ଏଇ ଶାଡ଼ି
ଏଇ ଛିଣ୍ଡା

ଏଇମାଟି ଏଇଝିଅ

ଶ୍ରୀ ରବିନାରାୟଣ ଦାସ
ଭୂତ ପୂର୍ବ ସହକାରୀ ଅଫିସର

ପ୍ରକାଶକ

କଳିଙ୍ଗ ବୁକ୍ ହାଉସ୍

କଟକ

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ—୧୯୬୧

ମୂଲ୍ୟ—ଦୁଇ ଟଙ୍କା

ମୁଦ୍ରାକର—ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତ

ମିତାଲୀ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ୱାର୍କସ

ଝୋଲସାହି, କଟକ-୧

ଅଶ୍ରୁ ତର୍ପଣ

ବୋଉ !

ତୁ ଥିଲୁ ଦୁର୍ଭାଗିନୀ—ଜନମ ଦିନୁ ଦେଇଥିଲୁ କଷ୍ଟ ମୋର ସୁଖ ଦୁଃଖ ଦେଖିବାକୁ ତୁ ଥିଲୁ ନାହିଁ । ଟିକିଏ ଧନଟିକୁ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପାଇଥିଲି, ମୋର ସ୍ନେହ, ମମତା ମୁଁ କିଛି ଅନୁଭବ କରି ପାରିନଥିଲି ଆଉ ବଡ଼ ହୋଇ ମୋ ଅବସ୍ଥା ଯାହା ବୋଉଙ୍କ ଦେଖିଲୁ ତୁ ନାହିଁ । ମୋର ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏ ବହିଟିକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କଲି । ଇତି

ରବି

—ଏକ—

ଦେଖେ ସୁବ୍ର ! ସେଇ ଅସ୍ତି ଦୂର ଏଣ ହେଲଣି, ସେତେ ବେଳେ ... ଏକ ପଣ୍ଡ ବୈଦାଖ ଏବ ସାଆନ୍ତାଣୀ କହୁଥିଲେ ଅଭୁକ୍ତ ... ଆଜି ଅଗ୍ନ ସାନବାବୁଙ୍କର ଜନ୍ମ ଦିନ । ସେମାନଙ୍କ ... ସୁବ୍ର ଲଗ୍ନ ପାଣି ଅଣିଗାଚ୍ଛ । ସୁବ୍ର ... ଉପରକୁ ଟାଣି ଅଣି ସୋଢ଼ ହୋଇ ଶୋଇଲା । ଦିନ ... ଅସ୍ତକଳ ଶସ୍ତ୍ର ଟଙ୍କ ପେଟେଭେଦେ ଟଳୁ ... ପଡ଼ଇ ଶେଷେଟେଭେଲେ ସେ ବଗୁଣାରେ ଉଲ୍ଲଟି ପଡ଼ି । ଦିନ ... ସେ ... ହୋଇଛି । ... ସେହି ଗାଁର ... ଭିତିଲ ... । ଏ ... ସୋଳିକୁ ... ଦେଖୁଥିଲେ ସେଇ ଦିନରୁ ।

ଲୋକ ... ଟଙ୍କା ... ହୋଇ ରହୁଛି । ... ସେ ... ! ... ସେଇ ... ପାଣିରେ ...

କରୁଥିଲେ । ଏବେ ଅବ ଆସିଲା ବେଳକୁ ସେତେ ରଙ୍ଗର ନୂଆ ଜାମା ଖେଳନା ଅଣନ୍ତି । ବାପ ମାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଝିଅ, ବଡ଼ ଗେହ୍ଲା ଭରସରେ ବଢ଼ିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏଧାରା ଏ ସୁଖ ବେଶୀ ଦିନ ରହିଲେ ନାହିଁ । ଦିନେ ଖବର ଆସିଲା ବାପା ତାର କଲିକତାରେ ମଟର ଧକ୍କାରେ ମରି ଯାଇଛନ୍ତି । ବୋଉ ସେତେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟିପିଟି କାନ୍ଦିଲା । ଏତ ପଚାରୁ 'ଆଜ କଏ ଅଛି ? ବୋଉକୁ ସବୁ ଦିନ ପାଇଁ ଅଥଳ ଦରିଆରେ ନିଅଣ୍ଟ ଦେଇ ବାପା ଚାଲିଗଲେ ଆଉ ଫେରିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଆଠ ବର୍ଷର ଝିଅ । ଗାଁର ସେତେ ମାଇପେ ଆସି ବୋଉକୁ ବୁଝେଇଲେ । କେବଳ ତାର ପାଇଁ ସେ ଦେହକୁ ପଥର କରି ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲା । ଗାଁରେ ଧାନକୁଟି ନଦେଖେ ଜମିଦାର ଘରର ଚାଷ କରି କୌଣସି ମତେ ଗୁଜୁରାଣ ଚଳାଉଥିଲା ।

ଜହ୍ନରାତିରେ ବଡ଼ ଘର ବୋଉ ମୁହଁ ଚାହିଁ ଥାଏ ପଛ କଥା— ଅଜ୍ଞ ପଦ ବାପା ଆଉଥିବେ ସେତେବେଳେ ଖୁସି ନ ହୁଅନ୍ତେ । ବାପ ପାଖରେ ବାଳ ପଚରିବାକୁ ଆଉ ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ହିସାବରେ ନ ହୋଇ ପୂରିଦିଏ ହୋଇଥାନ୍ତା ସେବେ ସେ ଆଜିର ଏ ଦଶା ଆଉ ନ ଥାନ୍ତା । ବାପଙ୍କ ସେଇ ଦିନକୁ ସୋଇଁ ଭୁଲି ପାରୁ ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ପାଇବୁ ନାହିଁ । ସେଣୁ ତା ମନରେ ଦୁଃଖକୁ ପିଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା । ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁଥିଲା । ବୋଉ ଚାହିଁ ରହି ହୋଇ ରହେ, କହେ ସେଠାରେ । ସେଠାରେ ନ ଦେଖାଇବାରେ ପାରଚୁ ଖୁସି ଥାଉଣି, ସେବେ ତାର ସେତେ ସେତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ବୋଲି ଜଣ ତାକୁ କହେ ଯାଏ । ତା ଘରର ପାଖେ, ଜଣ ଜଣ ପରି ହୁଏ ତାର ବୟସ ପଇଁ । ଦୁଃଖ ଜହ୍ନରାତ୍ରିକୁ ଉଠିଲା ସକାଳ ଜିଜ୍ଞାସି ଯାଇ ବୋଉ ଘରରେ ଯାଇ ଜମିଦାର ଘରକୁ

ଜମିଦାରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ନିର୍ମଳାଦେବୀ ପୁଅକୁ ଦେଖି କହିଲେ, ଶୁଣିଲୁ ପୁଅ ! ଏହି ଛିଦ୍ର ଯୋଗ ପଡ଼ିଲେ କି ? ସୁଲ୍ ମୁଣ୍ଡ ଖାଇଲୁ କଲେ । ତାକୁ ଘର ଉଠାଇ ତାଙ୍କ ନେଇ ତା ଭାଗରେ କନ୍ଧି ମୁଭି ଜଗାତ୍ରା ଦେଇ କହୁଛନ୍ତି, ଯା ରେ ପୁଅ ! ତୁ ଓ ବୋଉ ମିଛି ଖାଇ ଦେଇ ଆସ, ଅଳ୍ପ ଦେଉଛ ଭାତ ଅଛି । ପୁଅ ମୋର କଷ୍ଟକୁ ଅଛି । ଏବେ କଣ ପୁଅ କଷ୍ଟରେ ଭାଗ୍ୟ ପଡ଼ୁଛି । ଦେଖେ କଣ ଅଲ୍ପ କି ? ତାକୁ କାଳେ ଗାଁ ଭଲ ଲାଗୁନା । ଟିକେ ଦାନ୍ତୁଭ ରହିବରେ ।

ଶୁଣି ବୋଉ ପାଖରେ ଅଛି । ସେ କହୁଛି "ହଁ ଏ ଅନ୍ୟାୟ ! ମୁଁ ଘର ଦେଖିଛୁ ଟିକେ ଦେଲେ ସାନବାବୁ ଅଳ୍ପ ଖୁବ ଶାନ୍ତ, ଶିଷ୍ଟ । ଏ ଗାଁକୁ ଘର ଦାଦାର । ଗାଇ ସାଉ ଶୁଣି ଏଣ୍ଡା ଭଡ଼ ଲାଗିଲା ଭାଗରେ । ବୋଳ ଭଲଦ ଦେଇ ପାଇଛି ପଢ଼ାଇବ ଉଠାଇ ଅଛି ଧୋଇ ସଫା କରିବାକୁ । ସେ ଘର ଗୁହାଳ ଲିପିବାକୁ । କେତେବେଳେ ଘର ଝିଅ ଶୁଣି । ଅଳ୍ପ ଦିନ କୋଇଲ ଛୁଟିରେ ବୋଲି ଘର ଘରେ ଖେଳନା କରିବାକୁ ଦେଉଛି ।

ଭାଗରେ ମନ ଦେଲି । ସେ କଥା ପଢ଼ କହୁଛନ୍ତି ନାହିଁ କେତେ ବୁଝନ୍ତି । ଏ ସବୁ କେବଳ ଅଭାବ ଜାଣିନା । ସାନବାବୁଙ୍କ କହିବା ବୋଉଙ୍କୁ ସେ ପୋଷିଥାଏ । କେବେ ଭାଇକୁ ଏ ଘର ଦେଇବ ସଫା ହେଉ ନାହିଁ ।

ଘର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ କଣକୁ ଲାଗିଏ । ତାର ପାଖରୁ ଲାଗି ଦାଉ ଅଳ୍ପାସ୍ତରେ କେତେ ଜଳସର ଅଛି । ଭାଗୁରେ ଭୁଲିଥା ଫାଟିଥା । ଘର ଭିତର ଉପରେ ଥିବା ଅଦ୍ଭୁତ ଗୁହାଳ ପୁଣି

ସ୍ୱାକ୍ଷ ଥାଏ । ତାର ଅନ୍ତାଶଳରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରା ଗୋଟିଏ ପତ୍ରାଟର ହାତ ପତ୍ରାଟି ତଳେ ଖସି ପଡ଼ି ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କ ପଡ଼ିଲା ଝୁଲି । ଏହି ସମୟରେ ଜମିଦାରଙ୍କ ପୁଅ ଶଧୁ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ଫୁଲ ସେତେବେଳକୁ ନଇଁ ପଡ଼ି ଲଙ୍କା ତାର ମୁହଁର ଗୋଟାଏ ଥାଏ, ସାନବାବୁ ଘର ଭିତରକୁ ଆସିବା ସେ ଦେଖି ପାରି ନାହିଁ । ତାର ମୁହଁର ସାଜସ୍ତି ଯାଉ ଠିଆ ହେଲା ବେଳକୁ ସାମନାରେ ସାନବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସେ । ଲୁଣ୍ଠାଇଲା ଖଣ୍ଡକ ଦେବ ହାତାକୁ ପାଇ ନ ଥାଏ । ସେଠି ପଦଟିକୁ ପୁଣି ଧରିଥା, ଭଣ ଭଣିତ । ଲାଜରେ ଲୁଗା ଫଡ଼ିଲା ସେ । ତାହାରକୁ ଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ସାନବାବୁ ଟିକିଏ ଅଭ ଦୁଃଖେନ୍ତ୍ର ଭଲ । କୁଆର ଚଷରେ ଜଡ଼ିତ ପରିଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାର ଅଙ୍ଗକୁ ଅନାଉଥାନ୍ତି ନିହତଭାବେ । ଭଣି ଅଲ୍ପ ତା ଦେହରେ !

ଟିକିଏ ଭଲ ବସ୍ତ୍ରାଟା ଦେହରୁ ଖସି ପଡ଼ି । ସେଥିପାଇଁ ପୂର୍ଣ ଯୌବ ସିଏଁ । ଲୁଗା ଭିତରୁ ଫୁଟି ଉଠୁଛି ଯୁବତୀର ଭଣ ଦେହର ଜଙ୍ଗଳ ଅଂଶ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯୌବନର ଭାବ । ସୁନ୍ଦର ମନକୁ ଆକର୍ଷଣ କରିବାର ଏକ ଅନୁକୂଳ ହୋଇଥିଲା ।

ଏତେବେଳେ ସାମନ୍ତାଣୀ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲେ । ଝୁଲିବାରେ ଲଙ୍କା ତାକୁ ଦେଖି ସେ ସ୍ୱଭାବିକ ଭାବ ଦେଖାଇ ଥିଲେ !

ଭଣ ଝରେକର ପରି ସାନବାବୁ କହିଲେ, ମାଁ ଦେଖୁ ! ପତ୍ରାଟି ମୋ ହାତରୁ ଖସିପଡ଼ି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ସୁଲି ମନେ ମନେ ସ୍ମରଣ ମାନବାବୁ ମିଠାଚନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଗାଲିରୁ ବଞ୍ଚେଇଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ତାହାଁକି ?

ମାନବାବୁଙ୍କର ଏ ଅଯାଚିତ ଦୟାରେ ମନ ନାଚ ନଧି ପଡ଼ିଲା କୃତଜ୍ଞତାରେ । ସୁଲି ଗୃହି ଅଧିକ ଖେଠାରୁ । ତାହାରି ଅଧି ଲଗା ପଣ ସଜାଡ଼ି ନେଲା । ସବୁ ଦେଲା ଭୋଜ ଉପରେ, ଖେଳିଥିବ ଜନ୍ମରୁ ନୂଆ ଦ୍ରୋଟିଏ ଆଣିବାକୁ । କିନ୍ତୁ କାଣି ପାରୁନାହିଁ ଭୋଜ । ଖାଇବାକୁ ଯେଉଁଠି ପଇସା ନାହିଁ ସେଠି ଶାଢ଼ିଏ ଲଗା କିଣିବା ଭାବ ନେବାର ତାହାର । କିନ୍ତୁ ଯୌବନକୁ ଚାଲିବାକୁ ହେବ ।

ସୁଲିର ମନରେ ଅସରନ୍ତି କଳନା । ପିଲା ଦିନଟି ଏବେ ବି ଖେଳି ସ୍ୱପନ । ଜହ୍ନ ଚେଲି ଦିନ ଫେରିଯାଏ । ବାଳିକା ଦୁଃଖ ଚପଳତା । ବେଦ୍ର ତାର ବୁଝିବା ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତନ ଯୌବନ ପଣ ଲୁହଅଥିବ ମାନେଲରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟରେ ସେ । ବୃନ୍ଦ ଗୃହ ଦେହ ରୂପରେ ମାଡ଼ିଆସେ ଯୌବନ । ଦେହ ମନରେ ଧକ୍କାଧଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସେ । ଚପଳତା ଭୁଲେ । ସମସ୍ତ ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ ଲାଜନ୍ତି । ହାତରେ ମାଟି ଗୃହରେ ଗୁଳିବାକୁ ହୁଏ । ଅତୀତରେ ରହିଲେ ଏ ସୁଜାଗ ମନ ଗୁଡ଼ିକ ଜଣେର ପରେ, ଯୌବନ ବସନ୍ତର ଆଗମନରେ ପିଲାର କୁହୁ କୁହୁ ଗାନ ମନକୁ କହୁ ଏଲାବରେ—ଜାଗିଲା ଭ୍ରମ ସେଠେ ମଧୁଯାମିନୀ ଲୁହରେ ଗୁଞ୍ଜର—

ଅଳ୍ପ ଦିନରେ ଚାଲିଣା । ସୁଲି ଦେହ କଳରେ ଦଣ୍ଡ ଯେପର କେଳ ପଦ ଉପର ଆଣି ଦେଲଥିଲା । ମାନବାବୁ

ମୁରବ, ଶିଶିତ, ଯୁଗ୍ମ—ଏଇ ଭୁଲ ଭୃଙ୍ଗିନ୍ତୁ—ଢେଳେଥାଏ ସବଗରୁ
କଣ୍ଟୁଣୀ ଭଡ଼ାଭଡ଼ାର ଅଣା ଯେ ବନ୍ଦିନାନ୍ତି । ନାସ୍ତି ମନ ଦୂର୍ବଳ ।
କୁଟଙ୍କଭାରେ ସାନଭାଇଙ୍କ ପ୍ରତି ମନ ଢାଉ ନାହିଁ ପଡ଼ୁଛି ।
ଘରଭଡ଼ାର ଦୁଃଖ ଓଃ ଭୃଙ୍ଗନ୍ତୁ । ଭୋଜୁଠାରୁ ଯାହା ଏ ଶୁଣିଥିଲି
ଆଜି ନିଜେ ତାର ପରୀକ୍ଷା ନେଉଛୁ ।

—ଦୁଇ—

"ଭୋଜ ! ସୁକ୍ରିକୁ ଦେଖାଇବ ତ ଏ ଘର ପିଣ୍ଡାରୁ ଓହ୍ଲାନ୍ତୁ !
ସାନବାବୁ କହିଲେ ।

ଜମିଦାରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସେତେବେଳେ ସୁକ୍ରିଭୋଜକୁ ତାଙ୍କ କୋଳରୁ ଦେଇଥିଲେ । ସୁକ୍ରି ଶୋଇଲେ କାଖରୁ ଛଡ଼ା ହୋଇଯାଏ । ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହୁଥିଲେ, ହେଉନ୍ତୁ ସୁକ୍ରି ଭୋଜ ! ମୋ ହିଅ ପରି ମୋ ପ୍ରିୟ ସେତେ ଶିଶୁ । ଭୁଇଁ ସେତେବେଳେ ଗୃହସ୍ଥାଳୀରେ ପଡ଼ି ଥିଲେ ଜଣ ଯାଇ ନୁହ । ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ସୁକ୍ରି ଏଠାରୁ ଅନ୍ୟ କଥା ଶୁଣୁଥିଲା । ସେଠାରେ ସ୍ନେହ କରାଯାଉଥିଲା ।

ସୁକ୍ରିଭୋଜ ଅଳିନ୍ଦ ଲଙ୍ଘୁଥିବା କହିଲେ, "ତୁମେ ସାଆନ୍ତାଣୀ ଆଜ କିଏ ଅଛୁ ଭାବ ? ଆପଣ ଏଗା ଭାବ ଭରସା, ସୁକ୍ରିଭୋଜ-ଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର ଲାଗେ । ତାକୁ ଏକୁଟିଆ ଦେଇ ଯେଉଁଠି ରହିବେ କେବେ ସୁକ୍ରି, ମୋର ଜନ୍ମ ଏବେ ଖେଳ ହେଉଛି ? ଗିରି ଦେଇ କଥା କହୁ ନୁହି ରହିଛି । ଆଜ ତୁମେ ଦୁଷ୍ଟମି କରି ଭଲ ହେଉଛି । ମୁଁ ହୋଇଥିଲି ତାଙ୍କ ପୁଅ ଭଳି । ମାଁ ଭଲପାଉଥିଲେ

ଦୋଳି ଗଲା—ତେବେବି ସବୁ ମୋର ବ ମନେ ଅଛି। ସେଦିନ ତୁ ମୋତେ କଥା କହୁନ ନାହିଁ। ସତରେ ଭାରି ମନକଷ୍ଟ ହେଲା ମୋର।

ମୁଁ ଲଜ୍ଜାରେ କିଛି କହି ପାରିଲି ନାହିଁ। ତାଙ୍କ ଭୟ ହେଉଥିଲା। ଏ ଗାଁରେ ତ ଟିକିଏ କଥାକୁ ବଡ଼ କରିଦେବେ। ସେଥିରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ଟିକିଏ କଥାରେ ସନ୍ଦେହ କରନ୍ତି।

ସବୁ ଗୁଣି ଗୁଣି ଯାଉଥିଲେ। କାହାର ସେ କଥା କହୁଛ। ପିଲାଦିନର କଥା ତାହିଁ ତେବେ ଗଲାଣି। ଅବ ସେ ସ୍ମୃତି ସମାଜର ଯନ୍ତ୍ର ତୃପ୍ତିର ଗୃହଅଗ୍ନି ଭାବି ତେବେ ଭୁଲିଛି।

ପିଲାଦିନର ଜନ୍ମର ସହଶ୍ରା। ତୁ କନ୍ୟା ଓ ସାନଭାଇ ଥିଲୁ। ମାଁ ବାପ୍ପ କହିଲେ ଘର କରୁ ପର ଭୋଳି ସେ ପାଳିଥିଏ କରିଥାଏ। ସାନଭାଉଜ ଘରେ ଲଦ୍ଧାନ ହେଉଥିଲା। ସାଙ୍ଗ ସାଥୀ ଗୁରୁ ସେ ଭର ହସିଲେ। ଗୃହଗାଳିରେ ଅବଧାନଙ୍କ ଆଗରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ। ସାନଭାଇ ତେତେ ମାତ୍ର ନସାଉଥିଲେ ସେ-ଦିନ କରୁ ଭାବର କିଛି ଥଳ ନାହିଁ। ତହୁଁ ଅବଧାନ ସେଲଦାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ। ସେଦିନର ବଧଙ୍କୁ ଅବର ସାନଭାଇ। କବେଳରେ ପଡ଼ିଲେ। ଅବ ସେ ତାହୁଁ ତେବେ ଗଲେବେ।

ସବୁ ଗଲ ତେଲକୁ ସାଥିଣୀ ଗୁଣି ବୋଉକୁ ଡାକ ଦେଇ ଦିଏ ପାଣି, ଟୋକି ଦେଇ ପଢ଼ୁଥିଲ ତୋର ସୁନି ବୋଉ, ଏ ଓ କୁଁଚି ହିଁ ରକୁ ତୋର ଦେବୁ। ଅଜ ଏ ପଦସାଇରେ ସାଜିନ ଲଗି ସୁନିକୁ ପଢ଼ୁ ସେ ଯଜ୍ଞ ଲଗା ଛିଲେ। ଲଗା ଲଗା ବେଲକି ତଳେ ତାଲତଳର ସେବ ହୁଏ। ପୂର୍ବ ଜୀବ ଭାଙ୍ଗି ଲେ ନା ସେ ଏକୁ ଚେତେ କହୁଛୁ।

ସୁନ୍ଦିଚରଣ କହିଲା "ସାନ୍ତ୍ରାଣୀ ତୁମକୁ କଣ ଅଛପ ଅଛିପେ ମୁଁ କହୁଛ ? ଶାଢ଼ୀଖଣ୍ଡେ କିଣିବାକୁ ପଇସା ନାହିଁ ବୋଲି ଝିଅ ମୋର ସକାଳ ପିଅଁ ଟିକିଏ । ତା ବାପ ଥିଲେ ଏ ସବୁ ଲୋକେ ଦେଖିବାକୁ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା । କେବଳ ଏ ଝିଅ ହୋଇଥିଲୁ ମୋତେ ଭଗବାନ୍ ଦେଇଥିଲେ ମୁଁ ହଡ଼ି ଖୁଣ୍ଟି ଗୁଡ଼ିକ ଅବ ମୁରକୁ ଯାଇ ନାଆ ପାରୁନୁ ।

ସାଆନ୍ତାଣୀ ଅଟ୍ଟହାସ କରି କହିଲେ "ଛି ! ସୁନ୍ଦେଇ ! ବାଇ ହେଲ କିଆ ଯାଉଛୁ । ଏ କଥା ତୁଣ୍ଡରେ ଧରନା !

ଏତକ ବେଳେ ସୁନ୍ଦି ପହଞ୍ଚିଲୁ ସୁନ୍ଦେଇର ପିଲାକୁ ବାହାରିଲା ।

ଅପା କାଖରେ ସୁନ୍ଦି ଆଖିକୁ ଅଣ୍ଡାଳି ଦେଇ ବେଳକୁ କଣ ବାଗୁଡ଼ିଏ । ସେ ଖେଳ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ସେଦିନର ଲୁଚିଥିବା ପଇସାଟି । ହାତରେ ନେଇ ଆସିଥିଲା ସେ । ମନେ ନାହିଁ ଫେରାଇବାକୁ ।

ସୁନ୍ଦେଇ ପଇସାଟି ଦେଖି କହିଲେ "ଅରେ ସୁନ୍ଦି ! ଏଇ ଖାଇବାକୁ ଦିଅଦେବ ପଇସା । ତୁ କାହିଁ ପାଇଲୁ । ସୁନ୍ଦି କହିଲା "ବାହାରେ ପଡ଼ିଥିଲା ମୋ ନେଇ ଆସିଲି । ତୁ ଯାଏ ହୋଇଥା ମୁଁ ସାଆନ୍ତାଣୀକୁ ଦେଇଆସେ । ସୁନ୍ଦି ଦୌଡ଼ିଗଲା ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କ ପାଖକୁ । ସେଠି କେହି ନାହିଁ । ସାନଭାଇକୁ ତାଙ୍କ ଘରେ କଣ ଦେଇଥିଲେ । ସୁନ୍ଦି ପଇସା ଖଣ୍ଡିକ ଦେଇ ଦେଇ ପଡ଼ିଲା ଅଣ୍ଟାରେ, ସାନଭାଇକୁ ଡାକିଲେ । ସୁନ୍ଦି ! ମୁଁ ତୋ ଲୁଗାରେ ସବୁ ଶୁଣିଛି । ଟିକିଏ କଥା କହିବେ କଣ ଚେଷ୍ଟା ହେବ ।

ସୁଲି ଥିବ ଗଳାରେ କହିଲା ! ସାନବାବୁ ! ଅତ୍ୟ ସରଳ । ଏଠାରୁ ଅଗ୍ନିକୁ ଡୁବ ପାଉଛି କର ଯେଉଁ ଯୋଗ୍ୟବାବୁ । ସରଳ ହୃଦୟରେ ହଁ, ପ୍ରେମ କରୁ ନାହିଁ ସାନବାବୁ । ଏବେ ମଧ୍ୟରେ ଖାଉଛୁ, ଚେହେରା ଦେଖ ଅଛିବେ ନାହିଁ । ଦେଖକୁ ପଥର କର ଦେଉଛୁ ସାନବାବୁ ! ପିଲାଦିନର ସୁଲି ଓ ଅଟଳ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଥିଲା ଏ ପରିସ୍ଥିତି ତାର ପରିଚୟ ଦେଉଛି । କେବଳ ଅଛିର କହିବୁ ସମ୍ଭବ କର ମୁଁ ଭଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛୁ ।

ସାନବାବୁ କହିଲେ, ତୁ ଯେବେ ଭଲ ହେଉଛୁ ମଧ୍ୟ ମୋ ଅଛିରେ ଅଟଳ ଓ ପିଲାଦିନର ସୁଲି । ଆଜ ବିଶ୍ୱ ଦିନର ଯେଉଁ ବସ ଯେଉଁ ସୁତର ଟଙ୍କା ଏକ ପଚାଶଟି ତୋ ପାଖରେ ଥାଉ ସୁଲି । ମୁଁ ଯେବେ ଜଣା ଓ ସ୍ଥିତିକ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଅଧିକ ତୋ ଏକ ଅଦାଲତ ବାଧ୍ୟ ।

ସୁଲିର ହାତରେ ପଚାଶଟି ଗୁଞ୍ଜିଦେଇ ଚାଲି । ଏ ଦୁଃଖର ପ୍ରେମି ସରଳ ସୁଲି ଦେହରେ ଏକ ଶୀତ ଖେଳିଗଲା । ପଚାଶଟି ଧର ସେ ସୁଲି ଅଛି ଲା ।

ଯେଉଁ ଏକଟି ଦଶକ ଲୁହ ଲୁହ ନାଦରେ ପ୍ରତ୍ୟାଗାମୀ ମୃତ ଖାତା ଦଳ ଯେଉଁ ଦେଉଁ କଥା ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଭାବ, ସେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଯେପର ଶୁଣି ସମ୍ପର୍କ ଭାବ ଭଲ ଦେଖ ପାରନ୍ତି । ଯେଉଁ କେତେଟି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଚେତାବୁ ପ୍ରକୃତ ଏକ ଯେପର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖିଲୁ ଲୁଠ ସମ୍ବାଦ କରନ୍ତୁ । ସୁଲି ଅଛ ଲୋକଙ୍କ ପୃଷ୍ଠରେ ସୁଖି ପଡ଼ନ୍ତୁ । ସଂସାରର ଦୃଷ୍ଟି ଲୋକ ଭିତରେ ଲଢ଼ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । ଯେଉଁ ସୁଲି ନିଷ୍ଠୁରେ ସବୁ ଦେଖିଲ ଦଶ ଦଶ ଭେଟି ପାଇଥିଲା, ଭାବି ଯେତେ ଜାଣି ପାରୁ ନାହିଁ । ଚାଲୁ ରହିବ ସୁଲିର କଥା ।

—ତିନି—

ସବୁ ବେଳେବେଳକୁ ତାଙ୍କ ଦେହ ବରଷି ନଈକୁ ସାଧୋଇ ଯିବାକୁ । ସେତେବେଳକୁ ବେଳ ଉଠ ବଡ଼ ହେଉଥାଏ । ତାଙ୍କ ପଛ ଘର ପଛର ପାଦ ଦେହ ଲୁଟିଯା ଲୁଟିଯା ହୁଏନାହିଁ ବରଣ ଅଦ୍ଭୁତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ । ତୁଳସୀ ଚଉରା ମୂଳପାଖ ବେଳେ ବଡ଼ମାନ ଗେଣ୍ଡୁ ଫୁଲ ଗଛ ମୁଣ୍ଡର ଏ ଯବୁ ଗଛ ମୁଣ୍ଡର ସେ [illegible] ଲଗେଇଛନ୍ତି । ଯୋଡ଼ା ଗେଣ୍ଡୁ ଫୁଲଟିରେ ଭଅଁରଟିଏ ବସି ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ଗୁଞ୍ଜର ଧ୍ୱନି ଦେଉ । ବେଳ ଯାଉଥାଏ, ତଥାପି ମଧୁପାନ କରା ସରିନାହିଁ ତାର, ଟିକିଏ ପବନ ହେଲେ ଗଛ ପତ୍ର ଦୋହଲିଯାଏ । ଲୁଗାଟି ଉଡ଼ାଇବାର ପର ନାହିଁ ଦେବଦଏ । ସଜବେ ତାକୁ ମୁହଁ ପୋଛେ—ତାକୁ ଦେଖି ସଅଁ ବେଟି ତାକୁ ଅନୁଭବ କରେଦୋଏ । ସୃଷ୍ଟି ହେବେ ଏ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଗ୍ଧ ହଉଥାଏ । ତାର ପାଖକୁ ଲାଗି ଅଗ୍ରସ ଗେଣ୍ଡୁ ଫୁଲ ଗଛଟି । ଗୋଟିଏଗୋଟିଏ ପାଖୁଡ଼ା । ଅନେକ ଦିନେ ଅଳ୍ପ ପୁଷ୍ପିତ, ସେପରି ଗେଣ୍ଡୁ ଫୁଲ ଲଗାଇବା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଅଧ ହଲେଇ ସୃଷ୍ଟି । ଏ ଅଶ୍ରୁର ଫୁଲ ଲୁହର ଦାଗ ରେଖା ! ତାକୁ ତାକୁ ସେ

ଲାଗିଥିଲା । ତାହା ଅପେକ୍ଷା ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା ନ ଥିଲେ ବି ତାକୁ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଏ ।

କେତେବେଳୁ ଯେ ବଡ଼ଭାଇ ଆସି ପଛରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ସେ ଜାଣିନାହିଁ । ମୁହଁ ଫେରାଇ ଚାହିଁଲା ବେଳକୁ ସାମନାରେ ସାନଭାଇ । ତାଙ୍କ ପଛରେ ବୁଲି । କେତେ ଦିନେ ଭାଲେ ନାହିଁ, ସାନଭାଇଙ୍କର ପାଦ ଏ ଘରର ଅଗଣା ଛୁଇଁବ ?

ଲୁଣ୍ଡା ଯେପରିଏ ସାବଧାନ କହିଲା "ଏଇ ସାନଭାଇ ! ମୁଁ ତୋତେ ଡାକି ଦେବି ।"

ବୁଲି ତୁ ଯାଉ ମୋତେ ସାନଭାଇ ବୋଲି ଡାକିବୁ ତେବେ ମୁଁ ଆଉ କଥା କହିବି ନାହିଁ କି ଆସିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ତୋ ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ଭଳି ବନ୍ଧୁ ।

'ଭଲ କହିଲ ! ପିଲାବେଳର କଥା ତାହା ଏବେ ଆଉ ମନରୁ ଲିଭି ଯାଇଛି । ଏବେ ଆମେ ବଡ଼ ହୋଇଗଲୁ । ତୁମେ ଜମିଦାର ଘର ପୁଅ । ତେଣୁ ସେଥିରେ ପିଲାଦିନର ଅଧିକାର ନେଇ ମୁଁ ତାକୁ କହିବି ଅଭିମାନ ।

ଯାଉ ନୁହେଁ କଲେଜ ପାଇଁ ଏ ଗାଆଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ବୁଲି ଏ ବର୍ଷ ତାକୁ ଯାଇ ଦେଖି ଆସିବେ ମୁଁ ଜାଣେ କେତେ ଜାଣୁ ଆଜ ରାତି ଯେଉଁ ସାନଭାଇଙ୍କ ନୁହେଁ ଯେଉଁଠି ତାଙ୍କ ଦେଖିବା । ଯାହାଠି ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ମୋର ଲାଗି ନୁହେଁ । ମୁଁ ସେହିଠି ଦେଖା କରିବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲେ ନିନ୍ଦା ହେବ । ବହୁ ଦିନପରେ ଏହି ଗାଁରେ ଶୁଭିବ ହସଟିଏ ଚମ୍ପାର

ଯାନା କରେ । ଅନେକ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ କେଣେ କଣ କରି ପାରିବ ? ସେଥିପାଇଁ ମୋର ଜଣେ ଶୋକ୍ରେବି ହେଁଅ ଦରକାର । ସେ ନ ହେଲେ ଓ ଜନ ସେବାର କଷ୍ଟରେ ତୋ ସଙ୍ଗରେ ଭାଗ ହେଇ ଅନେକ ପାରିବ । ତୁ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବୁ ଘୁରି ? ମୁଁ ଜାଣେ ତୁ ବେଶୀ ପଢ଼ି ନାହୁଁ । କିନ୍ତୁ ତୋତେ ସବୁ ମୁଁ ଶିଖେଇ ଦେବି । ମୁଁ ହେବି ଦେଶ ସେବକ ଆଉ ତୁ ହେବୁ ସେ-ବି-କା ।

ଘୁରି କହିଲା, କଣ ଉଧ୍ଵାକ ଏପରି ସ୍ଵଭାବ ସବୁଥ ଆପ, ମାଅ ତୁମକୁ ଏତେ ଦୂର ପଢ଼େଇଛନ୍ତି କେବଳ ଏଇଥିପାଇଁ ନୁହେଁ । ତୁମେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର ହେବ । ବିଲାତ ଯିବ । ଦେଶ ବିଦେଶରେ ତୁମ ନାମ ହେବ । ଏ ସବୁ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି ଅଜା । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଆସିଲା ତୁମେ ତାକୁ ଏଡ଼ି ଅନେକ ପାରିବ ନାହିଁ । ଆଉ ମୋ କଥା ପଚାରିଲ ହେଁଅ ମୁଁ । ଶିଖେଇଲେ ବି ଶିଖି ପାରିବ ନାହିଁ । ଆଉ କାହାକୁ ନକଲିଲେ କଏ ଖାଇବାକୁ ଦେବ । ଅମେ ତ ଗରିବ । ଅଜ ଘରକୁ ଆଉ କଏ ଅଛି ଆଉ ?

ମୁଁ ଅଛି ଘୁରି ! ତୋତେ ସବୁ ରକମର ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ତୁ ମୋତେ ନିରାଶ କଲେ ଏ କଳ୍ପନା ମୋର ନିଷ୍ଫଳ ହେବ ।

ଏହି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଘୁରି ଭୋଜ ପରି ଅସିଲକୁ ଦେଖୁ ନିର୍ବାକ ହେଲା ।

କରେ ଘୁରି ! କଣ ପାଗଳର ସ୍ଵପ୍ନଭାବୁଛୁ ଏ ଉତ୍ତ ଛରେ କରାଇବୁ ? ସନ୍ତୋଷରେ କହେ ତୋତେବେତ୍ତ ବଢ଼ ହେଉଁ ଏ

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଞ୍ଜ ଲାଗିନାହିଁ । କଣ କରୁଥିଲ ? ସ୍କୁଲ୍ ପଢେଇସ ଘର ଉଜାଉଛୁ । ସଞ୍ଜ ହେବାକୁ ଏ ଭୁଲି ଯାଉଛୁ । ସ୍କୁଲ୍ ବୋର୍ଡ ଇଟ୍ଟାବୁଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ ଦେଖିଲ ସାନବାବୁ, ସ୍କୁଲ୍କୁ ଆଉ ମୁଁ ପାରିବି ନାହିଁ ! ତାହା ଘରକୁ ବୋଧୁ ହୋଇଗଲେ ମୋର ଜାଁ ଫଟାଉଠ । ଏଣୁ ଶିଖିବାକୁ ମନ ଦେଉନାହିଁ । ସେଥିରେ ଗାନ୍ଧି ଫୁଁଏ ତୋଳିକି ସମସ୍ତେ ଖୁଣ୍ଟା ଦେଉଛ । ସାଆନ୍ତାଣୀ ଭାବ ପଚାରୁ ଥିଲେ କି ? ମୁଁ ଜାଣି ସହଜ ଯିବ କଟୁବାବୁ-ଜଠିଗଲି ଗଲେ ।

••

—ଦୁଇ—

ନିର୍ମଳା ଦେବୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଆଗରେ ପୁଅ ବାହାଘର କଥା ଉଠେଇଲେ । ଯୋଡ଼ିଏ ଝୋଲି ପୁଅ । ଏଣ ପଢ଼ାକୁ ଅଉ ଡେରି ନାହିଁ । ଅମ୍ଭେମାନେ ଅତି ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଲେଣି । କେତେବେଳେ କେଉଁ କଥା । ସେଥିପାଇଁ ନିର୍ମଳା ଦେବୀ ପୁଅର ବାହାଘର ଭାର ଦେବାକୁ ଚାହେଁ । ତାର ଦୋଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଦେଖିଲେ ଶାନ୍ତ୍ର ଯଉଛେ । ଜମିଦାର କହିଲେ ବାପୁର ପୁତ୍ରାଭ ଚିନ୍ତନକୁ ସ୍ୱନଙ୍କ ଜମିଦାରଙ୍କ ଝିଅ ସମ୍ବନ୍ଧ ପଡ଼ିବା କଥା ତାଙ୍କୁ ତ ଅଛପା ନାହିଁ । ଯୋଡ଼ିଏ ଝୋଲି ଝିଅ ତାଙ୍କର । ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ସେ ଝିଅ ନାମରେ ଲେଖିଦେବେ । ପୁଅକୁ ଡାକ୍ତରୀରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଲାତ ପଠାଇବେ । ଝିଅଟିକୁ ତୁମେ ନିଜେ ଦେଖିଛ । ପାଠ ପଢ଼ିଲା ନ ପଢ଼ିଲେ କଣ ହେବ ସୁନ୍ଦର ସୁପରସା । ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ । କେବଳ ବଧୂର ଜାତକ ମେଳ ଯାଏ ପରେ ବାହାଘର ହେବ ।

ବଧୂ ବାହାର ସଙ୍ଗେ ଆଉ ଏ ସବୁ ଶୁଣିଥିଲା । ସେ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲା, "ମୁଁ ଏବେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବ ଏସି ଏହ

ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷାଳୟ ଖୋଲିବ । କେବଳ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଏକା ଲକ୍ଷ ମୋର ନୁହେଁ । ଆମର ଏ ମଫସଲ ଗାଁ ମାନଙ୍କରେ ଲୋକମାନେ ଶିକ୍ଷାର ଅଭାବରେ ମରିଯାଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଛି ।

ଜମିଦାର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ, ଦେଖୁଛ ଏଥିରେ ତୁମ ପୁଅର ଭବିଷ୍ୟତ କଳ୍ପନା । ଦେଶ ସେବା କଲେ କିଏ ଘରେ ଅର୍ଥ ଆଣି ପ୍ରତିଦିନ ଦେବ ନାହିଁ । ସଂସାର ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସମାନ ଭାବରେ ଚଳିବାକୁ ହେଲେ ଅର୍ଥ ଦରକାର, ମୁଁ କଷ୍ଟେ ଏତେ କଷ୍ଟରେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ମୁଁ ଜମେଇଛି ତାକୁ ତୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବୁ । ଏଥିରୁ ଦେଶସେବା ମତଲବ ଛାଡ଼ି ଓକିଲ କରିବା ପଢ଼ିବା ଅପେକ୍ଷା ଭଲ । ସେଥିରେ ଯଶ ଅଛି । ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ମାନ ମିଳେ । ତାଛଡ଼ା ଶେଷରେ ପରେ ତୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଜମିଦାରୀ ଭାଗ୍ୟର ହେବାକୁ ପାଇବୁ । ଏକଳ ପରିବାର ସୁଖ ଦେଖିବୁ । ଆଉ ତା ସଙ୍ଗେ ସମାଜରେ ଜମିଦାର ଯାହାଙ୍କ ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ମାନ୍ୟ ହେବୁ ସେଥିରେ ତୁ ଅଭିଜ୍ଞ ଜଣା ହେବୁ । ଏ ସବୁ ମୁଁ ତୋ ପାଇଁ କହୁଛି ।

ମା ବାପଙ୍କର କେତେ ମାନେ ଅନନ୍ତ ସେ ମତରେ କେବେ-ଦେବେ ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ନାହିଁ । ସେମାନେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପରିବାରରେ ବସି ମିଳିବ ସେଥିକୁ ଚାହିଁ ଅଛନ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ । ପରନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷିତ ଭାଇ ଧନ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଏ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ପଲ୍ଲୀ ସେମାନଙ୍କର । କେବଳ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ତାଙ୍କର ଉପକାରରେ ଧନ ସବୁ ଅଧିକ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇବାର ଆଶା ଅଛି

କଥିବ ଯେତେବେଳେ ଏହି ଲୋକମାନେ ପାଣି ପିଇବେ ନାହିଁ,
ବରଂ ଦ୍ରୁତ ଭବ ଖାଇବେ ।

ଅଜ ଦେଶ ସେବା ! କେତେଜଣ ଅଳ୍ପବୟସ୍କ ସବୁଠାରୁ
ଲୋକରେ ଦେଶ ସେବା କରିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ବାହାରୁଛନ୍ତି ।
ଏହି ଗାଁର ପେଞ୍ଚି କେତେଜଣ ସେଚ୍ଛାସେବକ ସୁତା କାଟି
ଯୋଗିଏ ସଂସାରେ ଏହାର କଳ୍ପନା କରୁଛନ୍ତି ତାହା ପଞ୍ଚରେ
ଅଛି ପଇସା କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ଅଦ୍ୟାପି ଗ୍ରନ୍ଥଶାଳା । ଯେଉଁମାନେ ସେବା
କରିବେ ସେମାନେ ନିସ୍ୱାର୍ଥପର ହେବା ଉଚିତ ।

ଓଃ, କେବଳ କହୁ ଛାପା ! ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଲଗା ।
ମୁଁ କେବଳ ନୁହେଁ ତ କୌଣସି ସଂଘଠନ କର୍ମ୍ମକର୍ତ୍ତା ନୁହେଁ ।
ଯେଉଁ ଦିନ ମୁଁ ଡାକ୍ତର ହେଲି ତାର ସାହାଯ୍ୟରେ ମୁଁ ଲୋକଙ୍କର
ସେବା କରିବ । ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ରୋଗୀ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା
କରିବ । ବିନା ପଇସାରେ ଗରିବ ମାନଙ୍କୁ ଔଷଧ ଦେବ ।
ଏଥିରେ ମୋ ସ୍ୱାର୍ଥ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ତତଃ ମୋତେ
ଦେବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଯେତେକ ଚିନ୍ତା
କରନ୍ତୁ । ଏଥିପାଇଁ କେବଳ ସାମାନ୍ୟ ଅର୍ଥ ଲୋଡ଼ା ।

କମଳାକାନ୍ତ ହସି ଉଠି କହିଲେ, ଏଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତା
କରି ଦେବାକୁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ଦେଶ ତ ବଧୁ ଭୋକ !
ପ ଲୋକର ପୁଅର ଭାତ । ମୋ ଧାରଣା ଥିଲା ଏ ଯେତେ
ଥ ହେବେ । ଦୁନିଆରେ ସଂସ୍କାର ଉଠିବେ । କିନ୍ତୁ ମୋ
ଆଗୁ ଏ କଥା ଦେଖୁଛି ।

ବଧୂବୋଉ କହିଲେ, ପୁଅ ତୁ ମନ୍, ବୁଝିଯା । ଗୁରୁଜନଙ୍କ
କଥା ଅମାନ୍ୟ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆମେ ସିନା ତୋର ଭଲ ପାଇଁ
କହୁଛୁ !

କିନ୍ତୁ ବୋଉ, ପାଠ ପଢ଼ି ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ପରର ଇଚ୍ଛାରେ
ପଇସା କମାଇବା ମୋର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ । ମୋର ଶିକ୍ଷାର ଅପ
ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ସବୁ ତାଙ୍କର ଗୁଣି ଭଗ
ବଧୂ ।

ନିର୍ମ୍ମଳା ଦେବୀ ବଧୂର ଏହି ଦୃଢ଼ ନୂତନ କଥାରେ ଅଧି
ହୋଇଯିବାରୁ ଲୁହ ପୋଛିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ଗମ୍ଭୀର
ହଠାତ୍ ଯେପରି ଏ ପରିବାରରେ ଏକ ଝଡ଼ର ସୃଷ୍ଟି ।

× × × +

ସୁକିବୋଉ ଦେଖିଲା ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କ ମୁହଁ ଶୁଖି ଯାଇଛି
ସାହସ କରି କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଧୂଳି ପାଦରେ ଥିଲା, ତାଙ୍କୁ
ଡାକି କହିବାକୁ ସେ କହିଲା, "ତୁ ଜାଣିନୁ କି ବୋଉ ! ସାନବ
ଡାକ୍ତର ପାଇ କରି ଏ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ମାଗଣା ଡାକ୍ତରଖାନା
କରିବାକୁ ଚିନ୍ତୁଥିଲେ ଯେ ସେଥିରେ ସାଆନ୍ତେ ଏକଦମ ରାଜି
ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କ ମନ ସେଥିପାଇଁ ଭଲ ନାହିଁ ।

ସୁକି ବୋଉ କହିଲା, ସତରେ ଠାକୁରାଣୀ କହନ୍ତି
ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ଦୁଃଖ ଦେଖିଲେ, ଯେତେ ସାନବାବୁ ଏ ଗାଁ
କହନ୍ତି ।

ସୁକି ମନେ ମନେ କଣ ଭାବୁଥିଲା.......

ପାଞ୍ଚ

ସ୍ୱରୂପକଥା ଦୃଷ୍ଟିର ଭେଦ ଭୁଲ ଭୁଲ । ସେଥିରୁ ଭଙ୍ଗିଛନ୍ତି ଗ୍ରନ୍ଥମାନ, ଆଗ ତାଙ୍କୁ ଦିଅ ଦଣ୍ଡ ! ଏଣେ ସାଧୁସେବା ଯାଉଥିଲା ନାହିଁ ଓଷ୍ଠ ବଦଳାଇ ! ସେହି ପ୍ରେମ ଅଭାବ ! ଆକାଶ ଅଧିକେ ଭାଙ୍ଗିଲେ ପଥର । ସେତେବେଳେ ଶାସ୍ତ୍ର ସ୍ଥଳ ନେଇକ ଭୂମି ସେଠିକାର ଜନତା ଯାଏ । ଦେଖୁଛନ୍ତି ଘରେ ଆଉ ଯାଉଛନ୍ତି । ସେଇଠା ତ ଦୁଃଖ ମିଳନ ସେହି ସମୟରେ ଦଣ୍ଡ ଛଡ଼ାଇବ ଏଥରଠାରେ ରସ ଦୂଷଣ ସଂଯୋଗ ନାହିଁ ସେଠାକୁ ଦେଖିବେ । ତାହାକୁ ଆଉ ଲଢ଼ିବ ତା ମନରେ ! ଏଥିରୁ ତାର ଅଭ୍ୟାସ ଲଢ଼ି ଯାଉ ଭୁଲିବ ।

ଦୁଇଥରେ ଦେଖା ସ୍ଥାନ ସେଇଠି ନାହିଁ । ସେଠି ଯୋଗ ଥିଲେ । ପଡ଼ିଛି ଥିବ ବଦଳିଯିବାକୁ ଲୋକେ ଦେଖାଇ ସମୟରେ ତ ତାକୁ ମିଳନେ । ତୁଟିଏ ଭାବନ ଲେଖ ଲିଖିତ । ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦେଖଣକୁ ଭକ୍ତସେବକର ଭଜନ, ପାଠକ, କୀର୍ତ୍ତନ ସହ ବନ୍ଧୁ ସ୍ନେହକୁ ଯାଇ । ଏଠିକ ଦେଖାଇ ସମୟରେ ସେହିଠାରେ

ଅଣେ ସେଥିରେ ତାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଂସାରର ଗୁରୁତ୍ୱ ବୁଝେନା । ସେଥି ପାଇଁ ବଡ଼ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଅଣ୍ଟାଭାଙ୍ଗି ସେ ଛୁଡ଼ାହୁଏ କେତୋଟି ପଇସା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ କେହି ଶୁଣନ୍ତି ନାହିଁ । ହତାଶରେ ସେ ଫେରେ-ନିଜ ଉପରେ ଶତ୍ରୁ ଅଭସ-ଅଭିମାନର ସ୍ମୃତିରେ ଘରକର କଳ୍ପ ନ ଦୁଅନ୍ତା କି ? ସୁଲି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଥିଲା ଭାପା ତାର ଥିଲେ ଆଜି ବୋଉର ଅବସ୍ଥା ସେ ଆଖିରେ ଦେଖି ନ ଥାନ୍ତା । ବୋଉର ଯନ୍ତ୍ରଣା କଣ କିଛି ହୁଏ ? ଆଉ ଭାବି ପାରେ ନାହିଁ । ସତେ ସେପରି ଅଚାନକ ଭ୍ରାନ୍ତି ପଡ଼ନ୍ତି ? ଦୁନିଆରେ, ଅଭଗାଳ୍ପ ଦୁନିଆରେ ସେ ଏକୁଟିଆ ଅଟେଳେ ପାରିବନି ? ନାଁ । ସେ ଯିବ ସାନବାବୁଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିବ । ଡାକ୍ତର ଦଉଡ଼ନ୍ତି ସେ କିସ୍ତପୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତେ, ସମସ୍ତ ଦେଖିଲେ ଯେଉଁ କେତେ କଥା ଦେଖାଇବ କହିବେ । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ସେ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ କରିଲା ନାହିଁ । ଜାଣିଶୁଣି ବୋଉକୁ ସେ ମରିବାକୁ ଦେବ ନାହିଁ । ସୁଲି ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଯିବାକୁ ଦୋହାଟ ପିଠେଇ ଦେଖିଲା ଷଣ୍ଢକୁ ଦଉଡ଼ିବାକୁ ସାମ୍ନାରେ ! "ସୁଲି କହୁଛି ସାନ ବାବୁ ଅଛନ୍ତି". !

ସାଧୁ ଶାସନ କଲମରେ କହୁଛି ଦେଖ ସୁଲି ! ତୁ ଯଦି ଏଣିକି ସାନବାବୁ ଡାକିବୁ ତେବେ ତୋ କଥାର କେଉଁ ଜବାବ ମୁଁ ଦେବିନି । ମୁଁ ଶେଷ ତୋର ଚିକିତ୍ସାର ଦାୟିତ୍ୱ ।

ନୂତନ ଉତ୍ସାହ ମଧ୍ୟରେ ସୁଲିର ମନରେ ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଲା ।

ସୁଲିଠାରୁ ସବୁ ଶୁଣି ସାଧୁ କହିଲେ, ଅଭାଗାଟା ତୁ କ ଅସାମାନ୍ୟ ହୋଇଛି ସୁଲି ? ବୋଉର ଏ ଅବସ୍ଥା, ତିନିଏ ଦିନ

ଦେଉଥିଲେ ତଣି ଏସବ ହୋଇଥାନ୍ତା ? ଏତେଣ ହୋଇଛି ଏ ଦଂସ୍ତ ।

ସୁବ୍ ଭଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟ ବାଣବତ ଉଧୁଲୁବ ! ଏ ଗାଁରେ ଟିକିଏ ପୋଡେ଼ ହାଃ ହୁଲୁଣଦେଇକ । କେବ୍ଲ ଟାଉ ଭଣ୍ଡ ଖୋସରେ । ଉଦବାସ ଝିଏ କୋଳ କେତେ ଜଣିଛଣା ଦେଖାଲୁ ଅଳ୍ପୁ ! ଏଣେ ପାହାରେ ମୁଁ ମୋତ୍ ଦାଢିଆନ୍ତୁ ଭୁଲ ପାରୁଛ ?

ଉଧୁ ଭଦ୍ରଙ୍କ, "ଲୁ ଲୁକ ଚୁହିଁ ସୁନ୍ !" ଏ ସମାଜ ଥାଇ ଭଦ୍ରା । ସନ୍ତୁରେଲେ ଲଣ୍ଡ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ରହୁଲେ ମଟିଶ ଗାଜନରେ ତନ୍ତୁଣା ଅଟେ । ଏ ଭ ଏହୁ ଲୁଶରେ ପରେଯା ଏ । ଲୁଂର ଘର ଘେଉ ଏପଞ୍ଚଲେଲେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ପର ଦୁଆରେ ଟିଏ ହୁଅନ୍ତୁ ଏଇ ସମାଜ ତା ଦାରିଦ୍ର୍ୟତାଲୁ ପରିହାସ କରେ । ଭଦ୍ରୁ ଏହୁ ଅଭାବର ହୋଇ ଡାକିଲନ୍ତୁ ନାହିଁ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାଲୁ ।

ଉଧୁ ସେବାଲୁ ପଡ଼ୁଲା ଭର୍ ଜାଣିଲ ଥାଉପଏଭ । ସେଥିରେ କୌଣସି ଔଷଧ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇନାହିଁ । ଏକୁଟା ଅନ୍ତ୍ରେ ଅଟେ ସଂଘାତକ ଅବସ୍ଥା ପାଇଛୁ । ଭଡ଼ ଦାନ୍ତ ହୋଇ ଘରେ ଉଧୁ । ସୁବ୍ଲୁ ଦା ଭଣ ଭଦ୍ରଙ୍କ ।

ଏହି ସମୟରେ ଦୁବଳୋକର ଜଣ ଲୁଣିଲ । ଝରେଣ ଦେଖିଲ, ତାର ଲୋକଙ୍କରେ ସାନବାବୁ । ପେଡ ପଢ଼ୁଲ ଝେ । ସାନବାବୁ କେତେ ଭଡ଼ ଭଲର ମୁଁ । ଏ ଝଡ଼ୁରେ ଗୌଡ଼ ଅଭିଷନ୍ତ ତାଲୁ ଦେଖିବାଲୁ, 'ଦୁଇଲିରେ ଅଟଳ୍ଲ ଦୁଇଧାର ଲବ ଭଦ୍ରଙ୍କ ମୁକ୍ତି ଦେଇଲ !

ବ୍ୟଥିତ ସ୍ୱରରେ ସେ କହନ୍ତି ସାନବାବୁ ! ମରଗଲେ ତର ଯାଆନ୍ତି, କେବଳ ଏଇ ପୁଲି ? ତାର ପାଇଁ ମୁଁ ବଞ୍ଚି ରହିଛି । ତାକୁ ହାତକୁ ଦୁଇହାତ କରି ଦେଉଛି ମୁଁ ସଂସାରର ଅଗ୍ନି ଜ୍ୱଳନ ଜ୍ୱାଳିପିଣ୍ଡ ମୋର ସେହି ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥକୁ ଡେଇଁଛି ପୁଲି ବାପା ଯାଉଛି ।

ଏଥି ପୁଲିକୁ ବୁଝାଇ ରୋଗିଣୀର ଔଷଧ ଓ ପଥ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଲି । ସେ କାରଣ ପୁଲି ହାତରେ ପଇସାଟିଏ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପୁଲିକୁ କିଛି ପଇସା ଦେଲେ ସେ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ମନରେ ତାର ବଳସର ସ୍ୱଜନା ବୁଝି ପାରିଲି । ଏଇ ପୁଲି ପିଲା ଜନର ସାଥୀ ହୋଇ ଖେଳିରେ କେତେ ଦିନ କଟି ଯାଉଛି ।

ଆଜି ବି ପଚେନ ଅଛି ଦିନଟର ଘଟଣା । ପୁଲିକୁ ଦୁହେଁ ହାତ ଧରି ଧରି ମୋର ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଆସୁଥାଉ । ଗାଁର ସବୁ ଲୋକ କୌତୁକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି, ସେ ହସି ହସି କହନ୍ତି କଉର ବାବୁ ! ଅଭୁଲାକୁ ଜଣଆଇଟିଏ ପାଇଛ ନି ? ତୁମେ ଠିକ୍ ଯୋଡ଼ ବାଛି ପାରିଲ ! ତୁମକୁ ହସି ଦେଖିପାରୁଥିଲେ । ମୋର ପୁଲି ଅତି ସୁନ୍ଦରୀ । ଅଳଙ୍କାରରେ 'ଭାଉଁରିର ପରଶ ଲାଗିଛି । ଅଙ୍ଗରେ ମାଦକ ରସ ଗୁହାଁରୀ ଜ୍ୟୋତି ହୋଇ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠୁଛି ପରି ସେ ଯୌବନ ଝାଙ୍କିଲା ପଦ୍ମକୁ ସଙ୍ଗରେ । ଯୌବନ ପୁଲି ଟିଲଟରେ ଟିକିଏ କଥାରେ ହସି ହସି ଗଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ଉଚ୍ଛୁଳ ହେଉଥିବା ଅଳ ଟିକିଏ କଥାରେ ସରମରେ ଲୁଚି ଯାଉଥିଲା । ଏଥି ପୁଲିକୁ ନିସ୍ପନ୍ଦ କରି ଦେଖୁଥିଲି ତାର ଗଠନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ । କେତେକ ନିର୍ଜନ ରଜନୀ, ସେତେ ଯୌବନ କଥାଗା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସ୍ୱପ୍ନର ସମ୍ପତ୍ତିରେ ତାକୁ ଦେଖିଥିଲି ।

ଝୁଲି ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି କହୁଲା, "କଣ ଏମିତ ଅନେକ ଦେଖୁଛୁ ବର୍ଷ ଝୁଲ !

ପକ୍ଷୀଟସ୍ତ ଦେଖ ବର୍ଷ, ସନରେ ଏ ଝୁଲି ମାରଣ୍ଟୁ ଝୁଲିଲୁ କହୁବାଲୁ ଯୋଗୀଣୀ ବସିଯିବେ । ତାପର ଅନ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ହେବ ସବୁ ଲଗେଇ ଦେଇ ଗଲା ବର୍ଷ ।

ସେ ଗୁଳି ଉଲଟେଇ ଝୁଲି କହୁଲା ବାହାଲ ! ବାରି ଝିକରେ ଅଟିକ ନା ? ଗ୍ଲାସ ଲୁଚରଟା ଧପ୍ ଧପ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଯାଏ ଝଟ୍ଟାଏ । କହୁ ଲୁଚ କର ନାହିଁ ଏ ?

ଛଅ

ସଂଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସୁଥିଲା । ସରଳ ସେଦିନ ପାର୍କ ପୁଷ୍କରିଣୀକୁ ଅଜ ଭଉର ଗ୍ରାସ ଭଳି ହେଲା । ଆକାଶରେ ତାରା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମିଟି ମିଟି କରି ଏକଭ ଶର୍ବରୀର ଆବାହାନ ଜଣାଉ ଥିଲେ । ଦାରୁଣ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଗଛରେ ପେଣ୍ଡା ପେଣ୍ଡା ଧଳା ବାଲି ଫୁଲ ମାଦକ ଭରି ବାସନାରେ ଗୃହ ଅତ ସେପରି ପୂର ହୁଉଥିଲା । ଅଳ୍ପ ଦିନର ପରେ ନିର୍ଜନର ଅନ୍ଧାର ଭୁକୁ ଭିତରେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଛଟକୁ ଦେଇ ହସି ଉଠିଲା ଦ୍ୱିତୀୟା ଚାନ୍ଦ ।

ଭାବି ଚାଲିଥିଲା ସେଇ ପଥ କଥା । ମନ ଭିତରେ ତାର ସେପରି ସନ୍ଧ୍ୟା ଯୋଗ ଜାଗୁଛି । ସେ ବୁଝୁଁ ଥିଲା ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଦୂରକୁ ଚାହିଁବାକୁ । କେହି ତାକୁ ଡେଇଁଲେ ନାହିଁ । ନିସ୍ତବ୍ଧ ରାତିରେ ହୃଦୟ ଆଖିର ଲୋତକୁ ପୋଛି ସବୁ ଦିନ ପରି ସେ ଚୁମ୍ବନ ଚୁମ୍ବନ ଦେଉଥିଲା । ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେ । ଏ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ସତ ରେ ବୁଝୁଁ ନାହିଁ । ଜ୍ୟୋତି ସେ ମନ ଲେଖିଛି ଉତ୍ସର୍ଗରେ ସେ ତାକୁ ଦେଇ ଜୀବନ ଅନେକ ଦିନରୁ ଦେଇଛି । ଏହିପରି ଜୀବନରେ

ଦେହରେର ଏ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ତର ଅଛି । ମନର ଚିନ୍ତନା-ଦୋହର ଭାଲନ୍ତି ସବୁ ନଥାଏ ଯେ ଅଭ୍ୟାସଗ ଦେଶରେ ମିଳନ୍ତୁ ସକାଳନ୍ତି । ମନରେ ଭାବାର ଯଶୋଦା,- ଦେବରେ ଦେବ ଶୋଭ ସବୁ । ମନରେ ଜୀବନର ସମ୍ଭବ ଦେଉ । ସୁନ୍ଦର ପ୍ରୀତିବନ୍ଧ ନେଇ ଶାନ୍ତି ସ୍ତର ଅଛି ମନ୍ତ୍ର ସପନ ଭୁବନ ହୋଇ । ଚିନ୍ତା ଭାବ ଦେବନ୍ତୁ ଲଭି ଯେ ଜୀବନସୋପକରଣ । ବାସନା ଭାବର ଭାବ ଅନାଦିର ଦୃଷ୍ଟ ସୃଷ୍ଟିର । ଶୀତଳ ଜ୍ୟୋତି ଶକ୍ତି ନିଦର୍ଶ ଲଭି ଥିବ । ହାୟ ବାସନର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସଙ୍ଗୀତ ବାନ୍ଧି ହେଲା ନାହିଁ ? ନୀରବ ସପନ ଭାବ ଜୀବନ ସୁନ୍ଦର ମନରେ ଦେବତାର ଗାନ ଶୁଣି ହେଉଛି । ଯେ ଓ ପ୍ରିୟତମର ଅନୁଭବ । ଦେବୀ ମୂରତି ଧନ୍ୟ ?

ଜୀବ ମନକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ଯାଏ । ଏ ସବୁ ଜୀବନର ସୁନ୍ଦରତା ଯେ ଜୀବ ଦେଉ ସବୁର ବାହୁଡ଼ି ? ଜୀବନରେ ଏବେ ଜୀବ ପରେ ଦେଖେ ଅଭ୍ୟାସ ହେବ ନାହିଁ । ଉଠି ବସିଲ ଯାକି । ଭୋର ହେଲ ସାଜନ୍ତି ପିଠା କରିବାକୁ । ଦେବଦେବୀଙ୍କୁ ଯେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖା ନାହିଁ ।

× × × ×

ଭକ୍ତି ପାଖରେ ବସି ପିଠା କରୁଛନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀ, ମନ୍ତ୍ରର ଜୀବନ ଛାଡ଼ି ଥାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଦେବ ଜୀବନ ଦୃଷ୍ଟ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ । ଦେବଦେବୀଙ୍କୁ ଶାନ୍ତି ଥାଇ ଭାବ ଅଛି ଦୁଃଖୀକୁ ଦେଖନ୍ତୁ । ସେ ଭାବ ଦୁଃଖୀ ଶକ୍ତିର ଅନୁଭବ ଦୃଷ୍ଟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଏ । ଜୀବ ଛାଡ଼ିଲ ଯାକି । ମୂର୍ତ୍ତି ଦେବୀର ଅନେକର

ଫେରିଲୁ ବନ୍ଧୁ ସ୍ୱର ! ସ୍ୱପ୍ନରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଗଢ଼ିଲୁ ସେ । ମୂର୍ତ୍ତି ଗାର ଅଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମନେ ଭାବିଲି କେତେ ସୁନ୍ଦର, ସତେ ଏ ବନ୍ଧୁ ସ୍ୱର ! ଏତେ ବଡ଼ ହେଲେଣି ତଥାପି ସେଇ ପିଲାଳିଆ କଥା ।

ବନ୍ଧୁ କହୁଥିଲୁ ଭୁଲି । ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ତୋ ପାଖକୁ ମୋର ମନର କଥାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ଆସେ ତୁ ସେତେବେଳେ ଦୂରରେ ଥାଉ । ମନ ମୋର ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼େ । ସବୁଆଡ଼ ମରୁଭୂମି । ତୋର ନୀରବତା ମୋ ସ୍ମୃତି ଭିତରେ ଯେପରି ହାହାକାର ଉଠିଲା ପରି ଲାଗେ । କିନ୍ତୁ କଣ ପାଇଁ ଦୂର ରୁ ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ ଯାଉ ? କେବେ ବୁଝିନୁ ନାହିଁ ତୋତେ ମୁଁ ପାଇଁ ଉତ୍ତରକୁ ଖୋଜି ଦେଖାପାଇଁ । ଏ ମୋହ ଜାଲକୁ ଛିଣ୍ଡି ପକାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛୁ । ଏ ସବୁ ଯାତନା ଯେ କେବଳ ତୋ ମନର ଦୁର୍ବଳତା । ପ୍ରେମର ପବିତ୍ରତା ମଧ୍ୟରେ ଏ ଦୁର୍ବଳତା ସ୍ଥାନ ଦେବାହିଁ ଭୁଲ ।

ସତ୍ୟ କଥା କହିଦେଇଥିଲୁ ବନ୍ଧୁ ସ୍ୱର ! ଭୁଲର ସାଥି ହୋଇ ମୁଁ, ଅଳ୍ପ ଥରୁ ଜାଣେ ନାହିଁ । କେତେ ଯେ ଯାତନା ସହିଛି ସେ ଛିଣ୍ଡି ଯାଇନି । ଜୀବନରେ ମୋର ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଦେଖି ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ । ଦେଇଛି ଅନେକ ରୂପ ରେଖା ନେଇ ଆଜି ମୁଁ ଜୀବନରେ ନୂତନ ପଥ କଳ୍ପନାରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲି ତାହା ଆଜି କଳ୍ପନା ହୋଇଛି । ମନ ଭାରି କରି ଯୋଉ ସ୍ୱର ଖାଲି ହୋଇ ଯାଉଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ କେବଳ ଆଶାରେ ଅପେକ୍ଷା ସେ ସାଥିର ମୋର ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ସ୍ୱର ! ତୋର ମନ ଭିତରେ ଶୂନ୍ୟ କୋଠରୀକୁ ମୁଁ ସଜାଇ ଦେଇଥିଲି । ମୁଁ ତୋତେ ନୂଆ ଜୀବନ ଦେବି ବୋଲି

ଗାଆଁକର କଣ୍ଟା ମଝି ପଥରେ ମୁଁ ତୋର ହାତ ଧରି ଅନେକ ଚାଲିଛି ।

ଏ ସବୁ ସେତେବେଳ ମନ ଚୋରି କଥା ଅଧ୍ୟାୟ । ଜମିଦାର ଘର ପୁଅ ତୁମେ । ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ । ତୁମକୁ ସହରର ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧା ପାଇଁ ଦେବେ ରୂପସୀ, ଶିକ୍ଷିତା ଗୃହିଣୀ ଖୋଜୁଥିବେ । ଆଉ ମୁଁ ସେହି ଗାଁରୁ ଆସି ତେଲ ଲୁଗା ।

ପ୍ରେମର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଧନୀ, ଗରିବ, ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ବିଚାର ନଥାଏ କି ? ଯିଏ ଯାହାକୁ ଭଲ ପାଏ ସେ ତାକୁ ନିଜର କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ମନ ଭିତରେ କାହାର ଜୋର ନଥାଏ । ସେଇଁ ସମାଜ ଏମାନଙ୍କୁ କେଉଁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି ତାକୁ ଏଇ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକା ଅନେକ ପାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଅନେକ ଦୁଃଖ ଭୋଗିବା କଥା ବିଚାରୁ । ସେଇଁ ଠାବେଳ ସମାଜର ତାଡ଼ନା ନଥିବ, ସେଇଠି ଅନେକ ଆଗରୁ ସ୍ନେହ ସଂସାର ସେତେବେଳେ ଠିକ୍ ଦିନ ଶେଷ ଧୂଳି ବଜେ ସ୍ତବ, ଭଲ୍ଲଣ କଥା ଚଳ, ମୁକୁଳ ନିଜ ଅଙ୍ଗରୁ ଝାଡ଼ି ପକାଇ ଦେଇ । କିନ୍ତୁ ବାଧା ଦେଇ କାହିଁକି ଥିବ । ମନ ଭିତରେ ସେଇଁ କାହିଁ କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ କହି ଉଠୁଥିଲା କଠୋର୍ ସେପରି ସମାଜ ପାଇ ସେ ଅଦ୍ଭୁତ ଦ୍ୱିଗୁଣ ହୋଇ ଜଳି ଉଠିଲା । ମୁକ୍ତି ପାଇଥିଲା ଅଧିକ ସ୍ନେହରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ । ମନ ଭିତରେ ତାର ଅଦଳନ୍ତ ସୋଚ ତୁମ୍ଭକୁ ତୁମ୍ଭ ଦେଉଥିବ କହୁଥିଲା । ଅଧ ରାତି ଅଶ୍ରୁରେ ଲହ ଲୋତକ ଦେଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦିନେ ଏକାକିନୀ ହିରଣ୍ମୟୀ କଥା ସେତେବେଳେ ଉଦ୍ୟାନ ଭିତରେ ଅଶ୍ରୁରୁ ଲହ ଧାର ଛୁଟେ । ସ୍ନେହ ହୃଦୟକୁ ଦୋଳରେ ଅଶ୍ରୁ ଦେଇପକ

ସୁଲିକୁ ନିଜ କୋଳକୁ ଟାଣି ଆଣି, ତାର ଅବିନ୍ୟସ୍ତ, ଅସଂଯତ କେଶ ଗୁଡ଼ିକ ସଜାଡ଼ି ଦେଉଥିଲା ।

ସୁଲି ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା ତାର ଜୀବନର ଗ୍ଳାନି ଓ ଅବସାଦ, ସବୁ କିଛି । ବଧୁର ବଳିଷ୍ଠ ବାହୁ ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ସେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇଥିଲା । ବହୁଦିନରୁ ଭୋକିଲା ଯୌବନ ତାର ଲୋଡ଼ୁଥିଲା ଏହିପରି ଏକ ଯୁବକର ବନ୍ଧନ । ମନ ମଧ୍ୟରେ ଯାହାର ପ୍ରତୀକ୍ଷା ରଖି କେତେ ସେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜି ନିକଟରେ ପାଇଛି ତାର ଅଭିଳାଷ ବସ୍ତୁ । ଏହିପରି ସେ ଚାହୁଁଥିଲା ସବୁଦିନେ ଏହି ବଧୁଭାଇର ନିବିଡ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ ରହନ୍ତା କି ? ସୁଲିର ଲୁହରେ ବଧୁର କାମିଜ ଭିଜି ଯାଉଥିଲା ।

ଥିର ଗଳାରେ କହିଲା ସୁଲି, "ମୋତେ ଏହି କୋଳରେ ଟିକିଏ ଆଶ୍ରୟ ଦେବ ବଧୁଭାଇ !

ତାର ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ ବଧୁ ତାକୁ ନିଜର କୋଳ ଭିତରକୁ ଟାଣି ଆଣି ଅଧୁର ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲା । ଦୁହିଁଙ୍କ ଜୀବନରେ ଅସୁରନ୍ତ ଯୌବନର ଜୁଆର । ଦୁହେଁ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ହଜାଇ ଦେଇଥିଲେ ମନ ଗଗନର ଅନ୍ଧାରୀଆ ବାଦଲ ଭିତରେ ।

ଝଡ଼ କମିଲା···ଚକୋର ଚକୋରୀର ମନର ତୃଷା ମେଣ୍ଟିଲା । ସୁଲି ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ଉଠିଲାବେଳକୁ ଦେଖିଲା ଦେହର ବାସ ଅସଂଯତ । ଭାରି ଲାଜ ଲାଗିଲା ତାକୁ ।

ଏ କିଛି ନୂଆ ନୁହେଁ । ମଣିଷ ଏହିପରି କେତେବେଳେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦିଏ, ଘନ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଯେପରି

ସ୍ଵ

ନଥାଏ । ସୁଲି ଉଦ୍ଦାମ ଯୌବନର ଜୁଆର ଯେତେବେଳେ କୂଳ ଲଙ୍ଘି ମାଡ଼ି ଚାଲିଥିଲା ସେତିକିବେଳେ ସେ ପାଖରେ ପାଉଥିଲା ତାର ପିଲାଦିନର ସାଥି-ଆଦରର ବିଧୁ ଭାଇ । ସେ ହଜାଇ ଦେଉଥିଲା ନିଜକୁ ।

ନୀରବତା ଭଙ୍ଗ କରି ବିଧୁ କହିଲା, "ମୁଁ କାଲି ଚାଲିଯିବି ସୁଲି !"

ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସୁଲି । ନାଁ ସେ ବିଧୁ ଭାଇଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ଦେବ ନାହିଁ । ମନ ହେଉଥିଲା କହିଦେବ ନାଁ ବିଧୁ ଭାଇ ତୁମେ ଯାଅନା । ଏହା ଭିତରେ କାଳୁପଦ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଯିବ । ବିଧୁ ଭାଇଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ରଖିବାରେ ତାର କଣ ଅଧିକାର ଅଛି । ଯେଉଁ ଦେବପୂଜାର ପୂଜାରେ ସେ ଦେହ ମନ ସବୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଛି ସେ ଯଦି ଦୂରେଇ ଯାନ୍ତି.....ଆଖିର ଅଜସ୍ର ଲୁହର ସୁଅ ଛୁଟିଲା । ତାର ଟିକିକଣି ନରମ ଗାଲ ଉପରେ ଲୁହଧାର ଛୁଟି ଚାଲିଥାଏ । ବିଧୁ ତାର ଲୁହ ଭିଜା ନରମ ଗାଲ ଉପରେ ସରୁ ଚୁମ୍ବନ ଅଙ୍କି ଦେଇ କହିଲା ଛି, ସୁଲି ! ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ କଣ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ରହିପାରିବୁ ନାହିଁ ?

ରାତିର ଗତି ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ବଢ଼ି ଚାଲିଥିଲା । ଟିକି ଟିକି ତାରାଟି ମାନ ଆକାଶରେ ଜକ୍ ଜକ୍ କରୁଥାନ୍ତି । ଦ୍ୱିତୀୟା ଚନ୍ଦ୍ର ଚିରଅଭ୍ରେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବିଞ୍ଚି ଦେଉଥାଏ ସେତେବେଳକୁ ।

ବିଧୁର ଯିବା ଆଡ଼କୁ ସୁଲି ଚାହିଁ, ଆଖିରୁ ଲୁହ ଟ- ।ଚୁହିଲା । ପଛରୁ ବୋଉର ଡାକରେ ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସେ । ଆଲୋ ସୁଲି କଣ ପାଇଁ କାନ୍ଦୁଛୁ କିଲୋ ?

କୁମାର ହୋଇଗଲା । ସୁଲି ପିତୃହୀନା ହୋଇ ଚିନ୍ତା କ୍ଲିଷ୍ଟରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ଯେଉଁ କଳିକାଟି ମଳୟର ପରଶରେ ସଦ୍ୟ ବିକଶିତ ହୋଇଥିଲା, ସେ ଯେପରି ହଠାତ୍ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା ।

ସେଦିନ ସୁଲି ପାଖରେ ଜୀବନର ଶପଥ ସେ କରିଛି । ସେଇ ଭରସାରେ ସୁଲି ଅଟେଇ ଅସିଲା ତାର ପାଖକୁ, ସୁଲିକୁ ସେ ତାର ଜୀବନର ସାଥି କରି ନେବ । ପିଲାଦିନର ଯେଉଁ ଧୂଳିଘର ଖେଳର ପରିକଳ୍ପନା ସଂସାରିକ ଜୀବନରେ ବାସ୍ତବତାରେ ପରିଣତ ହେବ । କିନ୍ତୁ ବାପ, ମାଆଙ୍କ ମନରେ ଆଶା ମୂଳରେ କୁଠାର ଘାତ କରିପାରିବତ ସେ ? ସୁଲି ଓ ତା ଭିତରେ ଯେଉଁ ଜାତିଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ତାକୁ ଏଡ଼ି ଅଟେଇ ପାରିବତ ? ମନ ମଧ୍ୟରେ ନାନା ରକମର ଚିନ୍ତା ସୂତାଖିଅ ପରି ଅଡ଼ୁଆ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ସେ କିଛି ସମାଧାନରେ ପହଁଚି ପାରୁ ନାହିଁ । ସୁଲି ଗରିବ, ନିଅଶ୍ରା ଦୁନିଆରେ ତାକୁ ଅଶ୍ରାଦେବାକୁ କେହି ଅଟେଇ ଅସୁ ନାହିଁ । ସ୍ୱାର୍ଥପର ଦୁନିଆ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି ଯୁଗ ଯୁଗକୁ ପାର୍ଥକ୍ୟରଖି ଏ ଗରିବ ଓ ଧନୀର ଭେଦ ଭାବକୁ । କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁ ଜୋର କରି ମନରୁ ଉଠାଇ ଦେବାକୁ ପଡିବ । ସମାଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଣ୍ଟା ଭିଡି ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେଉଁ ସୁଲି ଜିବପ୍ୟନ୍ତ ଅଶାରଖି ତା ପାଖରେ ସବୁ କିଛି ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଥିଲା ସେଦିନ ତାକୁ ସେ ଅଶା ମରିଚିକା ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ବିଧୁ ନିଜର ଭାବନାରେ ଏତେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଯେ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ହାତ ବାଡେଇ-ଦେଉଥିଲା । ବିଧୁର ବନ୍ଧୁ ରମେଶ ଏ ସବୁ ଦେଖି ଥଟ୍ଟା କରି କହିଲା କି ବନ୍ଧୁ ! କେଉଁ ପ୍ରେମିକାର ଭାବନାରେ ଅଜି ମଜ୍ଜି ଯାଇଛ, କ୍ଲାସକୁ ଯିବ ନାହିଁ କି ?

ବଧୂ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ପଡିଲା । ଏହି ସମୟରେ ହଷ୍ଟେଲ ଷ୍ଟାଫର ଅସି କହିଲା କିଏ ଜଣେ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ବଧୂ ଭାବି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅସମୟରେ ତାକୁ ଦେଖା କରିବାକୁ କିଏ ବା ଆସିବ ?

ବଧୂ ବାହାରେ ଦେଖିଲା ରାମଗଡ଼ ଜମିଦାର ତାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ମନରେ ସେ ପଛର କଥା ଚେଇଁ ଉଠିଲା । ଏଇ ରାମଗଡ଼ ଜମିଦାର ନିଜର ଧନର ମୋହରେ ବାପାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ବଶ କରିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ଝିଅର ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ସେ ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ।

ଆଜିକାଲି ଦୁନିଆରେ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ କିଛି କମ୍ ନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଧନର ଆଶା ଦେଖାଇ ଜାଲ୍ ଫନ୍ଦ କରନ୍ତି ବଡ଼ଲୋକର ଆଭିଜାତ୍ୟରେ ଫୁଲି ଉଠନ୍ତି, ଯେଉଁ ବିବାହ ବନ୍ଧନ କେବଳ ଜୀବନର ବନ୍ଧନ, ଯେଉଁଠି ମନର ଆକର୍ଷଣ ଥାଏ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ ତାକୁ ଧନରେ ବାନ୍ଧି ଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ବିବାହିତ ତରୁଣ ତରୁଣୀଙ୍କ ଜୀବନରେ ଯେଉଁ ଝଡ଼ ବୁହେ ଓ ଶେଷରେ ଯେଉଁ ଶୋଚନୀୟ ପରିଣତି ହୁଏ ତାକୁ କେହି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଏହିପରି ଲୋକମାନେ କେବଳ ଦାୟୀ, ଜମିଦାରଙ୍କ ପ୍ରତି ବଧୂର ଧାରଣା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଦଳି ଯାଇଥିଲା । ସେଦିନ ଘରେ ଏ ବିବାହ ପ୍ରସଙ୍ଗର କିଛି ଆଭାସ ସେ ପାଇଥିଲା

ରାମଗଡ଼ ଜମିଦାର ବଧୂକୁ ନାନାଦି ଉପଦେଶ ଦେଇ ବିଦାୟ ନେଲେ । ବଧୂର ମନ ଉପରେ ଆଉ ଏକ ଭାବନା

ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ୱମଗଡ଼ ଜମିଦାରଙ୍କ ଝିଅ ମାଳୁ । ବୋଉ ସେଦିନ ତାର ରୂପ ଗୁଣର କେତେ ପ୍ରଶଂସା ତା ପାଖରେ କାଢ଼ୁଥିଲା । ମାଳୁ ତା ଜୀବନରେ ଏକ ଝଡ଼ ହୋଇ ଆସିଛି । ବାପ, ମାଙ୍କର ହୋଇ ଅଦ୍ୟମ ଉତ୍ସାହ, ମାଳୁ ଏ ଘରକୁ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିବ । ସେ ହେବ ତାର ସହଧର୍ମିଣୀ, ଯୌତୁକରେ ଘର ପୂରି ଉଠିବ । କେବଳ ସେତିକି, ନୁହେଁ ଜମିଦାରଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ସେ ହେବ ଜାମାତା ଭାବରେ, ଏସବୁ କେବଳ ଧନର ମୋହ, ସେ ଆଶାରେ ସେ ତାର ଜୀବନକୁ ଏକ ଅନ୍ଧକାର ଗହ୍ୱର ଭିତରେ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଠେଲି ଦେବ ନାହିଁ । ମାଳୁ କୁ ସେ ଦେଖି ନାହିଁ କି ଜାଣିନାହିଁ । ସେ ଏ ବିବାହରେ ଶାନ୍ତି ପାଇବ ନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ଧନର ମୋହକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବାକୁ ହେବ । ସୁଲି ର ହାତ ଧରି ସେ ନେଇ ଆସିବ ଏ ସଂସାର ଭିତରକୁ ଦୁହିଁଙ୍କର ଜୀବନ ହେବ ସରସ, ସୁନ୍ଦର, ସୁଖପ୍ରଦ ଓ ମଧୁମୟ ।

ପାଖ କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାଟିର ଠଣ୍ ଠଣ୍ ହୋଇ ଦଶଟା ବାଜିଲା ବିଧୁ ତାର ଭାବନାରୁ ବିରତ ହେଲା ।

—ଆଠ—

ଗାଁଉର ଭଲ କର କଥାକୁ ଲୋକେ ତାଳ କରି ଥୁଅନ୍ତି । ବୁଧୁ ଓ ସୁଲିକୁ ଆଧାରକରି ଗାଁରେ ନାନା ଦ ରକମର ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲା । ବିଶେଷ କରି ମାଇପି ମହଲରେ ଏହାର ଆଲୋଚନା ସୁଲି ଜୀବନରେ ଏକ ଝଡ଼ର ସୃଷ୍ଟି କଲା । ବୁଧବାର ଝିଅ ବୋଲି ଯେଉଁ ଗଞ୍ଜଣା ଆଗରୁ ସହି ନେଇ ଦେହକୁ ପଥର କରିଥିଲା ଆଜି କିନ୍ତୁ ଏ ମିଛ ଅପବାଦରେ ସେ ଆଉ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାଲି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ଗାଁ ପୋଖରୀ ଗାଧୁଆ ତୁଠରେ ମାଇପି ମହଲରେ ଆଲୋଚନାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ହୋଇଥାଏ ସୁଲି । ନଈମାଳୁ ଗାଁରେ କିଏ ନଡରେ ଏପରି ନୁହେଁ । କିଛି କଥା ନ ଥିଲେ କଣ୍ଟାବାଡ଼ରେ ଲୁଗା ଫିଙ୍ଗାଇ ସେ କଳିଆ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ସାତ ପୁରୁଷ ଉଝାଳିବ । ଗାଁରେ କେଉଁଠି ଚୋରପଟିଏ ଫୁଟିଲେ ପ୍ରଥମେ ତାକୁ ଜଣାପଡ଼େ, କଜିଆରେ ମରଦମାନେ ତା ପାଖରେ ହାର ମାନନ୍ତି । ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ସେ ବଡ଼ ମୁଖରୀ ।

ନରିଆମା ଯେତେବେଳେ ଏ ଗାଁକୁ ବୁଆଁଣି ହୋଇ ଆସିଥିଲା ସମସ୍ତେ ତାର ରୂପ ଗୁଣର ପ୍ରଶଂସା କରୁଥିଲେ, ସମସ୍ତେ କହୁଥିଲେ ଶାଶୁତାର ତାକୁ ସବୁବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବସାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବିଧାତା ସହିଲା ନାହିଁ । ଦୁଇଦିନ ଜ୍ୱରରେ ନରିଆର ବାପା ଚାଲିଗଲା ଆରପୁରକୁ । ପୁଅକୁ ଝୁରି ଝୁରି କିଛି ଦିନ ପରେ ଶାଶୁବି ଆଖିବୁଜିଲେ । ନରିଆ ବାପା ମଲାବେଳକୁ ସେ ଅନ୍ତସତ୍ତା ଥାର କିଛି ଦିନ ପରେ ପୁଅଟିଏ ହେଲା । ସେ ନରିଆ । ତାକୁ ଦେଖି ସବୁ ଲିଭିଯାଇଥିଲା । ବୟସ ଗଡ଼ି ଯାଇଛି ନରିଆମା ଧାନକୁଟି ପେଟ ପୋଷୁଛି ଆଜିକାଲି ।

ସେ ଦିନ ଗାଁଟୁଆ ତୁଠରେ କଥା ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି କହିଲା, "ଅଲଗା ଲୁଚିଛି ନା । ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା । ଦିଶୁଛି "ଏ ଝିଣ୍ଡି ଝିଅର ପୁଣି ଏତେ ଗୁଣ ବୋଲି କିଏ ଜାଣି ଥିଲା କଥାଟା ସିନା ଏବେ ଜଣା ପଡ଼ିଲା, ସେଦିନ କଟକରୁ ସେ ନାରେଣା ବାବୁ ଆସିଲାଯେ ଜମିଦାରଙ୍କର ପୁଅ ପରା ତା ହାତରେ ଲୁଚେଇ ମା ଝିଅଙ୍କ ପାଇଁ ଶାଢ଼ି ପଠାଇଥିଲେ । ନାରଣାଟା ତିନି ଦିନରୁ ହୁଣ୍ଡା, ସେ ଏତେ ଛନ୍ଦ କପଟ ଜାଣିବ କୁଆଡ଼ୁ । ସେ ଲୁଗାକୁ କୁଆଡ଼େ ଜମିଦାର ଘର ଗୁମାସ୍ତା ଦେଖିଲେ, ସେ ନେଇ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଦେଲେ ଗାଁ ସାରା ପରା ହାଟ ବସିଛି. ସୁଲି ମା'ଟା ଅଲଗା କେଉଁ ଗୁଣରୁ ସେ ଏପରି ହେଉଛି, କରମ ଦୋଷରୁତ ସୁଲିବାପା ମଲେ, ସେଥିରେ ପୁଣି ଝିଅଟାକୁ ସାନବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ,......ଛି,...ଛି...ସେଥିରେ ଗୁମାସ୍ତା ପଗ୍ଗରିଲା ବେଳକୁ କଣ କହୁଛନ୍ତି କି ସେ କାଲେ ସାନବାବୁ ହାତରେ ପଇସା ଦେଇଥିଲା କିଣିବାକୁ । ଅଲଗା, ଏ ଗାଁରୁ ଅଭ

କଣ କେହି ତାକୁ ମିଳିଲେ ନାହିଁ । ଝିଅ ଢିଅ, ଆଉ କେତେ ଦିନ ରଖିବ, ସେଥିରେ କଣ କାହା କଥା ଶୁଣୁଛି ।

ସୁଲିବୋଉ ତାଳ ଦେଇ କହିଲା, "ଅଲୋ କାମ୍ଭୀର ଆସି ମଇଁ ନଇରେ କଲଣି ସେଥିରେ ପୁଣି ମନ ଘର ଧରୁଛି ? ଏ କଥାଟା କେଉଁ ଦିନରୁ ଆସି ହେଲଣି, ହେଲେ ବଡ଼ ଘର ବଡ଼ ଗୁମର କଥା, କହା ଆଗେ କହିବ ? ନରିଅ ମା କହିଲା' ବୋଲେ, କଥାଟା ତ ଦାଣ୍ଡରେ ପଡ଼ି ହାଟରେ ଗଡଗଡ଼ା ହେଲାଣି ଆଉ ଏତେ ଲୁଚା ଛପା କାହାକୁ ମ ? ସେଥିରେ ମା ଝିଅ ପୁଣି କାମ କରିବା ବାହାନାରେ ଥାନ୍ତି । ଏତିକି ବେଳେ ସୁଲି ମା ଆସି ଯିବାରୁ ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍ ହେଲେ, ଆସିଲା ବେଳେ ଏମାନଙ୍କର କଥା ସୁଲି ମା ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଛି ।

ତାକୁ ଦେଖାଇଲା ପରି ନରିଅ ମା ଏକଥାସବୁ କହୁଛି । ଅଲା ସୁଲି ମା ଝିଅଟାକୁ ଆଉ କେତେଦିନ ଘରେ ରଖିବୁ ଲୋକେ ପରା ବାର ଖୁଣ୍ଟା ଦେଉଛନ୍ତି ।

ସୁଲି ମା ନୀରବ ରହି ଶୁଣିଲା, ଆଖିରେ ତାର ଲୁହର ସୁଅ, ବାପ ନାହିଁ ବୋଲି ସିନା ଝିଅଟାକୁ ଏ ଗାଁରେ ବାର କଥା କହି ଉଡାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ସେ ତ ସାନବାବୁଙ୍କୁ କହି ନଥିଲା ଶାଢ଼ି ପଠାଇବାକୁ ! ଘରୁ ଗଲାବେଳେ ସାନବାବୁ ତାଙ୍କ ମାଙ୍କ ପାଖରେ କହିଗଲେ ଶାଢ଼ି ପଠାଇବୁ । ସେ ତାଙ୍କ ଘରେ କାମ କରି ପଇସା ସୁଝି ଦେବ । କିନ୍ତୁ ସତକଥା କେହି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ, ଏ କିଛି ନୂଆ ନୁହେଁ । ଏହିସବୁ ଶୁଣି ଶୁଣି ସେ ଦେହକୁ ପଥର କରି ଦେଇଛି । କେବଳ ସୁଲିଟାକୁ ହାତକୁ ଦୁଇହାତ କରି ଦେଲେ ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ—

ସେ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅତୀତ ପ୍ରାୟ ହେଲି ବୃନ୍ଦାବତୀଙ୍କ ପାଖରେ ସଞ୍ଜ ଦେଇ ଫେରୁଛି, ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରେ ସୁଲିମା ମଶିଣା ଖଣ୍ଡେ ପକାଇ ବସିଥାଏ । ସୁଲି କହିଲା ବୋଉ ଆଜି କରୁଛୁ ତ ନାହିଁ କଣ ରାନ୍ଧିବ ?

ସୁଲିବୋଉ ଟିକିଏ ପରେ କହିଲେ, "ମୋର ଭାଗ୍ୟକୁ ତ ସବୁ ଘଟୁଛି । ଜମିଦାରଙ୍କ ଘରେ କାମ କରି କରୁଛୁ ପାଉଥିଲି ସେ ସେଥିକ ତାଙ୍କର ଅଖିରେ ଗଲା ନାହିଁ । ରାଣ୍ଡ ଝିଅ ବୋଲି ତାରି ନାଁରେ ବାର ରକମର କଥା କହି ତାଙ୍କୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେବାକୁ ବସିଛନ୍ତି ।"

ସୁଲି ଜାଣେ ବୋଉ ତାର ଅଳ୍ପକାଳି ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ ରାଗି ଉଠୁଛି । କେତେ ସହିବ ? ଘରୁ ଗୋଡ କାଢିଲେ ଗାଁ ମାଇପେ ବାଟ ଚାଲିବ ଦେଉ ନାହାନ୍ତି ।

ଏତିକିବେଳେ ଜମିଦାର ଘର ଗୁମାସ୍ତା ଆସି ସୁଲିବୋଉକୁ କହିଲେ ଜମିଦାର ଡାକୁଛନ୍ତି । ସୁଲିବୋଉ ଜାଣେ ଜମିଦାର ତାକୁ କାହିଁକି ଡାକୁଛନ୍ତି । ସୁଲିବୋଉ ଚାଲିଗଲା । ସୁଲି ଅନେଇ ବସିଥାଏ ବୋଉର ଫେରିବାକୁ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ ତାରି ପାଇଁ ସିନା ବୋଉର ଏତେ ଦରଗଞ୍ଜ, ଜୀବନରେ ଥରକୁ ଥର ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଆଗେଇବା ସମ୍ଭବ ହୁଏନା—ମଣିଷ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼େ, କେଉଁ ଦେବତାର ଅଭିଶାପ ଅବା ତାଙ୍କର ଉପରେ ଆସି ପଡ଼ୁଛି ।

ରାତି ସେତେବେଳକୁ ଦୁଇଘଡ଼ି, ସୁଲି ଥରକୁ ଥର ଦାଣ୍ଡକୁ ଯାଇ ଦେଖୁଥାଏ ବୋଉ ଆସିଲାକି ? କେତେ ବେଳକେ ସୁଲିବୋଉ ଫେରିଲା । ମନ ତାର ଭାରିଆନ୍ତ—

ସୁଲି ପଚାରିଲା ବୋଉ ! ଜମିଦାର ଘର କାହିଁକି ତୋତେ ଡାକିଥିଲେ କି ?

ସୁଲି ବୋଉର ବୁକୁ ଭିତରେ ହୁଟୁଚା ମାରୁଥିବା ଗଭୀର ବେଦନାର କୋହକୁ ଆଉ ସେ ରୋକି ପାରିଲାନି । ଆଖିରୁ ତାର ଦୁଇଧାର ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ସେ କହିଲା, ସୁଲି ! ଯାହା ମୁଁ ଜୀବନରେ କେବେ ଶୁଣି ନଥିଲି ଆଜି ଜମିଦାରଙ୍କ ମୁହଁରୁ ତାହା ଶୁଣିଲି । ଅମେ ତାଙ୍କ ପୁଅକୁ ଶିକ୍ଷାଇ କୁଆଡ଼େ... ଆଉ କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସୁଲି ବୋଉ ! ଯାହା ସେ ଶୁଣିଆସିଛି ଦେହରେ ଗୁରୁକ୍ ମାଡ଼ ଠାରୁ ସେ ଅଧିକ—ଗରିବ କଅଣ ସେ— ସେଥିରେ ଜମିଦାରଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି, ପଛରେ ଅଛି ଅର୍ଥ ଲୋଭ । ସେ ସୁଲି ବାପାହକୁ ଟଙ୍କା ଦେବେ ତା ବଦଳରେ ସୁଲି ବୋଉ ଅନ୍ତେ ଘର ଛୋଟ ଖଣ୍ଡିକ ତାଙ୍କର ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ଆଗଭର ହୋଇ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି ।

ସୁଲି ଭାବୁଥିଲା ସାନବାବୁଙ୍କ କଥା—କାହିଁ । ସୁଦୂର କଟକରେ ସେ—ଏ ଖବର ସେ ବା କିପରି ପାଇଥିବେ ? ସେଦିନ ଯେଉଁ ଘଟଣା ଘଟି ଯାଇଛି ସେ କଥା ଭାବିଲେ ଭାରି ସରମ ଲାଗେ । ସେ ଏକ କ୍ଷଣିକ ଦୁର୍ବଳତା । ଯାହାକୁ ସେ ଏଡ଼ି ପାରି ନ ଥିଲା ।

ଜୀବନର ଘନ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକର ରେଖା ଦେଖି ସେ ଧାଇଁ ଆସିଥିଲା କିନ୍ତୁ କାହିଁ ସେ ଆଲୋକ ? ବିଜୁଳି ପରି ସେ ଆସିଥିଲା-ତାର ତିରୋଧାନ ହୋଇଛି । ବିଜୁଳି ପରେ ଘଡ଼ି, ଘଡ଼ି ତାପରେ ବର୍ଷା ଝଡ଼ର ସୂଚନା ସେହିପରି ତାର ଜୀବନରେ ଆସିଛି ଝଡ଼; ଯାହାରିକି ଅବସାନ କେବେ ହେବ

ନାହିଁ । ସେ ଯାହା ଭାବିଥିଲା ସେ ଥିଲା ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ—ବିଧୁଭାଇ କେବେହେଲେ ତାର ନିଜର ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେବେ ତାହାଙ୍କ ସେ କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ମନରଖା କଥା କହି ଏକ ଦୁର୍ବଳତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଗୋଟିଏ ନାରୀର ଜୀବନ ସହିତ ଖେଳିବାରେ ତାଙ୍କର କଣ ଅଧିକାର ଥିଲା ?

ଏଇ ଯୌବନ ଦେହରେ ଯେପରି ନିଆଁ ଜଳେଇ ଦେଉଛି—ମନରେ ଆଣିଛି ନୂଆ ଭାବନା । ଏହାରି ପାଇଁ ସିନା ଏ ବିଭିଷୀକା । କିନ୍ତୁ ଯୌବନ ମାନେନା ଧର୍ମ ଗରିବ, ବେଳକାଳ ଜାଣି ସେ ଦେହ ଉପରେ ଅଧିକାର କରି ବସେ । କିନ୍ତୁ ଗରିବ ଜୀବନରେ ଏ ଯୌବନ ଗୋଟିଏ ଅଭିଶାପ—ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲା ସୁଲି ।

ଡିବରିଟା ଥଟ୍ କରି ହୋଇ ଲିଭି ଗଲା-ବୋଧହୁଏ ତେଲ ସରିଗଲା ।

—ନଅ—

ସୁଲି ଗାଁ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିଲା । ଲେଖି ପଢ଼ି ମଧ୍ୟ ସେ ଜାଣେ । ବେଳେ ବେଳେ ବୋଉ ପାଖରେ ପୁରାଣ ବହିଟିଏ ଧରବସେ । ଯେଉଁ ଦିନ ବାପା ତାର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ଦରିଆରେ ଭସାଇ ଏ ସଂସାରରୁ ଚାଲିଗଲେ ସେହି ଦିନରୁ ପାଠରେ ଡୋର ବନ୍ଦହେଲା ସୁଲିର । ବୋଉର ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ଦୁଃଖ ଦେଖି ପାରେନା । ସାଙ୍ଗରେ ଯାଏ କାମ କରିବାକୁ କିନ୍ତୁ ସେଠିବି ଅଳ୍ପ ବାଡ଼ ପଡ଼ିଲା । ଆଜି କେଉଁ ଭରସାରେ ସେ ଗୋଡ଼କାଢ଼ି ଯିବ ସେଠାକୁ ।

ଡାକ ପିଅନ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଦେଇ ଯାଇଛି—ସୁଲି ଭାବୁଥିଲା ତା ପାଖକୁ ପୁଣି ଚିଠି ? ଦିନେ କାଳେ ଦେଖା ନାହିଁ -ଆଗ୍ରହରେ ଖୋଲି ପଢ଼ିଲା ସେ ।

ଆଦରର ସୁଲି........

ଦିନେ ନୁହେଁ ମାସେ ନୁହେଁ ଗୁହୁଁ ଗୁହୁଁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଗଡ଼ିଗଲାଣି ଗାଁରୁ ଆସିବାରେ କିନ୍ତୁ କାହିଁ [illegible] ପୁଅ ତୁ ବି [illegible]ଠାକୁ ଧାଡ଼ିଏ ଲେଖି ନାହୁଁ । ତୁ ତ ଜାଣୁ [illegible] କିନ୍ତୁ

ଯାଉ଼ ଅସିଛି ତୋର ପାଖରେ, ହୃଦୟର ମୋର ଯେତେ ସାଇତା ସରାଗ ସ୍ନେହ ସବୁ ମୁଁ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇଛି । ତୋର ହାତରେ ଜାଣେନା ତୁ ଗ୍ରହଣ କଲୁ କି ନାହିଁ । ତଥାପି ତୋର ପାଖରେ ମୁଁ ସବୁ କିଛି ସମର୍ପି ଦେଇଛି । ମୁଁ ଜାଣେ ତୁ ମୋ ଉପରେ ଅଭିମାନରେ କୋହ ଧରି ବସିଛୁ କିନ୍ତୁ ଅତୀତର ସ୍ମୃତିକୁ ଟିକେ ଟିକେ ତୋର ମନରେ ଖେଳିଦେଲେ ତୋର ରାଗ, ଅଭିମାନ ସବୁ ଉଭେଇ ଯିବ ।

ମୁଁ ଶୁଣୁଛି ତୋର କାଲେ ନିକଟରେ ବିବାହ ହେଉଛି ଏବେବି ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିନାହିଁ ଏହା ସତ କି ମିଛ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଦିନ ଆମେ ଦୁହେଁ ଜୀବନରେ ଏକ ହୋଇ ମିଶିଯିବା ପାଇଁ ଏକ ଶପଥ ଦେଇଥିଲେ ସେ କଣ ତାହାହେଲେ ପ୍ରତାରଣା ! କପରି ତୁ ଭୁଲିଗଲୁ ।

ଆମର ସେ ମଧୁର ଅତୀତକୁ । ଭବିଷ୍ୟତ ସୁଖର ସ୍ୱପ୍ନରେ ବିଭୋର ହୋଇ କିପରି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ତୁ ଆଗେଇ ପାରିଲୁ ଶୁଣି ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି ମୁଁ । ଆଜି ମୋର ଭାବନା ସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ । ସେ ଲଗାମ ଛଡା ଟହାଇ ଯେପରି ମାଡି ଚାଲିଛି ସେ ପଛକୁ-ଅତୀତର ସେ ସ୍ମୃତି ପୃଷ୍ଠାକୁ ଓଲଟାଇ ଚାଲିଛି ମନ, ପୃଷ୍ଠା ପରେ ପୃଷ୍ଠା ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ବୁଲୁଛି ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ଆଖି ଆସୁଛି ଜକେଇ-ଝରି ଯାଉଛି । ବ୍ୟଥାର ଅଶ୍ରୁଧାର ଝରୁ ସେ, କେବେ ମୁଁ ତାକୁ ପୋଛିବାକୁ ଦେବନି, ଜୀବନ ସାରା ସେ ଝରୁଥିବ ।

କିଏ ବା ଭୁଲି ପାରିବ ସେ ମଧୁମୟ ଅତୀତ ଜୀବନର କାହାଣୀକୁ ଯାହାର କି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜଡି ରହିଛି କିଛି ନା

କିଛି ମଧୁମୟ ସ୍ମୃତି । ଯାହାକୁ ଭାବି ବସିଲେ ମଣିଷ ଅସହାୟ ହୁଏ । ତାକୁ କଣ କେବେ ଭୁଲିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ହଁ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ମରିଯାଏ ତା ପରେ ସେ ଅତୀତ ଲିଭି ଯାଏ ।

ହଁ ଆଜିବି ମୋର ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ଅଛି ଆମର ସେହି ପିଲା ଦିନର ଏ ମଧୁମୟ ସ୍ମୃତି, ସେ ଦିନ ହୋଇଥାଏ ତୋର ଜନ୍ମଦିନ ସ୍କୁଲ ଫେରନ୍ତି ତୁ ଭିଡ଼ି ନେଲୁ ମୋତେ ତୋର ଘରକୁ ପିଠା ଖାଇବାକୁ—ତୁ ମୋତେ ଖୋଇ ଦେଉଥିଲୁ, ଆଉ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତୋତେ ଖୋଇ ଦେଉଥିଲି । ହସି ହସି ଗଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ ଦୁହେଁ । ମୁଁ ପଚାରିଥିଲି ସୁଲି ତୁ ଏତେଥର ବୋହୁ ହେଉଛୁ କାହିଁ ପିଠା ତ କେବେ କରୁନୁ । ସେତେବେଳେ ତୁ କହିଥିଲୁ, ହଁ ବଧୂ ଭାଇ ! ଏଥର ବୋହୁ ହେଲେ ମନ ଜାଣି ଖିଆଇବି ଦେବି । ହେଲେ ତୁମେ ସିନା ସବୁ ଯୋଗାଇ ଦେବ । ଦୁହେଁ ଏକା ଥରକେ ହସି ଉଠିଲେ । ଆମର ସେ ଦିନର ସାକ୍ଷୀ ଏ ନୀଳ ଆକାଶ ଓ ଅଗଣିତ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଅତୀତ କାହିଁ କେତେ ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିଲାଣି, କର୍ପୂର ସିନା ଯାଇଛି କନା ପଡ଼ି ରହିଛି । ତୁ ସିନା ସେ ଅତୀତକୁ ଦଳି ମକଚି ଆଜି ସଂସାର ବାନ୍ଧିବାକୁ ଯାଉଛୁ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭୁଲି ପାରି ନାହିଁ, ସେହି ଅତୀତ ହିଁ ମୋର ସଂସାର । ତାର ଭିତରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇଛି, କିନ୍ତୁ ମୋ ଜୀବନର ଯେଉଁ କଳିକାଟି ବିକଶିତ ହେବାକୁ ଯାଉଥିଲା ସେ ଯେପରି ଆଜି ସୁପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, କିଏ ଯେପରି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ତାକୁ ଆଘାତ କରିଛି ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଭାବନା ପଛେଇ ଯାଇଛି । ମନର ବୋଝକୁ ହାଲୁକା କରିବା ପାଇଁ ଆଜ ସେ ବୁଲିଆସିଛି । ନିର୍ଜନ କୋଠରୀଟିରେ ଏକୁଟିଆ ରହିବା ଜୀବନରେ ବଡ଼ ଦୁଃସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଛି ତା ପାଇଁ—ସାଙ୍ଗ ସାଥି ମାନଙ୍କର ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ, ବିଦ୍ରୂପ ତାର ମନ ଉପରେ କିଛି ପ୍ରଭାବ ପକେଇ ପାରି ନାହିଁ ।

ବିଧୁ ଯୋଡ଼ା ଅନିକଟ ପାଖରେ ବସି ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ଦେଖୁଥିଲା ପ୍ରକୃତି ରାଣୀର ଅପରୂପ ଶୋଭା—ଦୂରରୁ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ବଂଶୀର ଧ୍ୱନି—କି କରୁଣ ସ୍ୱନ ସେହି ଧ୍ୱନି ସହିତ ଜଡ଼ିତ ରହିଥିଲା, ବିରହର ଏକ ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଭାଷା । କେଉଁ ପ୍ରିୟାର ବିରହରେ ବିରହୀ ପ୍ରେମିକ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି—ଜୀବନରେ ତାର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଯେଥିପାଇଁ ବ୍ୟଥାଭରା ଅଙ୍ଗୁଳି ମଧ୍ୟରେ ବଂଶୀର ତାନରେ ସେ ଫୁଟାଇ ପାରିଛି ବିରହର ଗାଥା—ବିଧୁ ପାଟିକରି ଉଠିଲା "ନାଁ, ନାଁ, ବଂଶୀ ବାଦକ ଆଜ ବଜାଅନା—ହୃଦୟର ତନ୍ତ୍ରୀରେ ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଆଘାତ କରୁଛି ଏ ସ୍ୱନ, ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା ବିଧୁ ତାର ପରିସ୍ଥିତି—ପାଖରେ ବସିଥିବା ଲୋକମାନେ ତାର ଏ ପ୍ରଳାପରେ ହସି ଉଠିବେ । କିଏ କିଏ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲେ ସେ, କୋଉ ବିରହୀ ପ୍ରେମିକ—ଶୁଣି ହସିଲା ବିଧୁ—ସେ ହସ ଯେପରି ହୃଦୟର କେଉଁ ଏକ ନିଭୃତ କୋଣରୁ ବ୍ୟଥାକୁ ପରିସ୍ଫୁଟ କରି ଦେଉଥିଲା ।

ଉଠିଲା ବିଧୁ—ହଷ୍ଟେଲକୁ ଫେରିବ—କିନ୍ତୁ କୌଣସିଠାରେ ସେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରୁ ନାହିଁ—କିଏ ଯେପରି ମନ୍ଥନ କରି ତାକୁ ଜଡ଼ କରି ଦେଇଛି । ଭାବନାର ଶକ୍ତି ସେ ହରାଇ ଦେଇଛି ।

ବାଂଶକୁ ଯେପରି ନାହିଁ—ମନର ପ୍ରତି ଅନ୍ଧ ସନ୍ଧରେ ସେ କଣ ଯେପରି ଖୋଜି ଖୋଜି ଶେଷକୁ ନିରାଶ ହୋଇ—ଦେହ ଅବଶ ମନ ଭରାକ୍ରାନ୍ତ, କିନ୍ତୁ କଣ ପାଇଁ ? ସୁଲିକୁ ସେ ଶଠି ଦେଉଛି କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତର, ପାଇନାହିଁ—କେଜାଣି ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ କାହାର ମଧୁର ସ୍ପର୍ଶରେ ଅତ୍ମହରା ହୋଇ ଉଠିଥିବ ।

ପିଲା ଦିନର ସାଥି ଏଇ ସୁଲି, ଧୂଳି ଖେଳର ସଂସାର ଭିତରେ ସୁଲି କେତେଥର କୋହ୍ନୁ ସାଜିଥିଲା । ମିଛି ମିଛିକା ଭାତ, ତିଅଣ ବାଢିଥିଲା ତାରି ପାଖରେ । ହସ ଖୁସି ଭିତରେ ବୟସ ଅଟେଇ ଚାଲିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁବକ ଯୁବତୀ- ସେ ଚାହିଁଥିଲା ଅତି ନିଜ ଘରର କରିବ ସୁଲିକୁ । ପିଲା ଖେଳର ଧୂଳି ଘରର ସଂସାରକୁ ବାସ୍ତବତାର ରୂପ ଦେବ, କିନ୍ତୁ ନିରର୍ଥକ ଏ ପରିକଳ୍ପନା । କାହିଁ କେତେ ପଛରେ ପଡି ରହିଲାଣି ସେ ପିଲା ଦିନର ସ୍ମୃତି, ଆଜି ସୁଲି ! ଯାହାକୁ ନେଇ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ବିଭୋର ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ସେ ଆଜି ଛାଡି ଚାଲି ଯାଇଛି ବହୁ ଦୂରକୁ ।

ବିରହୀ ଜୀବନର ଦରଦ କାହାଣୀ କାହା ଆଗରେ ସେ କହୁ ନାହିଁ, ଯେଉଁ ନିଆଁ ମନ ଭିତରେ କୁହୁଳି ଉଠିଥିଲା ସେ ଯେପରି ଅଜି ଇନ୍ଧନ ପାଇ ଅହୁରି ଦ୍ୱିଗୁଣ ହୋଇ ଜଳି ଉଠିଛି, ଅନ୍ତର ଭିତରଟା କାହାର ବିଚ୍ଛେଦରେ ହା ହାକାର କରୁଛି । ଏ ଉଲ୍ଟ ଭାବନାରେ ଅବଶ ହୋଇ ପଡୁଛି ଯେ, ଶତ ଚେଷ୍ଟାକର ମଧ୍ୟ ଏଥିରୁ ନିଷ୍କ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ବଧୂ ଓ ସୁଲି ପିଲା ଦିନର ସାଥି, ଗୋଟିଏ ବୃନ୍ତର ଦୁଇଟି କଳିକା ପରି, ବସନ୍ତର ମଳୟ ପରଶ ଦୁହିଁଙ୍କ ଅଙ୍ଗରେ ଭରି

ଦେଇଙ୍କ ଯୌବନ କଳିକା, ଦୁଇଟି ବିକଶିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଦୁହିଁଙ୍କ ମନରେ ଉଦାର ଯୌବନର ପ୍ରେରଣା ଜଣାଇ ଦେଇ ପ୍ରେମର ମଧୁର ସଂଗୀତ, କିନ୍ତୁ ଜଣେ ହେଲା,.. ଅଦିନିଆ ଏକ ଝଡ଼ ବତାସର କୁସୁମଟିଏ ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ପାଖୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକ ଚାରିଆଡ଼େ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ଥିଲା ସେ, ସହି ପାରିଲା ନାହିଁ ଝଡ଼ ବତାସର ଚୋଟ, ସାଥିହରା କରି ଚାଲି ଯାଇଛି ଫୁଲ ।

ଅଚେତ ଚାଲିଛି ବିଧୁ ରାସ୍ତାରେ- ଭାବନାରେ ଅଥଳ ସାଗରରେ ସେ ବୁଡ଼ି ରହିଛି । କେଉଁ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ ତାର, ହଠାତ୍ ତାର ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ମଟର କାର ଜୋରରେ ବ୍ରେକ୍ ଦେଇ ରହିଲା, ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ସେଇଠି ହୁଏତ ତାର ଅନନ୍ତ ଲୀଳାର ସମାଧି ହୋଇଥାନ୍ତା- ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ବିଧୁ ଅନେଇଲା, ଆଗରେ ହଷ୍ଟେଲ ଚାରିଆଡ଼େ ନୀରବତା ଛାଇ ହୋଇ ଯାଇଛି । ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ ଆଗାମୀ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ, କିନ୍ତୁ ସେ କେତେଦିନ ଧରି ପଢ଼ି ପାରୁ ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ଭଟ କୀଟ ପଶିଛି ସେ ଯେପରି ସବୁବେଳେ ଦଂଶୁଛି । ହୃଦୟରେ ତୀବ୍ର ଅଧୀର ମନର ସରସତା ମଉଳିଛି ।

ନିଜ ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ଯାଇ ବସି ରହିଲା ବିଧୁ, ଅବ୍ୟକ୍ତ ବେଦନାରେ ବୁକୁ ଭିତରଟା ଫାଟି ହୋଇ ଯାଉଛି । ଝରକା ଭିତର ଦେଇ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବିଚ୍ଛୁରିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ ବିଷଣ୍ଣ ସାରା ଆକାଶରେ ଚାନ୍ଦ ହସି ଉଠୁଛି ଏହି ପରି ଏକ ଚାନ୍ଦନୀ ରାତିରେ ସେ ପାଇଥିଲା ଫୁଲର ସାନିଧ୍ୟ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ କିନ୍ତୁ ଆଜି

କାହିଁ ?·········ବଡ଼ ଦୁଃସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଛି, ଏ ଘଡ଼ିଟା ତା ପାଇଁ ଝରକା କବାଟ ଅଡ଼ଯାଇଁ ଦେଇ ଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା, କିନ୍ତୁ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଦୁରରୁ ପବନ ଲହରୀର ତାଳେ ତାଳେ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ଏକ ସଂଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା । କେଉଁ ବେତାର କେନ୍ଦ୍ରରୁ- ବିରହିଣୀ ପ୍ରିୟାର ବେଦନା ପ୍ଲୁତ ମନର ଭାଷାକୁ ରୂପ ଦେଇ ସଂଗୀତଟିର ରଚନା ।

ଆଖିରେ ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା ବଧୂର । ସେ ଜାଣିନଥିଲା ସ୍କୁଲର ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥା, ଗୁମାସ୍ତାର ତା ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠୁର ଚକ୍ରାନ୍ତ, ତାର ବାପାଙ୍କର ଗହଳର ଜମିକୁ ହସ୍ତଗତ କରିବା ପାଇଁ ଅଦମ୍ୟ ଲାଳସା, କିନ୍ତୁ ସେ ଜାଣିଥିଲା ଯେତେ ଦୂରରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍କୁଲ ତାର, ଶତ ଚେଷ୍ଟା କରି ମଧ୍ୟ ସେ ଭୁଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ଅତୀତର ସ୍ମୃତିର ସ୍ତୂପ କେବେ ହେଲେ ମନରୁ ଲିଭିବ ନାହିଁ, ମନ ଭିତରେ ସଂଗୀତର ଏ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଆଣୁଥିଲା ।

ଯେତେ ଦୂରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଯେତେ ଦୂରେ କୁମୁଦିନୀ
ପ୍ରୀତି ଅଭେଦ୍ୟ ତାଙ୍କର

କେତେବେଳେ ଆଖି ମୁଦି ହୋଇ ଯାଇଛି ବଧୂର ! ପବନରେ ଝରକା କବାଟଟା ଖୋଲି ଯାଇଥିଲା ସ୍ନିଗ୍ଧ, ଶୀତଳ ମୃଦୁ ପବନ ଜୋଛନା ସହିତ ଖେଳୁଥିଲା, ବଧୂର ମନ ଭିତରେ ସ୍ୱପ୍ନର ଚମକ ଆଣୁଥିଲା । ସେ ଖୋଜୁଥିଲା ସ୍କୁଲର ସାନିଧ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶ

ଗୁମାସ୍ତାବାବୁ ତା ପାଖକୁ, ବାଘ ଯେପରି ତାର ଶିକାର ପାଇଲେ ମାଡ଼ି ଆସେ—ସେଦିନ ଦୌଡ଼ିପଳାଇ ଆସିଥିଲା ସ୍କୁଲ୍ । କିନ୍ତୁ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସବୁ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ବୋଉ ତାର ମରି ଯାଇଥିଲା ସେତେବେଳକୁ, ବେକେ କାନ୍ଦୁଛି, ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇଛି—କିନ୍ତୁ ଦୁନିଆରେ ଯେଉଁ ଟିକିକ ମାତୃ ସ୍ନେହ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ ବଞ୍ଚେଇ ଆଣିଥିଲା ସେ ସବୁ ଦିନ ପାଇଁ ହଜେଇ ବସିଛି । ଏ ବୟସ ଯୌବନ ତା ପାଇଁ ଅଭିଶାପ—ସମସ୍ତଙ୍କର କ୍ରୋଧ ଦୃଷ୍ଟି ତାରି ଉପରେ, କୁଆଡ଼େ ଯିବ ସେ—ଝିଅ ବିଧୁଭାଇ ! ଏତେ ଦୁଃଖରେ ସେ ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇନାହିଁ । ତାକୁ ଓ ବିଧୁ ଭାଇକୁ ନେଇ ଯେଉଁ ନିନ୍ଦା, ଅପବାଦ ତାକୁ ସେ ବେଶୀ ଡରୁଥିଲା—ଗରିବ ବିଧବାର ଝିଅ ସେ । ସେଥିପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ବକ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ପଡ଼ିଥିଲା । ଗାଁ ମାଇପିଙ୍କ ମହଲରେ ତାର ଚର୍ଚ୍ଚା ସେ ସବୁ ଶୁଣି ଶୁଣି ସେ ଦେହକୁ ପଥର କରିଦେଇଥିଲା —ଯେପରି ସ୍ଥାଣୁ, ନିର୍ଜୀବ ।

ରାତିର ଗଭୀର ବଢ଼ୁଥିଲା । ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରି ମଧ୍ୟ ସେ ପାରିଲା ନାହିଁ—ବିଧୁଭାଇ କାହିଁ କେତେଦୂରରେ—ଜୀବନର ଯେଉଁ ସୁଖର ପରିକଳ୍ପନା ସେ ଏକ ପ୍ରହେଳିକା ଥିଲା—ଆକାଶ କୁସୁମ ଚୟନର ଭାବନା ଏକ ଉଦ୍ଭଟ, ଅବାସ୍ତବ । ଅଗ୍ନି ବୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ତାର ଆକାଶରେ ଜୋଛନାର ଲୀଳା ଲାଗିଥାଏ ।

କଣ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ ସୁଲିର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା—କିନ୍ତୁ ସାମନାରେ ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଗୋଟିପଣେ ଥରି ଉଠିଲା । ଯାହାଙ୍କ ଯୋଗୁ ସେ ତାର ମା'କୁ ହରାଇଛି ସେଇ ଆସିଛନ୍ତି ଏ ନିର୍ଜନ ରାତିରେ ଗୋଟିଏ ଗରିବ ଝିଅର ସର୍ବସ୍ୱ,

ଅପହରଣ କରିବା ପାଇଁ; ଅର୍ଥର ମୋହ ଦେଖାଇ ଘରେ ଜଳୁଥିବା ଦୀପଟିର ଆଲୋକ କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ଗୁମାସ୍ତା ଧମକ ଦେଇ ଅଗେଇ ଆସିଲେ ସୁଲି ଆଡ଼କୁ—ଏହିପରି ଥରେ ଥରେ ସମସ୍ତ ଅସେ ନାରୀ ତାର ସତୀତ୍ୱକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଉଗ୍ର ମୂର୍ତ୍ତୀ ସାଜେ । ଦେହରେ ମନରେ ବଳଧରି ସାହାସିକତାର ସହିତ ସେ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ । ଆଜି ସୁଲିର ଦେହ ଓ ମନରେ ଶତ ସିଂହୀର ବଳ ପରାକ୍ରମ—ଆଖିରେ ହିଂସ୍ର ତାର ଦୃଷ୍ଟି ଯେପରି ଅନଳରେ ଗୃହ ଆଜ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ—ଉଗ୍ରତାର ରୂପ ନେଇ ସୁଲି ନିଜର ସତୀତ୍ୱ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଅଗଭର ହେଲା । ଆଉ ଉପାୟ ନ ଥିଲା—ଏଇ ନାରୀକୁ ଅବଳା ଭାବି ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ତା ଉପରେ ଅନଧିକାର ଅତ୍ୟାଚାର କରିବାକୁ ଅଗେଇ ଆସେ ସେ ଜାଣୁ ଆଜି ଜାଣୁ ନାରୀ ଅବଳା ନୁହେଁ—ପୁରୁଷର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଅଗେଇ ଚାଲିଛି । ବୃଦ୍ଧ ଗୁମାସ୍ତା ତା ଉପରେ ଯେଉଁ ଅମାନୁଷିକ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବାକୁ ଅଗେଇ ଆସିଛନ୍ତି ସେ ତାର ଆଜି ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତି ଦେବ—ଯେଉଁମାନେ ପର ଝିଅର ସତୀତ୍ୱ ଅପହରଣ କରିବାକୁ ଅଗେଇ ଆସନ୍ତି ସେଇମାନଙ୍କୁ ସେ ଦେଖାଇ ଦେବ ନାରୀ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ କିପରି ନିଷ୍ଠୁର, ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଆଘାତ କରିପାରେ—ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କର ବାହୁ ଦୁଇଟି ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ସୁଲି ଆଡ଼କୁ । ଆଉ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଦେଖି ଘର କୋଣରେ ଥିବା ଲୁହା କଟୁରି ଖଣ୍ଡିକ ସୁଲି ଲକ୍ଷ କରି ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କର ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗିଲା—କଟୁରି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବାଜିଲା । ସେ ତଳେ ଅଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲେ । ଦୌଡ଼ି ଘରୁ ପଳାଇ ଆସିଲା ସୁଲି ଦାଣ୍ଡକୁ—ଆଉ ଏ ଗାଁରେ ରହିବା ତା ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ—ଗା । ଗୋସ୍ୱାମୀ

ତେର

ପାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନଟି ଷ୍ଟେସନ ପରେ ଷ୍ଟେସନ ଡେଇ ଅଗେଇ ଗଳିଲା କଲିକତା ଅଭିମୁଖେ । ସେ ଦିନ ସୁଲି ଗାଁରୁ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଆସି ଟ୍ରେନରେ ଯେଉଁ ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ ଡବାଟିରେ ଉଠିଥିଲି ସେଥିରେ କଲିକତାର ଜଣେ ଖ୍ୟାତନାମା ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସାୟୀ ବିହାରି ଲାଲ ସସ୍ତ୍ରୀକ ପୁରୀରୁ ଫେରୁଥିଲେ । ବହୁତଦିନ ହେଲା କଲିକତାରେ ବ୍ୟବସାୟ କରି ସେ ଆଜି ଲକ୍ଷପତି ହୋଇପାରିଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଉଭୟଙ୍କ ମନରେ ଗଭୀର ଦୁଃଖର ଛାୟାପାତ ହୋଇଥାଏ—ବିବାହ ପରେ ଦୀର୍ଘ ୩୦ ବର୍ଷ ଗଡ଼ି ଗଲାଣି, ତଥାପି କୋଳ ତାଙ୍କର ଖାଲି । ସେଥିପାଇଁ ଉଭୟ କେତେଥର ତୀର୍ଥ କରିଛନ୍ତି—ଠାକୁରଙ୍କୁ ମନାସନ୍ତି ସନ୍ତାନଟିଏ ପାଇଁ—ସମୟେ ସମୟେ ଆଖିରେ ଲୋତକର ବନ୍ୟା ଛୁଟେ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଉଭୟଙ୍କର ଅନ୍ତରାତ୍ମା କାନ୍ଦି ଉଠେ, କିନ୍ତୁ ସବୁ ନିବେଦନ ବିଫଳ ହୁଏ । ଆଜି ବୟସ ଟଳି ଯାଉଛି—ଯୌବନ ଶିଥିଳ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି—ନାରୀ ଜୀବନରେ ମାତୃତ୍ୱର କାମନା ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ—ମା ସାଜି ନ ପାରିଲେ ନାରୀ ଜୀବନ ବିଫଳ ହୁଏ—ନାରୀ ହୋଇଛି

ସୃଷ୍ଟିର ଆଧାର—ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ନାରୀ ଚାହେଁ ସନ୍ତାନଟିଏ ଯାହାକୁ କୋଳରେ ଧରି ସେ ଗର୍ବକରେ—ଆନନ୍ଦରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠେ । ଯେଉଁ ମାତୃତ୍ୱର ବିକାଶ ନେଇ ନାରୀ ଗର୍ବକରେ । ସେଥିରୁ ବିହାରିଲାଲଙ୍କ ସହଧର୍ମିଣୀ ବଞ୍ଚିତ ।

ଅଉ ମା ସାଜିବାର ବୟସ ତାଙ୍କର ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତା, କ୍ଲିଷ୍ଟରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସେ ଦିନ ପୁରୀ ତୀର୍ଥରୁ ଉଭୟ ଫେରୁଥିଲେ । ସୁଲିକୁ ଦେଖି ବିହାରିଲାଲଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ତାର ପରିପାଟୀରୁ ଜଣା ପଡ଼ୁଥିଲା ଯେ ସେ ଗାଁଉଲି ଝିଅ— କିନ୍ତୁ ଏ ବୟସରେ ଏକୁଟିଏ ସାଥିହରା ହୋଇ କାହିଁ ସେ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଛି ।

ଡ଼ବାଟିରେ ଗୋଟିଏ କଣରେ ସୁଲି ବସିଥିଲା ନିର୍ଜୀବ ସ୍ଥାଣୁଟିପରି । କଥା କହିବାର ଶକ୍ତି ଯେପରି ସେ ହରାଇଛି—ଅତି ଭୟାତୁର ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ସେ—ଛାତି ଭିତରେ ସ୍ପନ୍ଦନ—ମନ ଭିତରୁ ଗଭୀର କୋହର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ବାହାରି ଚୁହିଅଙ୍କୁ ଯାଏ ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କେଉଁଠାକୁ ଥିବ ସେ ଜାଣି ପାରୁଲା ନାହିଁ । ତାକୁ ପାଖକୁ ଡାକିଲେ ବିହାରିଲାଲଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ—ଓଡ଼ିଆ କଥା ଶୁଣି ମନରେ ତାର ଦମ୍ଭ ଆସିଲା—ସୁଲି ପାଖକୁ ଗଲା ଜୀବନର ଦରଦ କାହାଣୀ ଯହାକି ସେ ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ଲିଭେଇଛି ସବୁ ସେ କହିଲା । ତାଙ୍କ ପରେର ଦୁନିଆରେ ଯେ ଗରିବ ତାର ପ୍ରତି ସମସ୍ତଙ୍କର ବେଶୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଅତ୍ୟାଗୃହ—ତାର ତାଡ଼ନାରେ ସେ କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼େ—ବଞ୍ଚିରହିବାର ଅଧିକାର ସେ ହରାଏ ।

ସୁଲି ଜୀବନର ତିକ୍ତତା ଅନୁଭୂତି ବିହାରିଲାଲଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମନ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା । ଅଜି ଗୋଟିଏ ଓଡ଼ିଆ ଗାଉଁଲି

ଯୁବତୀ ଝିଅକୁ ପଥହରା କରେଇଛି ଏଇ ସମାଜ, ସେଥିପାଇଁ ସେ ବାହାରକୁ ଆଜି ଗୋଡ କାଢ଼ିଛି, ଆଣି ତାଙ୍କର ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ହେଲା । ସୁଲିକୁ ପାଖରେ ନେଇ ବସାଇଲେ, ଆଖିରୁ ତାର ଲୁହ ପୋଛି ଦେଲେ-ଏ ଝିଅଟିକୁ ସେ ପାଖରେ ରଖିବେ ତାକୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇ ଶିକ୍ଷିତା କରେଇବେ, ସବୁ ସ୍ନେହ, ମମତା ତାରି ଉପରେ ଢାଳିଦେଇ ସେ ତାକୁ ନିଜର ଝିଅ କରି ନେବେ । ମନରେ ବହୁ ଦିନର ଆଶା ଆଜି ଚେଇଁ ଉଠିଲା, ସ୍ୱାମୀ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ କଥାରେ ଏକମତ ହେଲେ ।

ଜୀବନର ପଟ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା ସୁଲିର, ଦୁଃଖର ପରଦା ଉହାଡ଼ରେ ସେ ଯେଉଁ ସୁଖର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲା ଆଜି ବାସ୍ତବରେ ତାହା ଫଳବତୀ ହୋଇଛି । ଚିର ଦୁଃଖର ଅବସାନ ହୋଇଛି, ଦୁନିଆଁରେ ଗରିବ, ନିଃସ୍ୱ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ତାକୁ ନାନାଦି ଲାଞ୍ଛନା, ଅପମାନ, ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ରୂପଦେଇ ଶେଷକୁ ତାର ଜୀବନର ସର୍ବସ୍ୱ ଅପହରଣ କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେଇ ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏଇ ସୁଲି ନାରୀ ଜୀବନର ଆଦର୍ଶ ନେଇ ଛିଡ଼ା ହେବ । ଜୀବନ ହେବ ସରସ, ସୁନ୍ଦର ଓ ସୁଖପ୍ରଦ, ଭୁଲିଯିବ ସେ ଅତୀତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟତାର କଷାଘାତ-ଆଜି ତାର ଜୀବନର ରୂପାନ୍ତର ହୋଇଛି । ସୁଖର ପରିକଳ୍ପନା ଭିତରେ ସେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେବ ।

ବିହାରିଲାଲ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଅଧିକ ସ୍ନେହ, ମମତାରେ ସୁଲିର ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ ପଡ଼ିଥିଲା କୃତଜ୍ଞତାରେ ।

ଚଉଦ

ଯେଉଁ ଦିନ ରାତିରେ ସୁଲି ଗାଁ ଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଆସିଲା ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳେ କେହି ଆଉ ତାକୁ ଦେଖିଲେ ନାହିଁ । ତା ନାଁରେ ଗାଁରେ ହାଟ ବସିଲା, ମରଦ ଓ ମାଇପେ ମହଲରେ ସବୁଠାରେ ସୁଲିକୁ ନେଇ ଚର୍ଚ୍ଚା । ସମସ୍ତେ କହିଲେ ସୁଲି କାହା ସଙ୍ଗରେ ସଲା ହୋଇ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଯାଇଛି କିନ୍ତୁ କେହି ବୁଝିଲେ ନାହିଁ ସୁଲି ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଯିବା ପଛରେ କାହାର ହାତ ଅଛି ? ଯେଉଁ ଗୁମାସ୍ତା ସେଦିନ ରାତିରେ ଗୋଟିଏ ଗରିବ ଯୁବତୀ ଝିଅ ସର୍ବସ୍ୱ ଅପହରଣ ପାଇଁ ଆଗେଇ ଯାଇଥିଲେ ବଡ ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଆଘାତ ପାଇ ଲେଉଟି ଆସିଲାପରେ ପ୍ରତିହିଂସା ବହ୍ନି ଜଳି ଉଠିଥିଲା । ସୁଲି ନାଁରେ ଗାଁରେ ଖଚ ମିଛ କଥା ଅପବାଦ ରଟନା କରିବାରେ ତାଙ୍କର ହାତ ଥିଲା । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ତାର ଘରଡିହ ଖଣ୍ଡିକ କବଜା କରିବା ପାଇଁ ସେ ସବୁ ମସୁଧା କରି ସାରିଥିଲେ ।

ଦୁନିଆରେ ଏହିପରି କେତେ ସୁବିଧାବାଦୀ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି ଗରିବର ସର୍ବସ୍ୱ ଅପହରଣ କରି ତାଙ୍କୁ

ନିଃସହାୟ ଭଳି ପକାନ୍ତି, ହତାଶରେ ସେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼େ । ଦୁନିଆରେ ନିସ୍ୱାଁହାଇ ବଞ୍ଚିରହିବା ଅଧିକାରରୁ ସେ ବଞ୍ଚିତ ହୁଏ । ଶେଷରେ ଗଛର ଶୁଖିଲା ପତ୍ରର ଝଡ଼ିଲା ପରି ସେ ଶୁଖି ଶୁଖି ଝଡ଼ି ମାଟିରେ ମିଶେ, ଏହିପରି ଗରିବଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁରେ କେହି ବ୍ୟଥିତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସ୍ୱାର୍ଥପର ଦୁନିଆ ଅଗେଇ ଚାଲେ ପଛରେ ପଡ଼ିରହେ ଗରିବର ସଂସାର ଯେଉଁଠିକି କେବେ ଚାନ୍ଦ ହସେ, ନାହିଁ । ସବୁଦିନେ ଯେପରି ଦଳିତ ନିଷ୍ପେଷିତ ହୋଇ ବଞ୍ଚିରହିବା-ପାଇଁ ଗରିବର ଜନ୍ମ ।

ଜମିଦାରଙ୍କ ଘରେ ସାନବାବୁଙ୍କର ବାହାଘର ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ତତ୍ପର, ଆଉ ଦୁଇଟା ଦିନପରେ ବର ଯିବ—ରାମଗଡ଼ ଜମିଦାରଙ୍କର ଏକମାତ୍ର କନ୍ୟା ମୀରା ଏ ଘରକୁ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିବ । ଜମିଦାର ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଗୋଡ଼ ତଳେ ଲାଗୁ ନଥାଏ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅର ବାହାଘର, ସେଥିରେ ରାମଗଡ଼ ଜମିଦାରଙ୍କ ଠାରୁ ଅକଳନ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ପାଇବାର ମୋହ ! ବିଶାଳ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଧନ କମେଇବାରେ ଲାଳସା ଜମିଦାରଙ୍କର ଯାଇ ନଥାଏ । ବିବାହ ପାଇଁ ବଧୂର ମତାମତ ସେ ଚାହିଁ ନଥିଲେ । ସେ ଜାଣିଥିଲେ ବଧୂ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ କେବେ ଅମଙ୍ଗ ହେବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବଧୂ ନୀରବରେ ନିଜଙ୍କ ଅଙ୍ଗନରେ ବାବସି ଭାବୁଥିଲା ସୁଲି । ଆ ଛିନ୍ନବସ୍ତ୍ରର ତାର କାନ୍ଦ ଜଟୁଥିଲା । ସବୁ ସେ ଶୁଣିଥିଲା ବୃଦ୍ଧ ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କର ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ସକ୍ଷମ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ସେତେବେଳେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଛି । ମାଁ ତାର ମରିଗଲା ପରେ ଏଇ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର କୁଦୃଷ୍ଟି ତା

ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେ କାହିଁକି ତାକୁ ଏ ବିଷୟ କିଛି ନଜଣାଇ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ? କିଛି ସମାଧାନରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ତାକୁ ଓ ସ୍କୁଲକୁ ନେଇ ଗାଁରେ ଯେଉଁ ସ୍ୱାଠ ବସିଥିଲା ସେଥିପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ଦୁର୍ବଳ ମନଟାର ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲା । ଶେଷରେ ଅସହଣୀୟ ନିର୍ଯାତନାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାପାଇଁ ସେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ କେଉଁଆଡ଼କୁ ସେ ଯାଇଛି କାହାକୁ କହି ନାହିଁ ।

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଗଡ଼ି ଚାଲେ ତାରି ସଙ୍ଗରେ ତାଳଦେଇ ମଣିଷ ତାର ଜୀବନର ଧାରା ବାହିଶ ପଥରେ ପାଦ ପକାଏ ଭବିଷ୍ୟତରଆଶାକୁ ଅନୁପାଣେୟ କରି ସୁଗର; ପରିକଳ୍ପନା। ଜୀବନକୁ ସରସ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ମଣିଷ ମନର ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ତାର ଭିତରେ ମଣିଷ ଭାସି ବୁଲେ । ସେତେବେଳେ ସେ ଜାଣିନଥାଏ ଭବିଷ୍ୟତ ଏକ ଅନ୍ଧାର ଗହ୍ୱର- ଯେଉଁଠିକି ଥରେ ପାଦ ପକାଇଲେ ଆଉ ଫେରିବାର ଉପାୟ ନଥାଏ, କିନ୍ତୁ ନଦୀର ସୁଅ ପରି ମନର ଆଶା ମଣିଷକୁ ଚଞ୍ଚଳ ଗତିରେ ଟାଣି ନିଏ ସେହି ଭବିଷ୍ୟତର ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ- ତାରି ଭିତରେ ମଣିଷ ହଜାଇ ଦିଏ ନିଜକୁ କେତେଥର ଠୋକର ଖାଏ । ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲେ ଆଖି ପାଏ ନାହିଁ । ଅତୀତର ସ୍ମୃତିର ଛାପ ଥାଇ୍ତ୍ରେ ଅଡ଼ସ୍ତ୍ର ମନକୁ ଲଭି ଅସୁଥାଏ !

କଟକରୁ ଆସିଲା ଦିନରୁ ନିର୍ଜନ କକ୍ଷରେ ବସି ବସି ବିଧୁ ବଡ଼ ତକ୍ତତା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା । ସେଦିନ ଗାଁ ଭିତରକୁ ବୁଲି ଯିବାକୁ ବାହାରିଲା, ଦାଣ୍ଡ ବଉଳଗଛ ପାଖକୁ ଲାଗି ଗାଁ ସ୍କୁଲ

ଘର ଯେଉଁଠି ସୁଲି ସହିତ କେତୋଟି ବର୍ଷ କଟିଛି ପିଲା ବେଳର ହସ ଖେଳ ଭିତରେ, ବଉଳ ଗଛର ଫୁଲ ଗୁଡ଼ାକ ସେଇ ଦାନପର ତଳେ ବିଛେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ପ୍ରତି ଦିନ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରିଲା ବେଳେ ସୁଲି କେତେ ଯତ୍ନରେ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟାଇ ମାଳା ଗୁନ୍ଥୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜି କେହି ତାର ଯତ୍ନ ନେଉନାହିଁ । ନିହାତି ଅଦରକାରୀ ଜିନିଷପରି ପଡ଼ି ରହି ଧୂଳି ମାଟିରେ ମିଶିଛି ।

ଦାଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ଝଙ୍କାଳିଆ ବରଗଛଟିଏ, କେଉଁ କାଳରୁ ଏ ଗାଁରୁ ମୂକସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ରହିଛି ସେ ଗଛର ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବା ଡାଳଟିଏ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ପୋଖରୀ ଭିତରକୁ ଯେଉଁଠି ଲାଲ, ନୀଳ କଇଁ ଗୁଡ଼ିକ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଅନେଇ ରହିଥାନ୍ତି, ପିଲାଦିନେ କେତେଥର ସୁଲି ପାଇଁ ଫୁଲ ତୋଳି ଦେଇଛି ସେ ଆଗକୁ ଆଗେଇଲା ବଧୂ, ସାମନାରେ ପରିଚିତ ଘରଟିଏ । ଏଇଠି ସୁଲି ବୋଉ ତାର ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଛି, ଯେଉଁ ଅଗଣାଟି ସୁଲିର ହସ୍ତ ନିପୁଣତାରେ ଏକ ଅପରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟତାର ରୂପ ନେଇଥିଲେ ସେଠି ଆଜି ଘାସ ବଢ଼ିଲା ମାଡ଼ି ଗଲାଣି-ଟିକି ଟିକି ବଧୁଲି ଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ଗହଳ ଘାସ ଘେରା ଭିତରକୁ ଉଙ୍କିମାରି କଣ ଯେପରି ଇସାରା ଦେଉଥାନ୍ତି । ବଧୂ ବୁଝୁଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ମନର କଥା ଆଉ ଆଗେଇବାର ସାହାସ ହେଲା ନାହିଁ । ଆଖି କୋଣରେ ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା ।

ଦିନମଣି ସେତେବେଳକୁ ଦିଗନ୍ତ ରେଖାତଳେ ଲୁଚିବାକୁ ବାହାରିଲେଣି । ଦୂର ଆକାଶରେ ପକ୍ଷୀଟିଏ ଉଡ଼ି ଯାଉଛି ସାଥି

ହରା ହୋଇ ଅଜି ବୁଲୁଛି ତାର ଜୀବନର ପଥହରା ସାଥିଟି ଯେଉଁଟି ଜୀବନର ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା, ଚରମ ସଫଳତା- ଗୃହଅଙ୍ଗେ ଅନ୍ଧାର ଗ୍ରାସ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ଏ ଅନ୍ଧାରଟା ସତେଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ତାକୁ ତାର ଭିତରେ ବୁଡ଼ିରହି ଭାବିବାକୁ ଦୀର୍ଘ ଅବକାଶ ମିଳେ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲା ବଧୂ ରାଣୀ ଚାଲିଯିବ ଏ ଗାଁର ବହୁ ଦୂରକୁ, ଏଇ ଗାଁ ମାଟିରେ ସ୍ମୃତିର ସ୍ମୃତି ଜଡ଼ିତ ପିଲାଦିନର ଧୂଳିଖେଳ ଘରର ସଂସାର କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତରାତ୍ମା ତାର କାନ୍ଦିଉଠେ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ଭାବରେ କେଉଁ ଆଡ଼େ ସେ ଯିବ ?

ପନ୍ଦର

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି କେହି ତାର ହିସାବ ରଖି ନାହିଁ—ଏହା ଭିତରେ କେତେ ଅଦଳ ବଦଳ ହୋଇଛି । ପରିବର୍ତ୍ତନ ଶୀଳ ଦୁନିଆ ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନ ଏକ ନୂଆ ରୂପର ଅବତାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ସୁନ୍ଦରର ମନରେ—ଅଥଳ ଦରିଆରେ ଭାସି ଯାଉଥିଲା ବେଳେ ସେ ବିହାରିଲାଲଙ୍କ ଆଶ୍ରା ପାଇ କୂଳରେ ଲାଗିଥିଲା—ସେ କେବେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଭାବି ନଥିଲା ଯେ ସେହି ଆଶ୍ରା ତାର ଜୀବନର ପଥ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବ ବୋଲି, ଯେଉଁ ଦିନ ଘରୁ ସେ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଲା, ସେ ଚାହିଁ ନଥିଲା ସେ ତାର ଅଲୋଡ଼ା ଜୀବନ ଧରି ବଞ୍ଚିରହୁ—କାହିଁକି ବା ସେ ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରୟାସ କରିଥାନ୍ତା ? କଣ ବା ସମ୍ବଳ ଥିଲା ତାର ? ତାରରୂପ ଯୌବନ ଉପରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି, କେତେଦିନ ଧରି ସେମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ସେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା ? ଶେଷକୁ ଜୀବନର ଆହୁତି ଦେଇ ସେ ଏ ସଂସାରରୁ ଚାଲିଯାଇଥାନ୍ତା ଅରପୁରକୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ପାରି ନାହିଁ—ଆତ୍ମ-ହତ୍ୟା କରିବାର ଶତଚେଷ୍ଟା କରି ମଧ୍ୟ ସେ ପଛେଇ ଆସିଛି ।

ଦୁନିଆରେ ବଞ୍ଚିରହିବାର ଦାବୀ ଧରି ? କିନ୍ତୁ ସଂସାରରେ କେଉଁ ମାୟା, ମମତା ତାକୁ ଟାଣି ଧରିଛନ୍ତି ସେ ଜାଣି ପାରିନାହିଁ । ବାପା, ବୋଉ ସମସ୍ତେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ତାକୁ ଦୁନିଆରେ ଏକଲା କରି ଛାଡି ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି—ଆଇ ବଧୂଭାଇ ! ପିଲାଦିନର ସାଥି— ସପନ ପୁରର ଦେବତା—ଯେଉଁ ଦିନେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଆସି ତାର ସର୍ବସ୍ୱ ଅପହରଣ କରି ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି—ସେ ଦିନ ସେ ତାର ଯୁବତୀ ଜୀବନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦଟିକୁ ସମର୍ପଣ କରିଥିଲା । ମନରେ ନଥିଲା ଦ୍ୱିଧା ।

ବଧୂଭାଇଙ୍କ କୋଳରେ ସେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲା— ଦୁହେଁ ଶପଥ ନେଇଥିଲେ ଜୀବନରେ ଏକ ହୋଇ ସଂସାର କରିବେ । ପିଲା ଦିନର ଧୂଳି ଖେଳର ସଂସାରକୁ ବାସ୍ତବତାର ରୂପ ଦେବେ—କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଦିନ ତାକୁ ଓ ବଧୂଭାଇଙ୍କୁ ନେଇ ଗାଁରେ ଅପବାଦ ସୃଷ୍ଟି ସେ ଦିନ ମନ ତାର ବୁଝିଥିଲା ଯେଉଁ ସୁନେଲି କଳ୍ପନାରେ ଆନନ୍ଦରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ସେ ବଧୂଭାଇଙ୍କୁ ନିଜର କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରିଥିଲା ସେ ଏକ ଉଦ୍ଭଟ ଭାବନା—ଆଶାର ମରୀଚିକା ପଛରେ ବୃଥା ଧାଇଁବା କେବଳ ସାର ହେବ କିନ୍ତୁ ତୃଷା ମେଣ୍ଟିବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଦୂରେଇ ଆସିଥିଲା—ସମସ୍ତେ ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ଦୋଷୀ ବୋଲି ସବୁ ଅପବାଦର ବୋଝ ତା ଉପରେ ଲଦିଦେଲେ ସେତେବେଳେ ନୀରବରେ ଆଖିର ଲୁହକୁ ସମ୍ବଳ କରି ସବୁ ସହି ନେଇଥିଲା ।

ବନ କେତେକିଟିଏ କେଉଁ ଅଗମ୍ୟ ଅଗମ୍ୟ ବନରେ ସୌରଭର ମାଦକତା ନେଇ ବିକଶିତ ହୋଇଥିଲା—କେଉଁଠିଥିଲା ମଧୁପଟି ବାସନା ପାଇଁ ଖୋଜି ଖୋଜି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ତାର

ପାଖରେ—ମଧୁ ଅହରହ ତାର ସ୍ମୃତି—ବନ କେତକୀଟି ସରମରେ ଭୃଙ୍ଗିମଣ୍ଡଳୀ—ମଧୁ ଭରି ଯାଇଥିଲା—ମନେ ମନେ ସେ ଖୋଜୁଥିଲା ମଧୁପର ଗୁଞ୍ଜରଣ—ତାର ଅବାହନରେ ସେ ଅସ୍ମହଗ ହୋଇ ଉଠିଲା—ମଧୁ ପଛି କାନ ପାଖରେ ପ୍ରେମର ଗୁଞ୍ଜନ ଦେଇ ମଧୁ ଅହରହ ଭରି ବୁଲିଗଲା ବହୁଦୂରକୁ—ଅନେକ ଅନେକ ଅଖିରୁ ପାଣି ମଲା—ତାହାଁ ଅଜସେ ଫେରିଲା ନାହିଁ । ଅକାଳରେ ବନରେ ଝଡ଼ ସେ ଚିଣିଯିବ ସିନା କିନ୍ତୁ ମଧୁପୁ ଅଉ ଫେରିବ ନାହିଁ—ହତାଶରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା ସେ ।

ସୁଲି ଅଜି ସେଇ ମଫସଲ ଗାଁର ଗରିବ ଝିଅ ନୁହେଁ ସେ ଅଜି କଲିକତାର ବିଖ୍ୟାତ ବ୍ୟବସାୟୀ ବହାରିଲାଲଙ୍କର ପାଳିତା କନ୍ୟା ସୁଲତା—ସୁଲତାକୁ ପାଇ ବହାରିଲାଲଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସବୁ ଦୁଃଖ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲେ । ସୁନାର ସଂସାର ପୁଣି ହସି ଉଠିଲା—ସୁଲତାର ପଢିବା ପାଇଁ ଅଭିଜ୍ଞ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ ।

ସେଦିନ ବେଳ ରତରତ ହେଉଥିଲା—ସୁଲତା ବସିଥାଏ ଘର ସାମନା ବଗିଚାରେ—ଅସ୍ତଗାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସୁନେଲି କିରଣ ଗଛ, ପତ୍ରର ଫାଙ୍କ ଦେଇ ଝଙ୍କି ମାରୁଥାଏ ବାହାରକୁ । ବଗିଚାରେ ଫୁଟିଥିବା ନାନାଜାତିକା ଦେଶୀ ଓ ବିଦେଶୀ ଫୁଲର ମହକ ମନକୁ ଉତ୍ତାଳିଅ କରୁଥାଏ—ଅମାନିଅ ପବନଟା ହଠକଲା ସବୁ ଦେହ ମୁଣ୍ଡରୁ ଲୁଗା ବାହାର କରି ଦେଉଥାଏ ଦେହରେ ପବନର ଶୀତଳ ପରଶ ଶିହରଣ ଆଣୁଥାଏ—ବଗିଚାର ଗୋଟିଏ କୋଣକୁ ପକା ବେଞ୍ଚଟିଏ—ତାର ଉପରେ ବସି ସୁଲି ଅନେଇଥାଏ ଆକାଶକୁ—ଦୂର ଦିଗବଳୟର କେଉଁ କୋଣରେ

ଲୁଚିଗଲେଣି ଦିନମଣି—ଅସ୍ତ ସାଗରୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳା ହଂସ ପଡ଼ୁଥିଲା ପୃଥିବୀ ବକ୍ଷରେ—ଅଳ୍ପ ଟିକକ ପରେ ସବୁ ଲୁଚିଯିବ—ବିଶାଳ କଲିକତା ନଗରୀ ହସି ଉଠୁଥିଲା, ଆଲୋକ ସାଜସଜାରେ । ରାଜ ପଥରେ ମଟର ଗାଡ଼ି, ରିକ୍ସା, ଟାଁ ଭୁଁ ଶବ୍ଦ ।

ସାଥିହରା ନିସଙ୍ଗ ଜୀବନରେ ମନ ଖୋଜୁଥାଏ କାହାର ସାନିଧ୍ୟ—ବାପ ଭାଇ କାହିଁ କେତେ ଦୂରରେ—ସେ ଗାଁ ଘୁଞ୍ଚି ଆସିଛି— ପଛରେ ପଡ଼ିରହିଛି ପିଲାଦିନର ସେ ମଧୁର ସ୍ମୃତି ଶତ ଚେଷ୍ଟାକରିଲେ ଭାବନାରୁ ସେ ନିସ୍ତାର ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ—କୀଟଟିଏ ପରି ମନ ଭିତରେ ରହି ସେ ଦଂଶନ କରୁଛି—ତାର ଜ୍ୱାଳା ସେ ସହିପାରୁନାହିଁ-ଯେତେ ଦୂରେଇ ଆସିଲେବି ପଛରେ ଲାଗିରହିଛି ସେ । ଅଜି ବି ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ଅଛି ତାର—ବାପ ଭାଇଙ୍କର କଳ୍ପନା—ଗାଁରେ ସେବା ସଦନ ହେବ—ବାପ ଭାଇ ହେବେ ସେବକ ଓ ସେ ହେବ ସେବିକା—ଗାଁର ଦୀନ,ଦରିଦ୍ର ମାନଙ୍କର ସେବାକରିବା ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟଥିଲା ତାଙ୍କର—କିନ୍ତୁ ଏପରି କଳ୍ପନାର ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବହୁତ ଦୂରରେ—

ସୁଲତା ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲା ଭାବନା ଭିତରେ—ତାର କୁଳ କିନାରା ନଥିଲା—ବାହାରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କେତେବେଳୁ ଯେ ଆସି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ପଛଆଡ଼େ ସେ ଜାଣିପାରି ନାହିଁ; ସେ ତାକୁ ଚେତେଇ ଦେଇ କହିଲେ, ସୁଲତା ରାତି କେତେ ହେଲାଣି, ତୁ ଏଠି ବସିଛୁ । ଚାଲ ମା ! ତେଣେ ଟିଫିନ ମାଷ୍ଟରଣୀ ବସିଛନ୍ତି ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସେ—ନିଜ ବୋଉର କଣ୍ଠର ସାଦୃଶ—ତାଙ୍କର ସ୍ନେହ, ମମତାରେ ସେ ଭୁଲି ଯାଇଛି ସେ ମାତୃହରା ବୋଲି ।

ସେ ଚାଲିଗଲା ଘର ଭିତରକୁ । ବିହାରୀବାବୁ ଘର ଅଡ଼ୁ ଆସୁଥିଲେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ପଚାରିଲେ "କଣ ହେଲାକି ସୁଲର ? ଏକୁଟିଆ ବସିଥିଲା ଏଠି ।

ସ୍ତ୍ରୀ ହସି ହସି କହିଲେ "ନାଁ କିଛି ନାହିଁ । କେବଳ ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ଏତେ ଦିନ ପରେ ଭଗବାନ ମୋର କୋଳକୁ ଯାହାକୁ ଠେକି ଦେଇଛନ୍ତି ସେ ମୋର ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ପ୍ରତିମା ଝିଅ ମୋର ବି.ଏ ପାସ କରିବ—ତା ପରେ............

ବିହାରୀବାବୁ କଥା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ପରି ହସି ହସି କହିଲେ ତାପରେ ତୁମେ ସୁପାତ୍ରଟିଏ ଦେଖି ସୁଲତାକୁ ବିବାହ କରି ଦେବ—ଚାଲିଯିବ ସେ ପର ଘରକୁ ।

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା । ସୁଲତାକୁ ପାଖରୁ ଛାଡ଼ିବା କଥା ଶୁଣିଲେ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରାତ୍ମା କାନ୍ଦି ଉଠୁଥିଲା ।

—ଷୋହଳ—

ମନ ଭିତରେ ଯେତେବେଳେ ଦ୍ୱନ୍ଦର ତୁମୁଳ ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥାଏ, ମଣିଷ କୌଣସିଟା ଠିକ୍ କରି ପାରେନା—ଭାବନାର ଧାରା ସୂତା ଝିଅ ପରି ଲମ୍ବି ଚାଲିଥାଏ, ସେତେବେଳେ ତାର ଅନ୍ତ ଶେଷ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ତଇଧୂରିଲା ପରି ଭାଗ୍ୟ ଚକ୍ର ଘୂରି ବୁଲୁଥାଏ ମଣିଷର ଚାରିଅଡ଼େ—ଯାହା ଘଟିବାର ଥାଏ ତାହା ଘଟେ—ଅବାନ୍ତର ସେ—ମଣିଷର ତାକୁ ଅଟ ରୋକିବାର ଶକ୍ତି ନଥାଏ । ପଥ ହରାଇ ପଛକୁ ଚାହିଁଲା ପରି ମଣିଷ ଫେରିଚାହେଁ ଅତୀତକୁ କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ କାଳର ଗତି ପ୍ରଖର ହୋଇଥାଏ । ଆଉ ଫେରିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏନା ।

ଯେଉଁଦିନ ବିଧୁଭୂଷଣର ରାମଗଡ଼ ଜମିଦାରଙ୍କର ଅତି ଆଲଅଲ ଝିଅ ଶୀଳୁ ସହିତ ବିବାହ ହେଲା, ସେ ଦିନ ବାଦ୍ୟ-ରୋଳରେ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ପୂରି ଉଠିଲା । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସନ୍ତାନ ବିଧୁ—ତାର ବିବାହରେ ଜମିଦାର ଅକାତ ଭାବରେ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲେ । ବିବାହ ବେଦୀ ଉପରେ ପୁରୋହିତ ଯେତେବେଳେ

ଦୁଇ ହସ୍ତକୁ ଛନ୍ଦ ଦେଲେ ଅଗ୍ନିବନ୍ଧନ ପାଇଁ, ସେତେବେଳେ ଚାହିଁ ପଡ଼ିଥିଲା ବଧୂ, ଏହିପରି ଏକ ରାତିରେ ସୁଲିର ହାତକୁ ନିଜ ହାତରେ ଛନ୍ଦି ଦେଇ ସେ ଶପଥ କରିଥିଲା ତାକୁ ଜୀବନର ସାଥି କରିନେବ ବୋଲି । ଯେଉଁ ପରିବାରର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଗରିବର ଝିଅକୁ ନିଜ ଆଶ୍ରୟକୁ ଟାଣି ଆଣିଥିଲା ଓ ସେ ଲକ୍ଷକାଟି ପରି ଛନ୍ଦି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା—ତାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୁଲି ସେ ଯାଉଛି ନୂଆ ସଂସାର ଗଢ଼ିବାକୁ, କିନ୍ତୁ ସୁଲି ଅଛି ଗୁଳି ଯାଉଛି ବହୁ ଦୂରକୁ କେବଳ । ରହି ଯାଉଛି ତାର ସ୍ମୃତି । ବଧୂ ଅନ୍ୟ ମନସ୍କ ହୋଇ ମୀରୁ ହାତ ଉପରୁ ହାତ ଉଠାଇ ଆଣିଥିଲା । ବିବାହ ବେଦୀ ଉପରେ ବଧୂର ଏ ଗତି ଗତି ଦେଖି ସମସ୍ତେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ, ଓଢ଼ଣୀ ଭିତରୁ ମୀରୁ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ଆଖିରୁ ଦୁଇଟୋପା ଲୁହ ଝରି ପଡ଼ିଥିଲା—ଅଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ମୀରୁ ଭାବୁଥିଲା ଯାହାକୁ ସେ ପତି ରୂପେ ବରଣ କରୁଛି—ସେ ତାର ଜୀବନର ସର୍ବସ୍ୱ, ଇହକାଳ ପରକାଳର ଦେବତା—ସେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ତେଣୁ ତାକୁ ସେ ପସନ୍ଦ କରି ନାହାନ୍ତି । ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସୁଥିବା କୋହକୁ ଚାପି ରଖି ମୀରୁ ଲୁହ ପୋଛୁଥିଲା । ବିବାହ ସରିଲା, ମୀରୁ ବୋହୂହୋଇ ଯେତେବେଳେ ଘରେ ଗୋଡ଼ ଦେଲା ଜମିଦାରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ କୋଳ କରି ପାଛୋଟି ନେଲେ—ଆଖି ପୂରାଇ ଦେଖିଲେ । ସାକ୍ଷାତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଟି ପରି, ଆନନ୍ଦରେ ଗୋଡ଼ ତାଙ୍କର ତଳେ ଲାଗୁ ନଥିଲା ।

ବାସର ରାତିରେ ନିର୍ଜ୍ଜନ ସୁସଜ୍ଜିତ କକ୍ଷରେ ମୀରୁ ବସିଥିଲା ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଆଗମନ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ, କୁଆଁରୀ ମନ ଭିତରେ କେଣି ଯେପରି ଚମକ ଆଣୁଥିଲା ଏହି—ରାତିଟି ବିବାହିତ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କ

ମନରେ ଆଣିଦିଏ ନୂଆ ସନ୍ଦେଶ, ପ୍ରେରଣା, ଅନୁଭୂତି—ପର ହୁଏ ଆପଣାର—ଗୋଟିଏ ମନ ସହିତ ଆଉ ଗୋଟିଏ ମନ ମିଳେ । ଦେହ ସହିତ ଦେହର ପରଶ, ହସିଉଠେ ବିବାହିତ ଜୀବନର ନୂଆ ସଂସାର, ସରମରେ ଲାଜକୁଳି ଲତାଟିପରି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଥିଲା ମୀରୁ—କାଲେ ଆସି ମିଳିବେ ସ୍ୱାମୀ । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ଚମକିପଡ଼ି ଚାହୁଁଥିଲା ପଦାକୁ । ରାତିର ଗତି ବଢୁଥିଲା, ବଧୂ ଯେତେବେଳେ ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲା ମୀରୁ ଓଢ଼ଣୀଟି ଆଉଟିକିଏ ଟାଣି ଦେଲା, ମନ ଚାହୁଁଥିଲା କାହାର ପରଶ, ଆକାଶରେ କେଉଁ ଅଜଣା ଉତ୍ତରର ଚାନ୍ଦ ହସି ଉଠୁଥିଲା—ଝରକା ଭିତର ଦେଇ ଜୋଛନା ବିଛୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା ଘର ଭିତରେ । ଘର ସାମନା ଚଉରା ପାଖ ମଲ୍ଲୀ ଗଛରୁ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ମଦକଭରା ବାସନା—ମନରେ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠୁଥିଲା ଯୌବନର ଉଦ୍ଦୀପନା । ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ଯାହା ଯୁବତୀର କାମ୍ୟ ତାକୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ମୀରୁ । ବହୁତ ସମୟ ଗଡ଼ିଗଲା ନୀରବତାରେ—ଯେତେବେଳେ ମୀରୁ ଦେଖିଲା ସ୍ୱାମୀ ତାର ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି, ଅନ୍ତର ଭିତର ତାର ହାହା କାର ହୋଇ ଉଠିଲା । ସ୍ୱାମୀ ଠାରୁ ଟିକିଏ ଆଦର ସ୍ନେହରୁ ସେ ବଞ୍ଚିତା— ଯାହାଙ୍କର ହାତଧରି ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ସୁନାର ସଂସାର ଗଢ଼ିବାର ପରିକଳ୍ପନା ସେ କରୁଥିଲା ସେ ଆଜି ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି—ଯୌବନର ପ୍ରଥମ ସୋପାନରେ ଯାହାକୁ ସାଥି ଭାବରେ ବରଣି କରି ପ୍ରେମର ତାଜମହଲ ଗଢ଼ୁଥିଲା, ସେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି, କଣ କରିବ ଠିକ୍ କରିପାରିନି । ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ନାରୀ ଚାହେଁ ପୁରୁଷର ଆଦର, ସ୍ନେହ ପ୍ରେମ ସମ୍ଭାଷଣ······ସ୍ୱାମୀ ଛଡ଼ା ତାର ଜୀବନରେ ଆଉ

କେହି ନିଜର ନଥାନ୍ତି—ବାପ, ମା ଜନମ ଭୂଇଁ ଛାଡ଼ି କୁମାରୀ ଝିଅ ସ୍ୱାମୀର ପଥଗାମୀ ହୁଏ । ପର ଘର ହୁଏ ନିଜର ପର ହୁଅନ୍ତି ଆପଣାର । କିନ୍ତୁ କାହାପାଇଁ ଏ ସବୁ ? ? ସ୍ୱାମୀର କୋଳରେ ଲୋଟିଯାଇ ସେ ଭୁଲିଯାଏ ସବୁକିଛି—ତାର ପାଖରେ ନିର୍ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ସେ ସବୁ କିଛି ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦିଏ । ଆଖିରେ ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା ମୀରାର । ସ୍ୱାମୀ ପାଖକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ଆଗେଇଲା—ମୁଣ୍ଡରେ ହାତମାରି ଦେଖିଲା ଦେହସାରା ତାତି ପୁରି ରହିଛି । ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସେ । ଆଜି କାହାଉପରେ ଅଭିମାନ କରିବ ସେ—ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ସ୍ୱାମୀର ଯତ୍ନ ନେବାକୁ ତତ୍ପର ହୋଇ ଉଠିଲା । ଦେଖିଲା ପାଖରେ ଥୁଆ ହୋଇଛି ଚିଠିଏ । ଆଗ୍ରହରେ ଚିଠିଟି ଖୋଲି ପଢ଼ିଲା ମୀରା ।

ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ମଣିଷ ଭୁଲ କଲେ ଆଉ ସୁଧାରି ହୁଏନା । ଆଜି ଯେଉଁ ଭୁଲଟି ମୁଁ କରିଛି ସେଥିପାଇଁ ଜୀବନଭରି ଅନୁତାପ କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ସୁଧାରି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ନିରୀହା ସରଳା କୁମାରୀ ଯିଏକି ହରିଣୀଟି ପରି ଡେଇଁ ଡେଇଁ ସ୍ୱଚ୍ଛ, ସରଳ ଗତିରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଥିଲା, ତାକୁ ଏ ବନ୍ଧୁର ପଥକୁ ଟାଣି ଆଣି ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ତାର ଜୀବନରେ ଯେଉଁ ଆଘାତ ମୁଁ ଦେଇଛି ତାର ବିଷମୟ ପରିଣାମ ପାଇଁ ମୁଁ କେବଳ ଦାୟୀ । ଶତଚେଷ୍ଟା ମୋର ବିଫଳ ହୋଇଛି । ଯେଉଁ ଭୁଲ ପାଇଁ ମୁଁ ଏତେ ଅନୁତପ୍ତ ଯାହାପାଇଁ ଆଜି ଏ ବାସର ରାତିରେ ତୁମକୁ ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ମୁଁ ଆଘାତ ଦେଇଛି ଓ ତୁମର ଆଶା, ଆକାଂକ୍ଷା, କାମନାକୁ ପଳ ପଳ କରି ହତ୍ୟା କରିଛି ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତୁମ ନିକଟରେ କେବେ କ୍ଷମଣୀୟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ—

କିନ୍ତୁ ଶତଚେଷ୍ଟା କରି ଅତୀତକୁ ମୁଁ ଭୁଲି ପାରୁ ନାହିଁ—ସେ ଅତୀତ ମୋ ପଛରେ ଛାଇ ପରି ଲାଗି ରହିଛି—ତାର ପଛରେ ରହିଛି ଗୋଟିଏ ନାରୀର 'ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଛାଇ । ଯାହାର ଜୀବନ ସହିତ ମୋର ଜୀବନ ଅତୀତରେ ଅତି ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା, ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସମ୍ବନ୍ଧ ଯାହାକି ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ପବିତ୍ର ଓ ମଙ୍ଗଳମୟ—ଆଜିର ଏହି ବାସର ରାତରେ ମୁଁ ସବୁଠାରୁ ଅଶୋଭନୀୟ, ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ପରିସ୍ଥିତି କାହିଁକି ଯେ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ମୁଁ ଜାଣେନା—ତେବେ ତୁମ ପାଖରେ ସେ ସବୁ ଅଛପା ରଖିବା ମୁଁ ଚାହେଁ ନାହିଁ—ଅତୀତ ଜୀବନର ଏକ ଛାପ, ଜଣଙ୍କର ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତି ମୋତେ ସବୁବେଳେ ଟାଣି ନେଉଛି ଅତୀତକୁ ।

ଏଇ ଗାଁର ଗୋଟିଏ ଗରିବ ପରିବାର ଝିଅ ସେ—ପିଲାଟି ଦିନରୁ ଆମେ ଦୁହେଁ ଏତେ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ସ୍ନେହରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲୁ ଯେ ଜଣକୁ ଛାଡି ଅନ୍ୟଜଣେ ରହିବା ସେପରି ଦୁର୍ବହ ହୋଇ ପଡୁଥିଲା—ପିଲା ବୟସର ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ହସ, ଖେଳ ଧୂଳିଘରର ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଚାଲିଗଲା ଆଖି ପିଛୁଳାକେ । ଗାଁ ଛାଡି ଦୂର ସହରକୁ ଚାଲିଗଲି ମୁଁ—ପଛରେ ପଡ଼ିରହିଲା ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ଅତୀତ—ବର୍ଷ ବର୍ଷ ବିତିଗଲା ତାର ଭିତରେ । ଯେଉଁଥର ମୁଁ ଗାଁକୁ ଫେରିଲି ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଅପରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପସରା ମେଲାଇ ଦେଖାଦେଲା ଝିଅଟିଏ—ଯେଉଁ କଳିକା ବୃନ୍ତରେ ବିକାଶମୁଖୀ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା, ମଳୟର ସ୍ପର୍ଶ ପରଶରେ ବିକଶିତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ସେ—ଭରା ଯୌବନର ଲହରି ଖେଳିଗଲା ଦେହସାରା—ମୋର ମନ

ଉପରେ ଅତୀତର ସ୍ମୃତିକୁ ଯେପରି କିଏ ଟେକାଇ ଦେଲା—ପିଲା ଦିନର ସାଥି ସେହି କିଶୋରୀଟି ଆଜି ଯୁବତୀ ।

ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଏ କିଛି ନୂଆ ନୁହେଁ, ଏହିପରି ସମୟେ ସମୟେ ଅତୀତର ସ୍ମୃତି ଜୋର କରି ମନ ଉପରେ ଅଧିକାର କରି ବସେ—ତାରି ସ୍ମୃତିକୁ ନେଇ ମଣିଷ ଅସ୍ଥିର ହୋଇପଡ଼େ । ପିଲାଦିନର କିଶୋରୀ ସାଥି ନୂଆ ରୂପ ଦେଇ ଆଖି ସାମନାରେ ଠିଆହୁଏ, ଯୌବନର ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଓ ସାଥିର ଆବାହାନ କରେ । ପ୍ରେମର କୁହୁକ ମନ୍ତ୍ର କାନରେ କହିଯାଏ ଗୁପ୍ତ ଅଭିସାରର ସନ୍ଦେଶ, ପଥହୁଡ଼ି ମଣିଷ ଆଗେଇ ଚାଲେ—ସେଇଠି ଥିଲା ମୋର ଜୀବନର ଏକ ଦୁର୍ବଳତା—ଭୁଲି ପାରି ନଥିଲି ମୁଁ ଦିନକର ରାତିରେ ନିବୃତ କକ୍ଷରେ ତା ହାତ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଶପଥ କରିଥିଲି ମୁଁ ତାକୁ ଜୀବନର ସାଥି କରି ଆଣିବି ବୋଲି—

ଅନାଇ ଅନାଇ ମାଡ଼ି ଆସିଲା ଅଦିନିଆ ଝଡ଼ ବତାସ—ଜୀବନରେ ସୁନାର ସଂସାର ଗଢ଼ିବାର ପରିକଳ୍ପନା କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇଗଲା—ଶପଥର ହ୍ୱାହି ଦେଇ କିଛି ଦିନ ପରେ ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି ସହରକୁ ଯେଉଁଦିନ ବିଧବା ମା'ଟି ତାର ତାକୁ ଏକାକୀ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ସରଗପୁରକୁ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଖି ପଡ଼ିଲା ସେଇ ଗରିବ ନିଆଶ୍ରୀ ଝିଅଟି ଉପରେ ।

ତାକୁ ଓ ମୋତେ ନେଇ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ଅପବାଦ—ବଗୃସ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାଲି ପାରିଲି ନି ଯେଉଁ ଦିନ ସହରର ଅମର ଏହି ଗୁମାସ୍ତା ଏ ପରି ପଙ୍କ୍ବ ବୟସରେ ଗୋଟିଏ ଅସହାୟ ନାରୀର ଦୁର୍ବଳତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ନିଜର ପାଶବିକ କାମନାର ଚରିତାର୍ଥ

ପାଇଁ ଜୋର କରି ତା' ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇଥିଲେ ସେଇଦିନ ସେ ହିଁ ଅଛି ଏ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୋଇ—ତାପରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା ଗରିବର ଶେଷ ସମ୍ବଳ ସେଇ ଘର ଡିହ ଖଣ୍ଡିକ ଉପରେ, ସ୍ୱାର୍ଥପର ଦୁନିଆ ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି-

କଟକରୁ ଫେରି ଆସି ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି- ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ କୁସୁମଟି ଚାରିଆଡ଼େ ସୌରଭ ବିତରଣ କରୁଥିଲା ହଠାତ୍ ଯେପରି ଅଦିନିଆ ବତାସର ଚାପାରେ ସେ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା- କଅଁଳ ପାଖୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକ ଚାରିଆଡ଼େ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା—ସେଇ ନାରୀର ସ୍ମୃତି ମୋ ମନ ଉପରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା, ସେଥିରେ ମୁଁ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲି ସଂସାର ପାତିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ବାପା, ବୋଉଙ୍କର ଆଖିର ଲୁହକୁ ମୁଁ ଏଡ଼ି ପାରିଲି ନାହିଁ—ତୁମପରି ଗୋଟିଏ ସରଳା ନାରୀ ଜୀବନକୁ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ଛାରଖାର କରି ଦେବା କଣ ମୋର ଅଧିକାର ଥିଲା ?

ତୁମେ ଜାଣିଛ ଆମେ ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ତ୍ରୀ—ସେ ସମ୍ବନ୍ଧ କେବଳ ଆମ ବାହ୍ୟ ଜୀବନ ପାଇଁ ଅନ୍ତର ଏ ବାସର ରାତି ଆମ ପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେତ ନୁହେଁ—କାଲିଠାରୁ ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ତାର ସନ୍ଧାନରେ—ତାକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଲେ ସଂସାର ଆମର ହସି ଉଠିବ—ଏଥିପାଇଁ ଦୀର୍ଘଦିନ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ—ତାପରେ ହେବ ମୋର ଭୁଲର ସଂଶୋଧନ । ଆଉ ମୋର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ତୁମେ ଯଦି ସେବା ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ ଏ ଗାଁର ଉନ୍ନତି

ପରିକଳ୍ପେ କରୁଛୁ . କରି ପାରିବ ତେବେ ମୋର ବହୁଦିନର ପରିକଳ୍ପନା ସାର୍ଥକ ହେଲା ବୋଲି ଜାଣିବି, ଏତିକିରେ ବିଦାୟ ନେଉଛି ।

ତୁମର
ବଧୂଭୂଷଣ

ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହିପାରିଲାନି ନୀରୁ । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଧାର ଛୁଟିଲା—ସ୍ୱାମୀର ପାଦ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ସେ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ଆକାଶରେ ସେଦିନର ଚନ୍ଦ୍ର ହସି ଉଠୁଥିଲା—ଯେପରି ବିଦ୍ରୂପ କରୁଥିଲା ବିବାହିତ ଜୀବନର ଏଇ ଦୁଇଟି ତରୁଣ ତରୁଣୀଙ୍କ ବାସର ରାତିକୁ—ଝରକା ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ଦେଖିଲେ ଗୋଟିଏ ଛାଇଟିଏ ଖସି ପଡ଼ିଲାକି କଣ ? ଘର ଭିତରେ ଜଳୁଥିବା ଦୀପଟିର କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକ ରେଖା । ଅଦୂରେ ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ସତେ ଯେପରି ଅଳ୍ପ କ୍ଷଣିକରେ ଲିଭିଯିବ । ନୀରୁ କାନ୍ଦୁଥିଲା—ନିର୍ଜନ ନିସ୍ତବ୍ଧ ରାତିରେ ଶୁଭୁଥିଲା ତାର ଗୁପ୍ତ ଫିକା କାନ୍ଦ—

ସତର

ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି—ବିହାରୀଲାଲ୍ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଆଦର ଯତ୍ନରେ ସୁଲୁ ଭୁଲି ଯାଇଛି ତାର ଅତୀତ ଜୀବନର ଦାରିଦ୍ର୍ୟଭରା ସ୍ମୃତି—ତାର ଭିତରେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଦେଖାଦିଏ ବିଧୁଭାଇଙ୍କର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଛବି। ସେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ପଡେ—ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଜଣାରେ ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ଛୁଟେ। ସମସ୍ତେ ଆଦରରେ ଡାକନ୍ତି ସୁଲତା—ବିହାରୀଲାଲ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଥାନ୍ତି ତା ଉପରେ—ସେ ଯେପରି କିଛି ଅସୁବିଧା ଅନୁଭବ ନ କରୁ, ଜୀବନରେ ତାର ଯେପରି କିଛି ଆଘାତ ନ ଆସୁ। ଆସିଲା ଦିନରୁ ବିହାରୀଲାଲ୍ ତାର ପାଠ ପଢ଼ା ପ୍ରତି ଯତ୍ନ ନେଇଥିଲେ।

ସେ ଦିନ ସୁଲତାର ବି.ଏ. ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଥାଏ—ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୃତୀ ଛାତ୍ରୀ ହିସାବରେ ତାର ନାମ ଥାଏ। ନିଜ କୋଠରିରେ ବସି ସୁଲତା ସୁଟକେଶରେ ଥିବା ପୁରୁଣା କାଗଜ ପତ୍ର ଘାଣ୍ଟୁଥାଏ। ତାର ଭିତରେ ବିଧୁଭାଇଙ୍କର

ସେଇ ପୁରୁଣା ଶାଢ଼ିଟି ଆଉ ଫଟୋଟିଏ, ସେ ଦିନ କେତେ ସ୍ନେହରେ ଏ ଫଟୋଟି ହାତରେ ସେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରେମର ପ୍ରତୀକ—ଫଟୋଟି ଧରି ସୁଲତା ଦେଖୁଥିଲା ତାର ଅତି ଆଦରର ବିଧୁ ଭାଇଙ୍କୁ ସେଇପରି ହସ ହସ ମୁହଁ—ତାର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ହସୁଛନ୍ତି ବିଦ୍ରୂପ କରୁଛନ୍ତି । ସେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଆସିଛି, ଆସିଲା ବେଳେ ଖଣ୍ଡେ ଶାଢ଼ି ମଧ ଦେଇ ପାରିନାହିଁ ସେ । କେତେବେଳେ ତାର ଅଜ୍ଞାତରେ କଳଙ୍କର ସାଥି ସୁରଭି ଯେ ପଛଅଡ଼େ ଛୁରୀ ହୋଇଛି ସେ ଜାଣି ପାରି ନାହିଁ । ସୁରଭି ଥଟ୍ଟାକରି କହିଲା ସୁଲତା—ଗୋପନରେ କାହା ସହିତ ପ୍ରେମାଳାପ ହେଉଥିଲା, କିଏ ସେ ଯୁବକ ଅଜଣାରେ ଗୋଟିଏ ଯୁବତୀର ମନକୁ ଚୋରି କରି ନେଇଛି ?

ସୁଲତା କୃତ୍ରିମ ସ୍ୱରରେ କହିଲା........

"ସୁରଭି ! ସବୁବେଳେ ତୋର ଖାଲି ଥଟ୍ଟାଳିଆ କଥା, ଯଦି ଏ ଯୁବକଟିକୁ ତୁ ପସନ୍ଦ କରୁଛୁ ତେବେ ତୋ ପାଇଁ ମୁଁ ମୋର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ସୁରଭିର ମୁହଁଟି ସରମରେ ଫାଉଳି ପଡ଼ିଲା । ସେ ଜାଣେ, କଥାରେ କେହି ସୁଲତାକୁ ପାରିବ ନାହିଁ । ଘର ଭିତରେ ଥିବା ଟେଲିଫୋନ କ୍ରିଂ,କ୍ରିଂ ହୋଇ ବାଜି ଉଠିଲା ! ସୁଲତାର ମନ ଚଞ୍ଚଳ—ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ଜାଣିବା ପାଇଁ ସବୁବେଳେ ସେ ଉଦବିଗ୍ନ, ସୁଲତା ଫୋନ ଧରିଲା ବାପାଙ୍କଠୁଁ ଶୁଣିଲା ସେ ବି.ଏରେ ଅନର୍ସ ପାଇ ପାଶ କରିଛି । ଏବେ ସୁରଭି କଥା ପଚାରିବାକୁ ତ ସେ ଭୁଲି ଯାଇଛି . ପୁଣିଥରେ ପଚାରି ବୁଝିଲା-ସୁରଭି ପାଶ କରିଛି ସାଧାରଣ ଭାବରେ-

ଦୁଇ ସାଥିଙ୍କର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ସରେ । ସୁଲତା ଦୌଡ଼ିଗଲା ବୋଉ ପାଖକୁ ଖବର ଦେବାକୁ । ବିହାରିବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଏଇ ଝିଅ ସୁଲି ସେଦିନ ଟ୍ରେନରେ ଯେତେବେଳେ ଦେଖାହେଲା ଆଖିରୁ ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ତାର ଜୀବନର କରୁଣ ଇତିହାସ ବଢ଼ି ଥିଲା ତାଙ୍କ ପାଖରେ—କୋଳକୁ ଆଣି ତାକୁ ନିଜର ଝିଅ ସେ କରିଛନ୍ତି ।

ବାହାରେ ହଠାତ୍ କାର୍ ଅଟକିବାର ଶବ୍ଦ ହେଲା ବିହାରି ବାବୁ ଆସି ଦେଖନ୍ତି ଯେ ସୁଲତା ଓ ସୁରଭି । ସେମାନେ କାଗଜ ବାଣ୍ଟି ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ଭିତରକୁ, ବିହାରିବାବୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ସୁଲତାର ବିବାହ କଥା ପ୍ରକାଶ କଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, ସୁଲତା ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷିତା, ତାର ନିଜର ମତ ପ୍ରଥମେ ନେଇ ଆଗେଇବା ଭଲ ।

ଏତିକି ବେଳେ ସୁଲତା ପହଞ୍ଚି କହିଲା, ବାପା ! ମୋର ଦୀର୍ଘ ଦିନର ଅଭିଳାଷ ଯଦି ପୂରଣ କରି ପାରିବ ତେବେ କହିବି । ମୋର ମନ ନେଇ ସବୁ ଖଞ୍ଜି ଦେଇଛ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାହା କହିବି ସେଥିରେ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ କିଛି ନାହିଁ ସେଥିରେ ଜନ କଲ୍ୟାଣ ସାଧନ ହୋଇ ପାରିବ । ଅର୍ଥର ଅପବ୍ୟୟ ହେବ ନାହିଁ ବରଂ ସାର୍ଥକ ହେବ । ବିହାରିବାବୁ କହିଲେ, ମା' ତୁ ଯଦି ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ କଥା କହିବୁ ମୋର ସେଥିରେ ଅସମ୍ମତ ହେବାର କାରଣ ନାହିଁ ।

ସୁଲତା ଆରମ୍ଭ କଲା, ଏଇ କଲିକତା ବିଶାଳ ନଗରୀର ଅନ୍ଧ କନ୍ଦରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅସଂଖ୍ୟ ଗରିବ ଶ୍ରମିକ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ

ନିଜର ଘରଦ୍ୱାର ଛାଡି ଏତେ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି ପେଟ ପୋଷିବାକୁ—ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଚିକିତ୍ସା ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ- ନାନା ରୋଗ ,ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ସେ ପଡି କେତେଜଣଙ୍କର ଯେ ଜୀବନ ଦୀପ ଲିଭୁଛି ତାର ଇୟତ୍ତା ନାହିଁ ଅର୍ଥ ଅଭାବରୁ ବେଳରୁ ଔଷଧଟିଏ କିଣିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଅକାଳରେ ଜୀବନ ତାଙ୍କର ଝଡି ପଡୁଛି-ଓଡିଶାର ଅମର ଏଇ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଯେଉଁମାନେ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷିତ, ସେଇ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ ଲୋକ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆମେ ଗୋଟିଏ ଦାତବ୍ୟ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଖୋଲିବା । ସେଥିରେ ଡାକ୍ତର ,ନର୍ସ ରହିବେ ବିନା ପଇସାରେ ଏଇ ଗରିବ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ସେଠାରେ ଚିକିତ୍ସା କରିହେବ । ସମସ୍ତେ ସେବା ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ କାମ କରିବେ—ସେବାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବ—ଆଉ ଯେଉଁ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ , ତାର ନାମ ରଖାଯିବ, "କଳିଙ୍ଗ ସେବା ସଦନ" । ଅମର ଓଡିଶାର ଲୋକମାନେ ଯେଉଁମାନେ ଏଠାରେ ପରବାସୀ ହୋଇ ପଡି ରହିଛନ୍ତି ସେଇ ମାନେ ହିଁ ଏହାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଉପଲବ୍ଧି କରିବେ । ତାପରେ ସୁଲତା ତାର ବାପାଙ୍କର ଏଇ କଳିକତାରେ କିପରି ଅକାଳ ବିୟୋଗ ହେଲା ତାହା କହିଥିଲା ।

ଶିହାରବାବୁ ଝିଅ ସୁଲତାର ଏ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ଓ ଏଥିପାଇଁ ଯାହା ଖର୍ଚ୍ଚ ସେ ତାହା ଅକାତରେ ଦାନ କରିବେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ। ଆଉ ସୁଲତାକୁ ଏହାର ପରିଚାଳନାର ଭାର ଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ଛାଡିଲେ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶା କିମ୍ବା ବାହାରୁ ସୁଦକ୍ଷ ଡାକ୍ତର ଓ ନର୍ସ ମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ବିଜ୍ଞାପନ ବାହାର କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ।

ଅଗାମୀ ବସନ୍ତପଞ୍ଚମୀ ଦିନ ଏହାର ଶୁଭ ଦିଆ ହେବ, ଅଉ ଛଅମାସ ରହିଲା—ତା' ଭିତରେ ଘର ତିଆର ହେବ— ସୁଲତା ଅସୀମ ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା ସହିତ କାମ କରିବା ପାଇଁ ବଦ୍ଧପରିକର ହେଲା, ଅଉ ସୁରଭି ମଧ୍ୟ ତା ସଙ୍ଗରେ ବହୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।

ଦୁହେଁ ହାତ ଧରା ଧରି ହୋଇ ଅଗାମୀ କାର୍ଯ୍ୟ ସୂଚୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ବାହାରି ଗଲେ ।

ବିହାରିବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ମୁହଁ ଝାଉଁଳି ପଡିଥିଲା— ସେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ କହିଲେ, ଏ ସବୁ ଭାର ସୁଲତା ଉପରେ ଲଦି ଦେଇ ତାର ଜୀବନକୁ କଣ ନଷ୍ଟ କରିଦେବ ? ସେ କଣ ଅଉ ଘର ସଂସାର କରିବ ନାହିଁ ? ତାର ସୁଖ କଣ ଆମର ଅଭିପ୍ରେତ ନୁହେଁ
ବିହାରିବାବୁ କହିଲେ, "ଅଜି କାଲି ନାରୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ହୋଇଛି—କଣ କରିବାକୁ ହେବ ସେ ଠିକ୍ ରୂପ ଜାଣେ, ତା ପରେ ସୁଲତା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତା ସେ ଯାହା ଚାହୁଁଛି ସେଥିରେ ଆମେ ତାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଦରକାର—ମୁଁ ଜାଣେ, ତୁମ ମନର ଗତି କଣ ? କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ବଡ଼ କାମରେ ସେ ହାତ ଦେଇଛି ତାକୁ ତା ଛଡ଼ା ଅଉ କେହି ସାଫଲ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ—ତାପରେ ବଳେ ବଳେ ସେ ଫେରି ଆସିବ ସଂସାର ଗଢ଼ିବ—ସେତେବେଳେ ତୁମେ ଓ ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ହସି ହସି ଉଣ୍ଡିଚିବା—

ଅଠର

ବଧୂ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଛି— କୁଆଡେ ଯାଇଛି ତାହାଙ୍କ ଯାଇଛନ୍ତି କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଗାଁରେ ସମସ୍ତେ ଫୁସ୍‌ଫାସ୍ ହୋଇ କୁହାକୁହି ହେଉଛନ୍ତି, ବଧୂ କାଲେ ବୋହୂକୁ ପ୍ରସନ୍ନ ନ କରି ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଛି ।

ଗତ କେତେଦିନ ହେଲା ସିଏ ନିଜକୁ ଅବଦ୍ଧ କରି ରଖିଛି ନିଜର ଶୋଇଲା କୋଠରୀଟିରେ— ଆଖିରେ ଅଶ୍ରୁର ବନ୍ୟା ଛୁଟିଛି— ମନ ଭାରି କ୍ଲାନ୍ତ— ଜୀବନରେ ଯୌବନର ମଳୟ ପରଶ ଲାଗି ମନ ହୋଇଥିଲା ମତୁଆଲ ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ—ସେ ଚାହିଁଥିଲା ସ୍ୱାମୀର ନିବିଡ ଆଲିଙ୍ଗନ, ପ୍ରେମ ସମ୍ଭାଷଣ— ଜୀବନର ଯେତେ ରଙ୍ଗୀନ ସ୍ୱପ୍ନ, ମିଳନର ମଧୁର ଆଶା ଢେଉ ପରି ମନ ଭିତରେ ଉଠି କେଉଁ ଆଡେ ଲିଭିଯାଇଛି । ସେ ଯେପରି ଅନୁଭବ କରିଥିଲା କଳ କଳ ଶବ୍ଦ କରି ବୋହି ଯାଉଥିବା ଦ୍ରୁତଗାମୀ ନଦୀଟି ସାଗରରେ ପଡନ୍ତା ମିଶି ନହଉଣୁ ହଠାତ୍ ଶୁଖି ଯାଇଛି— ଜୀବନରେ ସବୁ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଯାଇଛି—

ଅକାଳରେ ଏକ ଧୂମକେତୁର ଅବର୍ତ୍ତକ ତାର ବିବାହିତ ଜୀବନକୁ ତିଳ ତିଳ କରି ଜାଳି ପୋଡ଼ି ଦେଉଛି—ଯୌବନ ହୋଇଛି ନିରର୍ଥକ—ଏ ବିବାହ ପାଇଁ କାହାକୁ ସେ ଦାୟୀ କରିବ—ବାପ, ମା ଯେଉଁମାନେ ଅତି ଅଳ୍ପଅଳ୍ପରେ ବଢ଼ାଇ ଆଣିଥିଲେ ସେମାନେ ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ମନ ଯେପରି ଖୋଜୁଛି କାହାର ସାନିଧ୍ୟ, ଟିକିଏ ପରଶ—ସହିପାରିବନି ସେ ଯୌବନର ପ୍ରବୃତ୍ତି—ସ୍ୱାମୀ କହିଯାଇଛନ୍ତି ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ—

ସେ ଦିନର ବାସର ରାତି କଥା ଆଜିକି ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ଅଛି ତାର—ସେ ରାତିଟି ଥିଲା ତା ପାଇଁ ଏକ ଦୁର୍ଯୋଗ— ଜୀବନର ସମସ୍ତ ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଜାଳି ପୋଡି ଛାରଖାର କରିଦେବା ପାଇଁ ଯେପରି ସେ ଦିନ ଆସିଥିଲା,ଅଦିନିଆ ଝଡ଼ । ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ସତେ କେତେ ସୁନ୍ଦର, ମଧୁମୟ ସେ ରାତିଟା—ବାସର ରାତି—ଦୁଇଟି ଯୁବକ ଯୁବତୀ ପ୍ରଥମ ମିଳନରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ଉଠନ୍ତି—ଯୌବନ ହୁଏସାର୍ଥକ—ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ଯେଉଁ ଯୁବତୀଟି ମିଳନର ସ୍ୱପ୍ନରେ ବିଭୋର ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ ସେ ଦିନ ସ୍ୱାମୀର ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧନ ଭିତରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦିଏ ସେ—ସେଇଥିରେ ତାର ଚରମ ସଫଳତା—ଗୋଟିଏ ନିଷ୍ଠାବତୀ ନାରୀ ଜୀବନରେ ଥରେ ଆସେ ଏ ରାତିଟି—ସେଇ ରାତିରେ ନବ ପରିଣୀତା ବଧୂଟି ତାର ଜୀବନର ସବୁ କିଛି ସମର୍ପି ଦିଏ ସ୍ୱାମୀ ସମ୍ଭୋଗ ପାଇଁ—ଦୁନିଆର ରୀତି—କିନ୍ତୁ ତା ପାଇଁ କଣ ହେଲା ?

ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ସେ ବିବାହ କରିଥିଲା—ବଧୂ ବେଶରେ ହସି ଉଠିଥିଲା—ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାରୀର କାମନା

ଯାହା, ତାର ବି ଥିଲା—ସେ ଗୃହଥିଲା ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ତାର ବାନ୍ଧିରଖିବ ଅତି ନିକଟରେ ତାଙ୍କର ଆଦର ସ୍ନେହରେ·····ଆଖିରେ ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା, କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜି ସୁଖୀ ନୁହେଁ—ସ୍ୱାମୀ ପରିତ୍ୟକ୍ତା—ଯାହାକୁ ନେଇ ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ, ନାରୀ ଯାହାର ପରଶରେ ଆନନ୍ଦର ଯୁଆର ଛୁଟେ ମନରେ ସେ ସୌଭାଗ୍ୟରୁ ସେ ଆଜି ବଞ୍ଚିତା ।

ମନ ମଧ୍ୟରେ ବିରାଟ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ? କେଉଁଟି ଭୁଲ ରହିଲା ତାର ? ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମନଲାଖି ସେ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଘର ଛାଡି ଯାଇଛନ୍ତି—ଯେଉଁ ଶାଶୁ ପ୍ରଥମେ ଏ ଘରେ ବୋହୂ ହୋଇ ଗୋଡ଼ ଦେଲା ଦିନ ସ୍ନେହ, ସୋହାଗ ଅଜାଡି ଦେଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ମନରେ ଆଜି ଖାପଛଡ଼ା ଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛି । ଆଜି ନିଜର ବୋଉ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କେତେଥର ବାପାଙ୍କୁ ପଠାଇଛି ତାକୁ ନେବା ପାଇଁ କିନ୍ତୁ ଯାଇ ନାହିଁ ସେ—କାହିଁକି ଯିବ ? କେଉଁଠାରେ ଟିକିଏ ହେଲେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ବିନା ସେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଶ୍ୱଶୁର ନୀରବ—ସମସ୍ତେ ଦୋଷ ଦେଉଛନ୍ତି ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ସ୍ୱାମୀର ମତ ନେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ—ସେଇଟି କାଳେ ତାର ଚରିତ୍ରର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ? କିନ୍ତୁ କେହି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ମନର କଥା । ବାପା, ମା ବଡ଼ ଘର ଦେଖି ମନଲାଖି ଜୋଇଁ କରିଥିଲେ ଭାବିଥିଲେ ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ଝିଅ ତାଙ୍କର ଘର କରିବ—କିନ୍ତୁ କି ମୂଲ୍ୟ ଅଛି ଏ ବିବାହରେ ଯେଉଁଠି ମନ ସହିତ ମନର ବିନିମୟ ହୋଇ ପାରେ ନା—ଜୀବନ ସହିତ ଜୀବନର ଛନ୍ଦ—ମୁଖର ହୋଇ ଉଠେନା—

ଏହା ଭିତରେ ଜାନୁ ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି ସୁଲିର—ଏକ ଗାଁ

ହିଅ ସେ—ଯାହା ପାଇଁ ସ୍ୱାମୀ ଅଜି ପାଗଳ ପରି ଧାଇଁ ଯାଇଛନ୍ତି, ନିଜର ବିବାହିତ ସ୍ତ୍ରୀର ଜୀବନକୁ ଜାଳି ପୋଡ଼ିଦେଇ। ଟିକିଏ ହେଲେ ପଛକୁ ସେ ଫେରି ଚାହିଁ ନାହାନ୍ତି ।

ସ୍ୱାମୀ,ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଜୀବନରେ ପ୍ରେମର ବ୍ୟବଧାନ ରହି ମଝିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଫୁଲ—ମନରେ ରାଗ ହେଉ ମାଳୁର, ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଆକର୍ଷଣ କିଣି ତା ପାଇ ବେଶୀ·····କିନ୍ତୁ ପରମୂହୁର୍ତ୍ତରେ ସେ ଭାବୁଥିଲା ଗରିବ ଘର ଝିଅ ଫୁଲ ଜୀବନର ଦରଦ କାହାଣୀ—ଯେତେବେଳେ ଏଇ ଗାଁର ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ତାରି ଉପରେ ପଡ଼ିଲା, ସେତେବେଳେ ବିଚରା ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା କେଉଁ ଆଡ଼େ । ଆଖିରେ ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା ମାଳୁର—ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଫୁଲିପାଇଁ ଅନୁକମ୍ପା ନା ପ୍ରେମ—ଦୁଇଟା ଯେପରି ଏକସଙ୍ଗରେ ଜଡ଼ିତ !

କିଛି ଭାବି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲା ନି ସେ—କାହାକୁ ସମ୍ବଳ କରି ସେ ବଞ୍ଚି ରହିବ ? ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ବିଦାୟକାଳୀନ ଉପଦେଶ "ଗାଁର ଦୁଃସ୍ଥ, ଦରିଦ୍ର ମାନଙ୍କ ସେବା ସେ କରିବ—କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ସୀମାରେଖା ମଧ୍ୟରେ ସେ କିଛି ଭାବିବାକୁ ଅବସର ପାଇବ ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ତାଙ୍କର ସାନ୍ତ୍ୱନା, ପ୍ରବୋଧନା—ମନେ ମନେ ହସିଲା ମାଳୁ, ନିରର୍ଥକ କୃତ୍ରିମ ସେ ହସ—ସେଥିରେ ନଥିଲା ପ୍ରେମର ଅଳ୍ପହା ଭାଷା—ଦେହରେ ସ୍ପନ୍ଦନ ନାହିଁ, ମନରେ ଆବେଗତା କେଉଁ ଆଡ଼େ ବିଲୀନ ହୋଇ ଯାଇଛି—ସବୁ ଯେପରି ମନେ ହେଉଛି ଶୂନ୍ୟ—ଅନ୍ତର ଭିତରଟା ହାହାକାର ହୋଇ ଉଠୁଛି । ମନ ଗହନର ଅନ୍ଧ କନ୍ଦରେ କାହାର ଟିକିଏ ପରଶ ପାଇଁ ନାରୀ ଜୀବନ ତାର ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠୁଛି କିନ୍ତୁ

ଖୋଜି ଖୋଜି ନିରାଶ ହୋଇ ସେ ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ରହୁଛି । ଅନନ୍ତ ଆକାଶ, ତାର ଭିତରେ ହସି ଉଠନ୍ତି ଦିନମଣି ସୁନ୍ଦର, । ମଙ୍ଗଳମୟ ପ୍ରଭାତ ଧରାପୃଷ୍ଠରେ ନବ ଜାଗରଣ ଆଣିଦିଏ, ଆଲୋକ ବିତରଣ କରେ — ଦିନ ଗଡ଼ିଯାଏ — ନୀଳ ଆକାଶର ଦିଗନ୍ତ ରେଖା ତଳେ ପ୍ରଭାକର ଲୁଚି ଯାଆନ୍ତି — ଦିନର ଆଲୋକ ମ୍ଳାନ ପଡ଼ି ଆସେ, ତାପରେ ପରେ ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ହସିଉଠେ — ଚାରିଆଡ଼େ ଜୋଛନା ପରଶି ଦେଇ ଯାଏ — ଟିକି ଟିକି ତାରାଟି ମାନ ହସି ହସି ଲୁଚକାଳି ଖେଳିଲାପରି ଦେଖା ଯାଆନ୍ତି — ବିଶ୍ୱନିୟନ୍ତାଙ୍କର ଅପୂର୍ବ ସର୍ଜନା —

ମାଘ ପରେ ଫଗୁଣ ଆସିଛି — ପୃଥିବୀର ଅଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗରେ ବସନ୍ତର ମହୋତ୍ସବ ଲାଗିଗଲାଣି — ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଅପରିସୀମ ଆନନ୍ଦ ଆଣି ଦେଉଛି, ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କ ମନରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ — ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ଏଇ ବସନ୍ତର ମଳୟ ସ୍ନିଗ୍ଧ ପରଶ — ମନ ଚାହୁଁଛି ଏକାନ୍ତରରେ ଜଣଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଯିବାକୁ — କିନ୍ତୁ ମନ ଭିତରର ଲଜ୍ଜା ପକ୍ଷୀଟିକୁ କିଏ ଯେପରି ଶରବିଦ୍ଧ କରି କ୍ଷତ ବିକ୍ଷତ କରି ପକାଉଛି — ପକ୍ଷଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ସେ ଆଜି ତାର ସବୁ ଶକ୍ତି ହରାଉଛି —

ମୀରୁ ଭାବି ଚାଲିଛି — କୌଣସି ସମାଧାନରେ ସେ ପହଞ୍ଚି ପାରୁନାହିଁ — ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଉପଦେଶ ବ୍ରତୀ ହୋଇ ସେ ଆଗେଇ ଚାଲିବ ଏ ଦୁନିଆରେ — ନାରୀ ଜୀବନର ଧର୍ମକୁ ସେ ପାଳନ କରିବ — ଜୀବନକୁ ଧନ୍ୟ କରିବ — ଯୌବନର ସ୍ୱପ୍ନ ସେ

ଭୁଲି ଯିବ — ସେ ହେବ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଅନୁକାରଣୀ ଜୀବନରେ ତାର ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ — ଗାଁରେ ସେବାସଦନ ଖୋଲିବ — ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ବହୁଦିନର ପରିକଳ୍ପନାକୁ ବାସ୍ତବତାର ରୂପ ଦେଇ ସେ ଗଢ଼ିବ । ତାର ଭିତରେ ସେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବ—

—ଉପଶେଷ—

ଦୁଃଖର ପରଦା ଉହାଡ଼ରେ ମଣିଷ ଦେଖେ ସୁଖର ସ୍ୱପ୍ନ, ଅତୀତ ହଜିଯାଏ କେଉଁ ପଛରେ—ଆଗେଇ ଚାଲେ ମଣିଷ ତାର ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ—କିନ୍ତୁ ଅଗୃନକ ଭାବରେ ସମୟେ ସମୟେ ଅତୀତର ସେଇ ହଜିଲା ସ୍ମୃତି ମନ ଉପରେ ବଳେଇବଳେ ଅଧିକାର କରିବସେ—ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ମଣିଷ ମନକୁ ପଛକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ—କିନ୍ତୁ ମନ ହାର ମାନେ ସେଇଠି, ଦୁନିଆରେ ସବୁ ଜିନିଷକୁ ଉପମିତ କରିହୁଏ କିନ୍ତୁ କଣ ହୁଏନା ମନକୁ—ମଣିଷର ଅଜାଣାରେ ଏଇ ମନ ମଣିଷକୁ ସମୟେ ସମୟେ ନେଇ ଯାଏ କାହିଁ କେତେ ଦୂରକୁ-ଅଝପାଏ ନାହିଁ—ସପନ ପୁରୀରେ ଥାଇ ମଣିଷ ଭୁଲିଯାଏ ସବୁକିଛି—ଅତୀତର ସେଇ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ପୃଷ୍ଠାରେ ଅଙ୍କି ହୋଇରହେ ହଜିଲା ସ୍ମୃତି—ପୁଣି କେତେବେଳେ ଏଇ ମନର ଗତି .ମଣିଷକୁ ଏକ ଅନ୍ଧାର ଗହ୍ୱର ଭିତରକୁ ଟାଣିନିଏ—ଯେଉଁଠି କିଟି କିଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଖାଲି—ଆଲୋକର ରେଖାପାତ ହୋଇ ନାହିଁ ସେଠି—

କିନ୍ତୁ ମନ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ବାସନା ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଉହଲ ବିକଳ ହେଉଥାଏ ତାର କେବେ ସମାପ୍ତ ହୁଏନ ।

ଘର ଛାଡ଼ି ଅସିଲା ପରଠାରୁ ବିଧୁ ବହୁତ ଅଡେ ବୁଲିଛି କେବଳ ସୁଲିକୁ ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ପାଇଁ କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ନିରାଶ ହୋଇ ସେ ଫେରି ଅସିଲା କଠିନ ଅନ୍ତରାତ୍ମା ତାର କାନ୍ଦି ଉଠିଲା—ମନରେ ତାର ରକମର ଆଶଙ୍କା, ସୁଲି ଏ ଦୁନିଆରେ ଅଛି କି ନାହିଁ ଏ ବିଷୟରେ ସେ ସନ୍ଧାନ ନାରୀ ସେ—ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ସେ ବି ତାର ସଂସାର କରିଥାନ୍ତା, ଜୀବନ ହୋଇଥାନ୍ତା ସରସ, ସୁନ୍ଦର ଓ ମଧୁମୟ କିନ୍ତୁ କଣ ହେଲା ?

ଯେଉଁ କଳିକାଟି ସଦ୍ୟ ବିକଶିତ ହୋଇ ସାଥିର ଆନନ୍ଦକୁ ଆବେଗତା ସହ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା, ଅଦିନିଆ ବତାସର ଝାପଟା ସହିନପାରି ସେ ଅଜି ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଲା—ବିଧୁ ଭାବୁଥିଲା ସେ ଯେପରି ସୁଲିକୁ ଅଥଳ ଦରିଆ ମଝିକୁ ଜାଣି ଶୁଣି ଠେଲି ଦେଇଛି ? ସେଥିପାଇଁ ସେ ଦାୟୀ, ଏଣେ-ଘରେ ନିଜର ବିବାହିତା ପତ୍ନୀ ମାରୁ—କଅଁଳ ମନ ନରମ ହୃଦୟ ଉପରେ ତାର ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଅଘାତ କରି ସେ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଅସିଛି । ଗୋଟିଏ ଯୁବତୀର ଜୀବନକୁ ତିଳ ତିଳ କରି ଜାଳି ପୋଡ଼ି ଦେବାରେ କି ଅଧିକାର ଥିଲା ତାର ? ଗୋଟିଏ ନାରୀ ପାଇଁ ଅଉ ଗୋଟିଏ ନାରୀର ସୁଖର ସଂସାରକୁ ସେ ଛାରଖାର କରି ଦେଇଛି ? ବହୁତ ଥର ସେ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ଫେରିଯିବ ମାରୁ ପାଖକୁ— ବିବାହିତ ସ୍ତ୍ରୀର ଆଦର, ପ୍ରେମର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ରହି ସେ ଭୁଲିଯିବ ସୁଲି କଥା—କିନ୍ତୁ ଶତ ଚେଷ୍ଟା ତାର ବିଫଳ ହୋଇଛି—ଘରକୁ ସେ ଫେରି ପାରି ନାହିଁ ।

ଯେଉଁଦିନ ଡାକ୍ତର ବିଧୁଭୂଷଣ ସରକାରୀ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସର୍ଜ୍ଜନ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶାର ସୁଦୂର ଗଡଜାତ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲା ଡାକ୍ତର ଖାନାରେ ଜଏନ୍ କଲା ତାର ସହକର୍ମୀ ମାନେ ତାର ସ୍ୱାଗତ କରିଥିଲେ—ଗୃହଅତେ ଦୀର୍ଘଦିନ ବୁଲି ବୁଲି ସେ ବଡ଼ ଅବଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା—ମନ ଖୋଜୁଥିଲା ନିର୍ଜନତା—ତାର ଭିତରେ ସେ ଭାବିବାର ଅବକାଶ ପାଇବ—କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ପନ୍ଥା ଠିକ୍ କରିବ—ସେଥିପାଇଁ ସୁଦୂର ଗଡ଼ଜାତକୁ ସେ ଚାଲି ଆସିଛି—ଏ ବିଷୟରେ କାହାକୁ ସେ ଜଣାଇ ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟା ଅଗତ ପ୍ରାୟ—ବିଧୁଭୂଷଣ ଡାକ୍ତର ଖାନାରୁ ଫେରି ନିଜ କ୍ୱାର୍ଟରର ଅଗଣାରେ ବସି ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲା ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରକୃତିରାଣୀର ଅପରିସିମ ଶୋଭା—ଦୂର ଦିଗବଳୟରେ ପାହାଡ଼ର ତଳେ ଲୁଚି ଯାଉଥିଲେ ଦିନମଣି—ଅସ୍ତ ଅସ୍ତ ମିଳନ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ରକ୍ତାକ୍ତ ଆଭା—ଦିନର କୋଳାହଳ କମି ଆସୁଥିଲା—ପାଖ ପଲ୍ଲୀରୁ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ଆଦିବାସୀ ରମଣୀଙ୍କର ମନ ଉଚାଟିଆ ଗୀତ, ଭରି ରହିଥିଲା ସେଥିରେ ପ୍ରେମର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାଷା—ଦୂର ବାଳିକା ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ପବନରେ ଭାସି ଆସିଲା ସଂଧ୍ୟାକାଳୀନ ସମବେତ ପ୍ରାର୍ଥନା—ସେତେବେଳକୁ ସଂଧ୍ୟା ଗଡ଼ି ଯାଇଥିଲା—ପୂର୍ବ ଆକାଶରେ ଜୋଛନାର ଲୀଳା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି ।

ନିର୍ଜନତାରେ ବସି ରହି ବିଧୁଭୂଷଣ ଭାବୁଥିଲା ମୀରୁ ଓ ସୁଲି କଥା—ମୀରୁ ବିବାହିତ ସ୍ତ୍ରୀ ସେ—ସେ ଚାହେଁ ନାରୀ ଜୀବନର ଯାହା ହକ୍ ତାହା ସ୍ୱାମୀଠାରୁ ପାଇବା ପାଇଁ—ସେଇଥିରେ ତାର ଅସୀମ ତୃପ୍ତି, ଚରମ ସାର୍ଥକତା—ଅଉ ସୁଲି ପିଲାଦିନର

ସାଥି, ଦିନଙ୍କର ଏକ ଦୁର୍ବଳତାର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ଝୁଙ୍କି ହୋଇ ପଡିଥିଲା ତାର ଆଡକୁ—ସେଇଦିନ ସେ ଶପଥ କରିଥିଲା ତାକୁ ଜୀବନର ସାଥି କରି ନେବ ବୋଲି—କିନ୍ତୁ ଏ ପରିକଳ୍ପନା କେବଳ ସ୍ୱପ୍ନରେ ହିଁ ରହିଲା—ନାରୁ ଆସିଲା ବାଧ୍ୟ ବେପରେ ଆଉ ସୁଲି ଚାଲିଗଲା ଯେଉଁଆଡେ଼ ନିର୍ଯ୍ୟାତନ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚେଇବା ପାଇଁ।

ଏକ ଅପରିସୀମ ଅବଶତାରେ ଦେହ, ମନ ଅବସନ୍ନ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ତାର—ଜୀବନର ଅବ୍ୟକ୍ତ ବେଦନା ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି କିଏ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଛନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରି ଝଣିକନରେ ଲଚି ଯାଉଛି। ସେ ଏକ ପ୍ରହସନ ପରି ବୋଧହେଲା ତାକୁ—ଅନ୍ତରର କେଉଁ ନିଭୃତ କୋଣରେ ଯେଉଁ ଦୁଃଖର ଘାଇ ଘାଣ୍ଡି ଯାଉଛି ତା କଣ କେବେହେଲେ ଅପସରି ଯିବନି ? ଯାହା ପାଇଁ ଜୀବନର ସବୁ ସୁଖ, ସଂଭୋଗକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ସେ ଚାଲି ଆସିଛି ତାକୁ ସେ କଣ ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ?—ଜୀବନ ପଥରେ ସେ ଏକୁଟିଆ ହୋଇ ଚାଲିବ—କାହାର ସାହାଯ୍ୟ ସେ ଲୋଡିବ ନାହିଁ। ନିଜ ଭିତରେ ସେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରି ଦେବ—ସେଇଥିରେ ତାର ତୃପ୍ତି—

ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ଯେପରି ଏକ ଅବ୍ୟକ୍ତ ବେଦନାରେ ିକୁ ଭିତରଟା ବିଦାରି ହୋଇ ଯାଉଛି। ମନ ଭିତରେ ଯେପରି ହସ୍ର ବୃଶ୍ଚିକ ଦଂଶନ ଜ୍ୱାଳା ସେ ଅନୁଭବ କରୁଛି—ଉଦାସୀନ ି କ୍ଲାନ୍ତିରେ ସେ ଯେପରି ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି—ଆଉ ପପରି ତାହାଉତ୍ପୀଡନ ସହ୍ୟ ଅବେଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ—

ସତେତେଯେପରି ଅକାଳ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟତାର ଜୀର୍ଣ୍ଣତା ସେ ଅନୁଭବ କରୁଛି—କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ତାର ଦୁର୍ବଳତା ? ମନ ଭିତରେ କିଏ ଯେପରି ଚେତାଇ ଦେଉଥିଲା, ସେ କାଳେ ଯୌବନ ଗୃହେଁ ମନ, କାମନାର ସାଥିଟିଏ [ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇଁ । ସେଥିରୁ ସେ ତାକୁ ବଞ୍ଚିତ କରୁଛି—ତାର ହବୁ ଥାଇ ସେ ଯେପରି ମନ ଭିତରେ କଣ ଅଭାବ ଅନୁଭବ କରୁଛି—କି ଅଭାବ ସେ ?

କେତେବେଳକୁ ଯେ ଗୃହର ଚୋକା ଗୃ ଓ ସେ ଦିନର ଖବର କାଗଜ ଥୋଇ ଦେଇ ଯାଇଛି ଜାଣି ପାରି ନଥିଲା ବଧୂ—ଏଇ ଗୃ ଟିକକ ଭାବନାକୁ ଯେପରି ଉଡାଦେଇ ଯୋଗାଏ—ଗୃ ପିଇସାରି ସେ କାଗଜ ଦେଖିଲା—ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ବିଜ୍ଞାପନ—ଅଗ୍ରହାନ୍ୱିତ ହୋଇ ପଢ଼ିଲା ସେ—କଲିକତାର ନୂତନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ 'କଳିଙ୍ଗ ସେବାସଦନ' ପାଇଁ ସୁଦକ୍ଷ, ଅଭିଜ୍ଞ ଓଡ଼ିଆ ଡାକ୍ତର ଦରକାର—ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ଦକ୍ଷତା ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ଦରମାହାର ଦିଆଯିବ, ସୁଦୂର କଲିକତାରେ କେବଳ ପ୍ରବାସୀ ଓଡ଼ିଆ ମାନଙ୍କୁ ଚିକିତ୍ସାର ସୁବିଧା ଦେବା ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଲକ୍ଷ୍ୟ—ଶେଷରେ ଲେଖାଥିଲା ପରିଚାଳିକା ମିସ୍ ସୁଲତା ଦେବୀ, ବି.ଏ ।

କଲିକତାରେ ଏପରି ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନର ବହୁତ ଦିନରୁ ଦରକାର ଥିଲା—ବିଧୁଭୂଷଣ ମନରେ ବହୁ ଦିନରୁ ସୁପ୍ତ ହୋଇଥିବା ସେବା ମନୋଭାବ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ଉଠିଲା—କିନ୍ତୁ କିଏ ଏହି ନାରୀ ପରିଚାଳିକା ? ତାଙ୍କର ମହତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ

ମନେ ମନେ ପ୍ରଶଂସା ନକରି ସେ ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ ? ବନ୍ଧୁ ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କଲା ସେ ଏଥିପାଇଁ ଆବେଦନ କରିବ ସ୍ୱଳ୍ପ ପାରିଶ୍ରମିକ ସହ — କେବଳ ଯେତିକି ତାର ବଞ୍ଚି ରହିବା ପାଇଁ ଦରକାର — ଅର୍ଥର ପିପାସା ଦେଇ ସେବା କରା ଯାଇ ପାରେନା ? ଯେଉଁ ସେବା କେବଳ ମଣିଷ ଜୀବନର ଏକ ଚରମ ସାର୍ଥକତା ସେଥିରେ କୌଣସି ରକମର ଅବଳତା ବା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ରହିବା ଠିକ୍ ନୁହେ —

କଲିକତାର ପରବାସୀ ଓଡ଼ିଆ ମାନଙ୍କ ସେବାରେ ସେ ମନ,ପ୍ରାଣ ଢାଳିଦେବ — ଯେଉଁ ସେବାକୁ ମୂଳ ଭିତ୍ତି କରି ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଜୀବନରୁ ଅଗେଇ ଆସିଛି ଆଜି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ସେ ପାଇଛି କିନ୍ତୁ ଦିନେ ସେ ବି ଏହିପରି କଳ୍ପନା କରିଥିଲା ଗାଁରେ ଦୀନ,ଦୁଃଖୀ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖୋଲିବ — ସେବା ସଦନ । ସେ ହୋଇଥାନ୍ତା ସେବକ ଓ ସୁଲି ସେବିକା — ଉଦ୍ଭଟ ସେ ପରିକଳ୍ପନା — କୁଆଡେ ଶୂନ୍ୟରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଛି — ଆସିବା ବେଳେ ମୀରୁକୁ ସେ କହି ଆସିଥିଲା ତାର ଭାବନାକୁ ସେ ରୂପ ଦେଇ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ — କିନ୍ତୁ ପାରିଥିବ ତ ସେ ? ଜୀବନର ଅସୀମ, ବ୍ୟଥା ଓ ବିରହର ସ୍ତୂପରେ ସେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିବ — ଆଖିରୁ ବୋହୁଥିବ ଅଜସ୍ର ଲହରି ସ୍ରୋତ — ନିଃସଙ୍ଗ ଜୀବନରେ ସେ ଖୋଜୁଥିବ ସ୍ୱାମୀର ପରଶ — ଯାହାକି ନାରୀ ଜୀବନରେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ।

କୋଡ଼ିଏ

ସେଦିନ 'ବସନ୍ତପଞ୍ଚମୀର ନବ ପ୍ରଭାତ—ସୁଲତା ଶୋଇଥିଲା ଦ୍ୱିତଳ ପ୍ରାସାଦର ଏକ ନିର୍ଜନ କୋଠରୀରେ—ଚାରିଆଡ଼େ ଚାଲିଥାଏ ବସନ୍ତର ମହୋତ୍ସବ—ତା'ର ମଳୟ ପବନ ସୁରଭିତ ମନରେ ଶିହରଣ ଆଣୁଥାଏ—ମନ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ—ଗବାକ୍ଷ ଭିତର ଦେଇ ବାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ରକ୍ତାକ୍ତ ଆଭା କୋଠରୀ ଭିତରେ ଠାଏ ଠାଏ ପଡ଼ୁଥାଏ—ସୁଲତା ବିଛଣାରୁ ଉଠି ଝରକାର ପରଦା ଟେକି ବାହାରକୁ ଚାହିଁଲା । ସୁପ୍ତ କଲିକତା ମହାନଗରୀ ଦିନର ଆବାହନରେ ପୁଣି ହସି ଉଠିବାକୁ ବାହାରିଲାଣି ଦୂରରୁ ଦେଖାଯାଉଥାଏ 'କଲିଙ୍ଗ ସେବାସଦନର' ସୁସଜ୍ଜିତ ଫାଟକ—ଆଜି ହେବ ତା'ର ଉଦ୍‌ଘାଟନ—ଶହ ଶହ ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଛି ଏ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ—ସେବାସଦନର ବିଭିନ୍ନ ଚାକିରୀ ପାଇଁ ବହୁତ ଗୁଡ଼ାଏ ଆବେଦନ ପତ୍ର ଆସିଛି, ଆଜି ସେଥିରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନ କରାଯିବ ।

'ସେବାସଦନର' ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା ଦିନଠାରୁ ସୁଲତାକୁ ଆଜି ଅବସର ନାହିଁ, ତାର ଭିତରେ ବୁଡ଼ିରହି ସେ ଭାବିବାକୁ

ଅବକାଶ ପାଇଁ ନାହିଁ—ନିଜର ଦେହ ପ୍ରତି ସେ ଯତ୍ନ ନେଇ ନାହିଁ—ବିହାରୀ ବାବୁଙ୍କର ସହଧର୍ମିଣୀ ସୁଲତାର ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ବଡ ବ୍ୟଥିତ ହୁଅନ୍ତି—ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସେ ଦୋଷୀ କରନ୍ତି—ସେ ଚାହିଁଥିଲେ ସୁଲତା ବିବାହ କରି ଘର ସଂସାର କରିବ—ତାର ସୁଖ ଦେଖି ସେ ଆତ୍ମତୃପ୍ତି ପାଇବେ—କିନ୍ତୁ କଣ ହେଲା ? ନିଜେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖରେ ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ବାଢିଥିଲେ ସୁଲତାର ବିବାହ ପାଇଁ—ତାଙ୍କ ମିଲ୍‌ର ନୂଆ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ଆସିଥିବା ମ୍ୟାନେଜର ସୁଶାନ୍ତ ମହାନ୍ତି—ସୁଶ୍ରୀ ଯୁବକ—ଏମ୍.ଏ ପାଶ କରିଛନ୍ତି—ବିବାହ ପରେ ସେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ରହିବ ସେଥିପାଇଁ ସେ ମଧ୍ୟ ସୁଶାନ୍ତର ମତ ନେଇଛନ୍ତି—କିନ୍ତୁ ବିହାରୀବାବୁ ମନ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ—ସେ ଭାବନ୍ତି ସୁଲତା ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷିତା—ତାର ମତାମତ ନେଇ ଆଗେଇବା ଭଲ—ସେବାସଦନର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସୁଲତାକୁ ଟିକିଏ ହେଲେ ଅବସର ନାହିଁ—ଉଦ୍‌ଘାଟନ ପାଇଁ ସହରର ବିଶିଷ୍ଟ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଖକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ର ପଠାଇବାଠାରୁ ସେବାସଦନର ପ୍ରତି କୋଠରୀର ସାଜ ସଜ୍ଜା ପାଇଁ ସେ ସବୁ ନିଜେ ଯତ୍ନ ନେଇ ବୁଝୁଛନ୍ତି ।

ଉଦ୍‌ଘାଟନ କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଶେଷ ହେଲା—ନିଜେ ବିହାରୀଲାଲ୍ ଓ ତାଙ୍କ ସହଧର୍ମିଣୀ ଅତିଥି-ମାନଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଲେ—ଶହ ଶହ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ—ଯେଉଁ ମାନେ ପରବାସରେ ପଡିରହି ଦାରିଦ୍ର୍ୟତା ଯୋଗୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଚିକିତ୍ସାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଉଥିଲେ ସେଇମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଜିର ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ—

ଅତିଶୟ ପରିଶ୍ରମ ଯୋଗୁ ସୁଲତା ବଡ ଅବଶ ହୋଇ ପଡିଥିଲା—କିନ୍ତୁ ସେବାସଦନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନ ପାଇଁ ବୈଠକ୍ ବସିବ—ସବୁ ଆବେଦନ ପତ୍ର ଗୁଡିକ ସୁଲତା ତନ୍ଖି ନେଲା—ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ଏ ସେବାସଦନ ପ୍ରତି ଉତ୍ସାହ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ମନ ତାର ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଉଠିଲା—ପ୍ରଥମେ ଡାକ୍ତର ପାଇଁ ଆବେଦକ କରିଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଡକା ହେଲା—ଶେଷରେ ଯେତେବେଳେ ବିଧୁଭୂଷଣ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ଗଲା ସେତେବେଳେ ସୁଲତା ତାର ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ନିରେଖି ଦେଖୁଥିଲା । ମୁଣ୍ଡଟେକି ଯାହାଙ୍କୁ ସେ ସାମନାରେ ଦେଖିଲା ଆଖିକୁ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲାନାହିଁ—ତାର ଅତି ଆଦରର ଜୀବନର ଅତି ପରିଚିତ ବିଧୁଭାଇ—ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେଦିନ ଧରି ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରି ଆସିଛି ସେ ଆଜି ତାର ଅତି ନିକଟରେ—ବହୁଦିନର ଈପ୍ସିତ ବସ୍ତୁ ପାଖରେ ପାଇଲେ ମଣିଷ ଯେପରି ଆନନ୍ଦରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ଉଠେ ସୁଲତା ସେହିପରି ହେଲା—ଯାହାଙ୍କର ସ୍ନେହ, ଆଦରକୁ ସମ୍ବଳ କରି ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନର ଗତିକୁ ଆଗେଇ ଆଣିଛି ତାଙ୍କୁ ଆଜି ପାଖରେ ପାଇ କିପରି ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବ କିଛି ଭାବି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ ସୁଲତା—ସେ ଚୌକି ଛାଡି ଠିଆ ହେଲା—ବିଧୁ ସୁଲତାକୁ ଚିହ୍ନିଲା—ଏଇ ସେ ସୁଲି—ଜୀବନର ପ୍ରତିପୃଷ୍ଠାରେ ଯାହାର ସ୍ମୃତି ଅଙ୍କି ହୋଇ ରହିଛି ତାକୁ ସେ ନଚିହ୍ନିବ କିପରି ? ସେ ଦିନର ସୁଲି ଆଜି ମିସ୍ ସୁଲତା—ଏତେବଡ ଅନୁଷ୍ଠାନର ପରିଚାଳିକା—ସୁଲି ଜୀବନର ଏ ପଟ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ବିଧୁ ଅତିଶୟ ଆନନ୍ଦରେ ବିଭୋର

ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା — ଯାହା ପାଇଁ ସେ ନିଜର ସୁଖ, ସମ୍ଭୋଗକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ବ୍ୟର୍ଥ ଜୀବନର ପ୍ରୟାସ ନେଇ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲେ, ତାକୁ ଆଜି ସାମନାରେ ଦେଖି ପ୍ରଥମେ କଣ କହିବ ସେ ଯେପରି ଭାଷା ଖୋଜି ପାଉନାହିଁ —

ସୁଲତାର ଏ ଭାବ ପ୍ରବଣତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଅନ୍ୟମାନେ ଯେଉଁମାନେ ସେଦିନ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନ ବୋର୍ଡ଼ରେ ବସିଥିଲେ । ଦୀର୍ଘ ସମୟର ନୀରବତା ପରେ ବିଗତ ଦିନର ଦୁଃଖର କୋହକୁ ଚାପି ରଖି ସୁଲତା ବିଧୁଭୂଷଣର ପରିଚୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଦେଲା — ତାପରେ ତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଘରକୁ ଡାକିନେଇ ବିହାରୀବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ପରିଚୟ କରାଇ ଦେଲା—

× × × ×

ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟା ଗଡ଼ିଯାଇଥିଲା—ଏକ ଅପୂର୍ବ ସାଜସଜାରେ କଲିକତା ମହାନଗରୀ ହସି ଉଠୁଥିଲା—ଆକାଶରେ ଜୋଛନାର ଲୀଳା ଲାଗିରହିଥିଲା—ନୀଳ ଆକାଶର ଭସାଣିଆ ଧଳା ବଉଦ ଫାଙ୍କରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଲୁଚକାଳି ଯେପରି ଖେଳୁଥିଲା—ସେତେବେଳେକୁ ବିଧୁଭୂଷଣ ସେବାସଦନରୁ ଫେରିଥାଏ—ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ସେ ସେଠାରେ ଥାଏ—ସୁଲତା ଆସିଥିଲା ବିଧୁଭାଇକୁ ଖୋଜିବାକୁ—ଘରଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲା ଜିନିଷ ପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଚାରିଆଡେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି—ସାଜସଜା ପ୍ରତି ଯେପରି ବିଧୁଭାଇଙ୍କର ଅନୁରାଗ ନାହିଁ—ବହୁତ ସମୟରେ ସେ ତାଙ୍କର ଭାବପ୍ରବଣତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି—କିନ୍ତୁ କଣ ପାଇଁ ବିଧୁଭାଇଙ୍କର ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ?

ସେ ନିଜେ ଟନୁଙ୍କର ଜିନିଷ ଗୁଡ଼ିକ ସଜାଡ଼ି ରଖିଲା—ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ବନ୍ଧୁଭାଇଙ୍କର ଫଟୋ—ସେଥିପର ପ୍ରସାନ୍ତ ହସ ହସ ମୁହଁ—ତାର ଭିତରୁ ଯେପରି ତାଙ୍କର ମନର ଅଭିପ୍ରାୟ—ପରିସ୍ଫୁଟି ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା—ଫଟୋ ପାଖରେ ଡାଇରୀ ବହିଟି—ବିଗତ ଜୀବନର ସ୍ମୃତିର ଗ୍ରନ୍ଥ—ଅଗ୍ରହରେ ପୃଷ୍ଠାପରେ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇ ଚାଲିଲା ସୁଲତା—ହଠାତ୍ ରହିଗଲା ଗୋଟିଏ ପୃଷ୍ଠାରେ—ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସୁଲତା—ବନ୍ଧୁଭାଇ ତାହାହେଲେ ବିବାହିତ—କାହିଁ କେବେ ସେ ତ କହି ନାହାନ୍ତି ତାକୁ—ଗୋଟିଏ ନାରୀ ଜୀବନକୁ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ଦେଇ ତାହା ହେଲେ ସେ ଚାଲିଆସିଛନ୍ତି—ନାରୀ ସେ—ବୁଝିଥିଲା ନାରୀ ଅନ୍ତରର ଅକୁହା ବ୍ୟଥା—ତେବେ ତାର ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ନାରୀ ଜୀବନର ଏ ଶୋଚନୀୟ ପରିଣତି—ଆଖିରେ ତାର ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା—ବନ୍ଧୁଭାଇ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ—ଗୋଟିଏ ନାରୀ ଜୀବନକୁ ଓହଳ ବକଳ କରି କଣ ସେ ପଳେଇଛନ୍ତି ।

ଏହି ସମୟରେ ବନ୍ଧୁ ଘରକୁ ଆସି ଦେଖିଲା ସୁଲତାକୁ, ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ସୁଲତା କହିଲା "ବନ୍ଧୁଭାଇ ମୋତେ କିଛି ନ କହି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଜି ତୁମର ଏ ଡାଇରୀଟି ମୋତେ ଜଣାଇ ଦେଇଛି, ତୁମ ଅତୀତ ଜୀବନର ଦରଦଭରା କାହାଣୀ—ତାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖାଯାଉଛି ଗୋଟିଏ ନିସ୍ୱହା ଯୁବତୀର ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନୟନ—ଯିଏ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମରି ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଥିବ—ମୋ ପାଇଁ ନିହାତି ଗୋଟିଏ ନଗଣ୍ୟା ନାରୀ ପାଇଁ ତୁମେ ତୁମର ବିବାହିତ ପତ୍ନୀକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଚାଲି ଆସିବା ଭୁଲ ହୋଇଛି—ଏ ଦୋଷ ପାଇଁ ମୁଁ କେବେହେଲେ

ଭାଉଜଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ କ୍ଷମଣୀୟା ହୋଇପାରିବନି ? ବିଧୁ କହିଲା "ସତରେ ସୁଲି ! ମୋ ଜୀବନରେ ଯେଉଁ ଭୁଲ୍ ମୁଁ କରିଛି ତାହା କେବେ ସୁଧାର ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ — ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାରୀ ତାର ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ଯାହା ତାର ସ୍ୱାମୀ ଠାରୁ ପାଇବାର ଦାବୀ କରି ବସେ ମୀରୁ ବି ସେଇଆ ଚାହିଁଥିଲା କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେଥିରୁ ଦୂରେଇ ଆସି ତାକୁ ବଞ୍ଚିତା କରିଛି — ଘର ଛାଡ଼ି ମୁଁ ଆସିଥିଲି କେବଳ ତୋତେ ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ପାଇଁ — ତୋର ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଆସିବା ମୋ ଜୀବନରେ ଏକ ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା — ତାପରେ ଗାଁକୁ ଫେରି ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣିଥିଲି — ଏକ ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ ମୀରୁ ସହିତ ମୋର ବିବାହ ହୋଇଥିଲା — ଏ ବିବାହରେ ମୋର ଆନ୍ତରିକତା ନଥିଲା — ମୋର ମତା ମତ କେହି ଦରକାର କରି ନଥିଲେ — ବାପା, ବୋଉଙ୍କର ମନ ଉପରେ ଆଘାତ ଦେବାକୁ ମୁଁ ଚାହିଁ ନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମୀରୁକୁ ମୁଁ ସବୁ କହିଛି — ତୋର ମୋର ଅତୀତ ଜୀବନ କାହାଣୀ ତା ପାଖରେ ଅଛପା ନାହିଁ । ମୁଁ ଆସିଥିଲି କେବଳ ତୋତେ ସାକ୍ଷାତରେ ସବୁ କହି ଫେରାଇ ନେବି ଗାଁକୁ — ସୁଲତା କହିଲା "ଜୀବନରେ ତୁମେ ମସ୍ତବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରିଛ — ଗୋଟିଏ କଷ୍ଟ ବ୍ୟଥିତ ଗ୍ରହ ପରି ମୋର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା ଓ ତାର ବିଲୀନ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ଚାପ ସହି ନପାରି ସେ ଦିନ ରାତିରେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଆସିଲି — ମୋର ଅଲୋଡ଼ା ଜୀବନରେ ବଞ୍ଚି ରହିବାର ଦରକାର କଣ କେବଳ ସେଇଆ ଭାବୁଥିଲି — ନଈ ଦରିଆରେ ଭାସି ଯାଉ ଯାଉ ହଠାତ୍ ଯେପରି କାହାର ଆଶାପାଇ ମୁଁ କୂଳକୁ ଚାଲି ଆସିଲି — ସେ ସବୁ ପଛ କଥା

ଅତୀତର ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପୃଷ୍ଠାରେ ଅଙ୍କି ହୋଇ ରହିଛି—ତାକୁ ଖୋଲାଇ ବସିଲେ କେବଳ ଆଖିରୁ ଲୁହ ବୋହିବା ସାର ହେବ—ମୁଁ ତୁମ ସଙ୍ଗରେ ଯିବି—ଭାଉଜଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜେ ସବୁ ଦୋଷ ପାଇଁ ସବୁ କ୍ଷମା ମାଗି ନେବି—ସୁଲତା ଆଖିରୁ ବୋହିଥିଲା ଅଜସ୍ର ଲୁହର ସୁଅ ।

—ଏକୋଣି—

ଜମିଦାର ଘର ବୋହୂ ମାନ୍ତ — କିପରି ସେ ପଦାକୁ ବାହାରିବ — ଗୋଟିଏ ଅଭିଜାତ ବଂଶର ଗୌରବ, ଅଭିଯାତ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଅତଏ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସେ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ସେବା କରିବ — ନାରୀ ମଙ୍ଗଳ ସମିତି ଗଢ଼ିବ — ଅଶିକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାରେ ଅଗ୍ରଣୀ କରାଇବ — ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କର ଅନୁମତି ସେ ଲୋଡ଼ିଥିଲା — କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ବିଦ୍ରୂପ କରୁଛନ୍ତି — ତାର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପକୁ ଥଟ୍ଟା କରି ହସି ଉଡ଼ାଇ ଦେଉଛନ୍ତି — ଗାଁରେ ବାର ରକମର କୁତ୍ସାରଟନା ତାକୁ ନେଇ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି — ସେ କାଳେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ପରିତ୍ୟକ୍ତା — ଏ ସବୁ ଶୁଣି ଦେହକୁ ପଥର କରି ନେଇଛି ସେ — ସତେ ଯେପରି ଏ ସବୁ ସହିବା ପାଇଁ ତାର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା — କିନ୍ତୁ ଦିନପରେ ଦିନ ଗଡ଼ି ଯାଉଛି — ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଉପଦେଶ ତାକୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧର ଚେତନା ଆଣି ଦେଉଛି — ସ୍ୱାମୀଯାହା କୁହାନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ପାଳନ କରିବା ନାରୀ ଜୀବନ ଧର୍ମ —

ଯେଉଁ ଦିନ ଘରୁ ଗୋଡ କାଢି ମୀରୁ ଗାଁ ଭିତରକୁ ଅଗେଇଲା ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ସମସ୍ତେ ଦେଖି ହସିଲେ—ଜମିଦାରଙ୍କର ମୁଁଣ୍ଡ ତଳକୁ ହୋଇଗଲା—ଯେଉଁ ବଂଶର ଗୌରବକୁ ସମ୍ବଳ କରି ସେ ଅଦ୍ୟାବଧି ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଆସିଛନ୍ତି, ଆଜି ସେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ନଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଜମିଦାର ବଂଶର ବୋହୂ ଆଜି ଘର ଛାଡ଼ି ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିଲା ସମସ୍ତଙ୍କର ସେବା କରିବାକୁ । ଜମିଦାରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ସେ ଅଲକ୍ଷଣୀ ମୋର ବୋହୂ ନୁହେଁ ତାର ଏ ଘରେ ଆଉ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ—ସବୁ ଶୁଣିଛି ମୀରୁ ଆଉ ପଛକୁ ପାଦ ଫେରଇ ନାହିଁ—ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ତାକୁ ବାଟ କଢ଼େଇ ନେଉଛି ।

ଘର ଘର ବୁଲିଛି ମୀରୁ କିନ୍ତୁ କେହି ତାର ଉପଦେଶ ଶୁଣି-ନାହାଁନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ସେଇ ଗୋଟିଏ କଥା ସେ କୁଆଡ଼େ ଅଲକ୍ଷଣୀ ତା ମୁହଁ ଚାହିଁଲେ ପାପ । ତଥାପି ସେ ବାହାକୁ ମାଉସୀ, ଅପା କହି ସମସ୍ତଙ୍କର ହାତଧରି ଟାଣିଛି, ପାଦତଳେ ପଡିଛି । ପ୍ରଥମେ ଯେତେବେଳେ ଦୁଇ, ତିନି ଜଣଙ୍କୁ ନେଇ ଗାଁରେ ନାରୀ ମଙ୍ଗଳ ସମିତି ଗଢାହେଲା, ମୀରୁର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ସରେ, ତାପରେ ନିଜ ପାଖରେ ଥିବା ସାମାନ୍ୟ ଅଳଙ୍କାରର ବିକ୍ରୟ ଲବ୍ଧ ଟଙ୍କାରେ ନାରୀମଙ୍ଗଳ ସମିତି ଗୃହ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେଠି ଲୋକ ମନରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ମନୋବୃତ୍ତିର ଭାବ ସଞ୍ଚାର ହେଲା । ଯେଉଁମାନେ ମୀରୁର ପାଖ ମାଡୁନଥିଲେ ତାକୁ ଅଲକ୍ଷଣୀ ବୋଲି କହି ତାର କୁତ୍ସାରଟନା କରୁଥିଲେ, ସେଇମାନେ ଯାଚେଇ ଆସିଲେ—ସମିତିର ନାରୀ ମେମ୍ବର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା, ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନାରୀ ଅଗ୍ରଣୀ

ହୋଇ ବାହାରେ ସେଠି ପୁରୁଷର ସବୁ ଚକ୍ରାନ୍ତ ବିଫଳ ହୁଏ—ଜମିଦାର ଲୋକଙ୍କୁ ମତାଇ ବୋହୂର ଏ କାମରେ ନାନାଦି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଶେଷକୁ ସବୁ ଫାଇଫାଟି ଗଲା ଗାଁ ଲୋକମାନେ କେହି ଯୋଗ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣସହଯୋଗ କଲେ—ସେଥିପାଇଁ ଗୃହାଭେଦା ମଧ୍ୟ ଦେଲେ—ଯେଉଁ ଦିନ ସମିତିର ଗୃହ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା ସେ ଦିନ ମାଳୁର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ସରେ, ସେ ଦିନ ସେ ଦୌଡ଼ି-ଯାଇଥିଲା ଶାଶୁଙ୍କ ପାଖକୁ । ତାଙ୍କର ପାଦ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡରଖି ଅଶ୍ରୁ ବିସର୍ଜନ କରିଥିଲା—ନାରୀ ସେ—ନାରୀହୃଦୟ କେବେ ପଥର ପରି କଠିନ ହୋଇ ପାରେନା—ଯେଉଁଠି କେବଳ ସ୍ନେହ ଓ ମମତାର ଅମୀୟ ଉତ୍ସ ପ୍ରବାହିତ ହୁଏ ସେଠି ନିର୍ମମତା ଓ ନିଷ୍ଠୁରତା କ୍ଷଣିକରେ ଉଭେଇ ଯାଏ । ବୋହୂକୁ କୋଳକରି ନେଇ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଦେଇଥିଲେ ଜମିଦାରଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ମନଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋହୂଟିଏ ଆଣିଥିଲେ କିନ୍ତୁ କଣ ହେଲା ଶେଷରେ ? ବୋହୂ ସଙ୍ଗରେ ସେ ଗଲେ ନାରୀ ମଙ୍ଗଳ ସମିତି ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବାକୁ । ଶ୍ୱଶୁର ବି ଗଲେ ଦୀର୍ଘ ଦିନଧରି ଯେଉଁଟାକୁ ସ୍ୱପ୍ନପରି ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଥିଲା ଅଜ୍ଞତାର ଚରମ ସଫଳତାରେ କିଏ ବା ହସି ନ ଉଠିବ ?

ସେ ସମିତି ଗୃହରେ ସ୍କୁଲ୍ ଖୋଲିଲା—ଲେଖିପଢ଼ି ଜାଣି ନଥିବା ନାରୀମାନଙ୍କୁ ନିଜେ ମାଳୁ ଯତ୍ନ ନେଇ ପଢ଼ାଇଲା—ତାପରେ ହସ୍ତକର୍ମ ଶିକ୍ଷା—ବିଭିନ୍ନ ଢଙ୍କମର ସିଲେଇ—ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ରମ ଅଗେଇଲା । ସମସ୍ତେ ମାଳୁର ପ୍ରଶଂସା କଲେ—କିନ୍ତୁ ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରେରଣାରେ ସେ ଏତେଦୂର ଅଗେଇ ପାରିଛି ସେ କାହାନ୍ତି ?

× × ×

ଦୂର ଆକାଶର କଳା ବଉଦ ଫାଙ୍କରେ ଘଡଘଡ଼ିର ଶବ୍ଦ ଓ ବିଜୁଳିର ଚମକ ଧାସ ଶ୍ରାବଣର ଅବାହନ ପାଇଁ ଯେପରି ଦେଖାଉଥିଲା ଦୂର ଶ୍ୟାମଳ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ଦୂର ଦିଗବଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବି ଯାଇଥିଲା—ତାରି ଉପର ଦେଇ ଉଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ ବଗ ବଗୁଲି ଦୁଇଟି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଶୁଭୁଥିଲା ଗୃହ ଫେରନ୍ତା । କୃଷକର ମନ ଉଭାଳିଆ ସଂଗୀତ ତା ସହିତ ବଳଦ ବେକର ଘଣ୍ଟିର ଶବ୍ଦ । ବଡ଼ ଗୋଳମାଳିଆ କରି ତୋଳୁଥିଲା ତାର ସ୍ୱରକୁ । ମୀରୁ ନାସି ମଙ୍ଗଳ ସମିତି ଗୃହର ଅଗଣାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ବାହାରକୁ ଅନେଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତିର ଏ ଅପରିସୀମ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତାର ମନକୁ ଅଚ୍ଛନ୍ନ କରି ପାରୁନଥିଲା । ମନ ଭିତରେ ତାର ଅନନ୍ତ ପିପାସା—ଅକୁଳ ବାସନା ଧରି ମନରେ କମ୍ପନ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି କାମ—ସତେଯେପରି ଦେହକୁ ଜାଳି ପୋଡି ଦେବ, କିନ୍ତୁ ସର୍ବନାଶୀ କର୍ମ ଯେପରି ତାକୁ ଝିଙ୍କି ନେଉଛି ଗୋଟିଏ ଅକୁଳ ଘାତ, ପ୍ରତିଘାତ, ଲାଞ୍ଛନା, ଅପମାନ ଭିତର ଦେଇ ମଣିଷ ଆଗେଇ ଗଲେ ତାରି ପଛରେ ଥାଏ କର୍ମର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପ୍ରେରଣା—ତାକୁ ଅବମାନନା କରି ହେବ ନାହିଁ । ମଣିଷକୁ ତାର ଚଳନ୍ତି ପଥରେ ନିଏ ଏକ ଅଚିନ୍ତ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟର ଶକ୍ତି—ତାର ଇଙ୍ଗିତରେ କେତେବେଳେ ମଣିଷ ହସେ, କାନ୍ଦେ । ଜନମ ମରଣ ଲୀଳା—ବିଶ୍ୱନିୟନ୍ତାଙ୍କର ଚରଣ ତଳେ ମଣିଷ ସବୁ ସମର୍ପଣ କରିଦିଏ-ତାର କିଛି ଯେପରି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟତା ନାହିଁ । ମୀରୁ କର୍ମପ୍ରେରଣାରେ ଭିତରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇଛି କିନ୍ତୁ ମନର ଅତୃପ୍ତ ବାସନା ଯେପରି ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠୁଛି ।

ଆକାଶରେ ଜୋଛନାର ଲୀଳା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଆସିଲାଣି—କାହିଁକି ଏ ସବୁ ମନରେ ଆଗପରି ସ୍ପନ୍ଦନ ଆଣୁନାହିଁ ? ଘର

ଭିତରକୁ ଫେରିଆସି ବନ୍ଦ ଗାଡ଼ର ଖିଲିଟି ପକାଇଲା ସେ । ମନ ଭିତରେ ଶତ ଭାବନାର ଉଦ୍ରେକ । ଏ ରାତିର ନିର୍ଜନତା ନିଃସଙ୍ଗତା ତାକୁ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୀଡ଼ନ କରି ଚାଲିଛି—ଅଙ୍ଗଲତାରେ ଭରି ଦେଇ ଅତୃପ୍ତ କାମନାର କୀଟ ମନ ଖୋଳୁଛି କାହାର ସାନିଧ୍ୟ ଯୌବନ ଓ କାମନାର ସାଥି । ଅନ୍ତରର ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା ।

ପଲ୍ଲୀ ପଥ ନୀରବ ନିସ୍ତବ୍ଧ ଅନ୍ଧକାରର ଗ୍ଳାନି ତଳେ ଜୋଛନା ଉଙ୍କି ମାରୁଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ରାତିର ନିଶବ୍ଦତାକୁ ଭାଙ୍ଗି କରି ଶୁଭୁଥିଲା ହୁଁକାରର ଶବ୍ଦ—ଗାଁ ମୁଣ୍ଡର ଲମ୍ବାରାସ୍ତାଟା ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ପାଖ ଷ୍ଟେସନ ପାଖକୁ— ଦୂରରୁ ପବନର ସୁଅ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ଘର ଫେରନ୍ତା ଶଗଡ଼ିଆର କୁହାଟିଆ ଡାକ ।

ଯେତେବେଳେ ଶଗଡ଼ଟି ଗାଁ ଗୋହିରୀ ମୁଣ୍ଡ ଡେଇଁ ଗାଁ ପାଖାପାଖି ହେଲା ସେତେବେଳକୁ ସୁଲତାର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ସରେ - ଗାଁର ପଛପଟ ଦେଇ ସେ ଅନାଇ ରହିଥିଲା ବାହାରକୁ ଏଇ ଗାଁ । ମାଟିର ଧୂଳିକଣା ସହିତ ତାର ଅତୀତର ସ୍ମୃତି ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ଅପରିସୀମ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ—ଏଇ ଗାଁର ସବୁଜ ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ, ତାଳ ତମାଳ, ଗାଁ ତୋଟା, 'ଯେଉଁଠି ହସ ଖୁସିରେ କେତୋଟି ବର୍ଷ କଟି ଯାଇଥିଲା । ସେଇ ଜନମ ମାଟିର ମାୟା ମମତା ଛାଡ଼ି ସେ ଦୂରେଇ ଯାଇଥିଲା । ଆଜି ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଗାଁ ମଶାଣି ଭୂଇଁ ଯେଉଁଠି ମାର ଚିତା ଜଳିଥିଲା । ହାତଯୋଡ଼ି ପ୍ରଣାମ କଲା ମା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ତାର ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଦେଖା ଯାଉଛି ଗାଁ ମେଳଣ ପଡ଼ିଆ—ଫଗୁଣର ମହୋତ୍ସବରେ ଯେତେବେଳେ

ହସି ଉଠେ ପ୍ରକୃତ ରାଣୀ, ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ଫଗୁ ଖେଳରେ ମାତି ଯାଆନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଆନନ୍ଦର ଢେଉ ଖେଳିଯାଏ— ଏଇ ମେଳଣ ପଡ଼ିଅଛି ଦୋଳ ପୂନେଇରେ ଝେଟେ ଠାକୁର ଆସନ୍ତି । ଫଗୁ ଓ ରଙ୍ଗ ଖେଳରେ ସମସ୍ତେ ମାତିଯାନ୍ତି ।

ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବଧୂ ଭୂଷଣ, ବିହାରିବାବୁ ଓ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ- ବଧୂ ଭାବୁଥିଲା ମୀରୁ କଥା । ଗୋଟିଏ ନଗ୍ରାହା ନାରୀ ଜୀବନରେ ସେ ଯେଉଁ ଆଘାତ ଦେଇଛି ସେ ଦୋଷ କେବେ ମାର୍ଜ୍ଜନୀୟ ହୋଇ ପାରେନା, ବିହାରି ବାବୁ ଓ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗରେ ଆସିଥାନ୍ତି କେବଳ ସୁଲତାଙ୍କୁ ଫେରି ନେବାପାଇଁ—ସବୁ ଯୋଗର ତା ପାଇଁ ଅଚଳ ।

ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଯେତେବେଳେ ଗାଡ଼ି ପହଞ୍ଚିଲା ସେତେବେଳେ ମୀରୁ ଓ ଗାଁର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଝିଅ, ବୋହୂ ଯେଉଁମାନେ ନାରୀ ମଙ୍ଗଳ ସମିତିରେ ଥିଲେ ସମସ୍ତେ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲେ ।

ମୀରୁକୁ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଲା ବଧୂ—ଯମିଦାର ଘରର ଝିଏ ଅତି ଅଲଅଲରେ ବଢ଼ିଥିଲା ସେ ଆଜି ବରହର ଗୃହାରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି—ପରିପାଟି ଭିତରେ ସାଧାରଣ ଶାଢ଼ୀଟିଏ—ସବୁ ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗର ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ସେ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଛି ତାରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ—ଗାଁରେ ନାରୀ ସମିତି ସଂଗଠନ ଇତ୍ୟାଦି ବିବିଧ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ସେ କେବଳ ପ୍ରଶଂସାର ପାତ୍ରି—ସ୍ୱାମୀକୁ ଦେଖି ଦୌଡ଼ିଗଲା ମୀରୁ—ବଧୂର ପାଦତଳେ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା— ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ଗଡ଼ୁଥାଏ—ଖାର୍ଦ୍ଧଦିନ ଧରି ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିଲା ସେ ଆଜି ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି । ବଧୂ ମୀରୁକୁ ତଳୁ ଉଠାଇ ତା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ ଥିଲା ।

ସୁଲତା ଦୌଡ଼ିଯାଇ ନୀରୁର ହାତ ଧରି ଅଶ୍ରୁଳ ନୟନରେ କହିଲା "ଭାଉଜ ! କେବଳ ମୋର ପାଇଁ ତୁମର ଏ ଦଶା, ମୋତେ ଯେଉଁ ଶାସ୍ତି ଦେବ ସେଥି ପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଛି — ମୁଁ ଜାଣେ ଯେଉଁ ଦୋଷ ମୁଁ କରିଛି ସେଥିପାଇଁ କେବେହେଲେ କ୍ଷମଣୀୟ ନୁହେଁ । ସେଇଥି ପାଇଁ ମୁଁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଛି ତୁମ ପାଖକୁ । ନୀରୁ ସେତେବେଳକୁ ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା । ଅତୀତ ଜୀବନର ଦୁଃଖଭରା ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ କେଉଁ ବିସ୍ମୃତି ଗର୍ଭରେ ଲୁଚି ଯାଇଥିଲା । ସୁଲତା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଉଥିଲା ନିଜ ପଣତରେ ।

ସୁଲତା କହିଲା"ଟିକିଏ ହସିଦିଅ ଭାଉଜ ? ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସି ନୀରୁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ସ୍ୱାଗତ କରାଉଥିଲା । ପାଖରେ ବହାରବାବୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ବିଧୁଭୂଷଣର ବାପା, ବୋଉ ଏ ମିଳନରେ ଅପରସୀମ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ —

—ବାଇଶି—

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଚାଲି ଗଲାଣି—ଯେଉଁ ନଦୀଟି ହଠାତ୍ ଶୁଖି ଯାଇ ସେଥିରେ ବାଲି ଚର ପଡ଼ିଥିଲା—ସେଥିରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କୂଳ ଲଙ୍ଘି ଜୁଆର କାହୁଁ ମାଡ଼ି ଆସିଲା—ଶୁଷ୍କ, ନୀରସ ପ୍ରାଣରେ ଭରି ଦେଲା ଆନନ୍ଦର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଦୁଃଖର ଅବସାନ ପରେ ଆସିଲା ସୁଖର ଆଦରଣୀୟ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ—ଜୋଛନାର ପରଶରେ ଅମା ଅନ୍ଧକାର ଯେପରି ଧୂଆଁ ଗଲା ସ୍ନେହଲତା ଫେରି ଯାଇଛନ୍ତି ବିହାରିବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ—ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇବାର ସାହାସ ନଥିଲା ବିଧୁର—

× × × ×

ସେ ଦିନ ରାତି ଗଭୀର ହୋଇ ଆସୁଥିଲା—ପୃଥିବୀ ନିସ୍ତବ୍ଧ—ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଦ୍ରାର ମୋହନ ସ୍ପର୍ଶ ଲାଗି ଯାଇଥିଲା—ଶୋଇବା ଘରେ ଠଗ୍ରିଟିଏ ଜେବଳି ଜଗି ରହିଥିଲା 'ମାଳୁ' ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ—ଘର ଭିତରେ ଆଲୋକଟି ଯେପରି କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଆସିଥିଲା—ଗବାକ୍ଷ ଭିତରେ ଦେଇ ଦେଇ ଶିହରିଥାଏ ପବନ ଦେହ

ଛୁଇଁ ଦେଇ କଣ ଯେପରି ଚେତାଇ ଦେଇଯାଉଥିଲା ବନ୍ଧୁ ଘରକୁ ଆସିଲା ପରେ ମୀରୁ ମନର ସ୍ୱପ୍ନ ଭାଙ୍ଗିଗଲା—ପାଖରେ ପାଇ ଆଜି ହରାଇବାର ଭୟ ନଥିଲେ ବି ମୀରୁ ମନରେ କିଏ ଯେପରି ଦ୍ୱନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା—

ବନ୍ଧୁ ପାଖକୁ ଆସି କହିଲା ମୀରୁ ! ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନ କଣ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁଟି ନାହିଁ ।

ମୀରୁ କହିଲା ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ମୋ ମନରେ ପ୍ରହେଳିକା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା କିନ୍ତୁ ଆଜି ତାହା ଦୂର ହୋଇଛି—ଅତୀତର ସ୍ମୃତି ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପୃଷ୍ଠାରେ ଅଙ୍କି ହୋଇ ରହିଛି—କିନ୍ତୁ ମନ ମୋର ସବୁବେଳେ ସନ୍ଦେହରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ—ଆଜି ଯାହାକୁ ପାଖରେ ପାଇଛି ସେ ଯଦି ପୂର୍ଣ୍ଣିଅରେ ବୁଡେଇ ଯାଆନ୍ତି—

ବନ୍ଧୁ କହିଲା—ନାରୀ ଜୀବନରେ ଯାହା ଅଭିପ୍ସିତ, କାମ୍ୟ ତାକୁ ତୁମେ ବାସ୍ତବତାର ରୂପ ଦେଇଛ—ସେଇଥିରେ ମୋର ଅସୀମ ପରିତୃପ୍ତି—ମୋ ମନର ଦୀର୍ଘ ଦିନର କଳ୍ପନାକୁ ତୁମେ ସାର୍ଥକ କରିଛ—ବହୁ ଘାତ, ପ୍ରତିଘାତ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ତୁମେ ଯେ ଏତେ ଦୂର ଆଗେଇ ପାରିଛ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଶଂସା କରିବାକୁ ମୁଁ ଯେପରି ଭାଷା ଖୋଜି ପାଉନି । ପଛର କଥା ପାଣିର ଗାର ପରି ଲିଭିଯାଇଛି—ତାର ଅଙ୍କ ଆଉ ପୁନଶ ବୃତ୍ତ କାହିଁକି ?

ମୀରୁ କହିଲା ମୁଁ ଯାହା କରିଛି ସେଥିରେ ଥିଲା ତୁମର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ପ୍ରେରଣା ଓ ଇଙ୍ଗିତ । ବନ୍ଧୁ ଟାଣି ଆଣି ଥିଲା ମୀରୁକୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ । ପାଖ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲା ଫୁଲତାର ବକାହ

ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ର — ସୁଲତା ସହିତ ସୁଶାନ୍ତର ବିବାହ — ପିଚ୍ଛିଲା ସ୍ମୃତି ହଜିଯାଇଛି ମନରୁ — ସେ ଘର ସଂସାର କରିବ ସେଇଥିରେ ତାର ଅସୀମ ତୃପ୍ତି —

ଝଲକାଏ ପବନରେ ଘର ଭିତରେ ଥିବା କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକ ରେଖାଟି ଲିଭିଗଲା — ଘନ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ବଧୂ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା କାହାର ନିବିଡ଼ ପରଶ, ଘନ ଘନ ନିଶ୍ୱାସ — ଗୋଟିଏ ଆକୁଳ ଦେହ ଅନ୍ୟଟି ସହ ମିଶିଯିବାକୁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ — ଖୋଲା ଝରକା ଦେଇ ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣ ଘର ଭିତରେ ବିଚ୍ଛୁରି ପଡ଼ୁଥିଲା ।